
UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00011810 9

MAGYAR
REMEKIRÓK

MAGYAR REMEKIRÓK

A MAGYAR IRODALOM FŐMŰVEI

Sajtó alá rendezik

Alexander Bernát
Angyal Dávid
Badics Ferencz
Bánóczi József
Bayer József
Beöthy Zsolt
Berzeviczy Albert
Endrődi Sándor
Erdélyi Pál
Erődi Béla
Ferenczi Zoltán
Fraknói Vilmos
Gyulai Pál
Heinrich Gusztáv
Koroda Pál
Kossuth Ferencz
Kozma Andor
Lévay József
Négyesy László
Rákosi Jenő
Riedl Frigyes
Széchy Károly
Széll Kálmán
Váczy János
Vadnay Károly
Voinovich Géza
Zoltvány Irén

10. KÖTET

KISFALUDY SÁNDOR MUNKÁI

I.

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irod. intézet és könyvnyomda

1903

R. H. N. fec. Franklin-Társulat

Kisfaludy Sándor

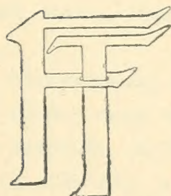
KISFALUDY SÁNDOR

MUNKÁI

Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta

HEINRICH GUSZTAV

I. kötet: Himfy

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irod. intézet és könyvnyomda

1903

Franklin-Társulat nyomdája.

BEVEZETÉS.

I.

A KÖLTŐ ÉLETE.

Ujabbkori nemzeti irodalmunk fejlődését 1772-től számítjuk, mikor Bessenyei György «Agis tragédiája» megjelent. Méltán, mert ezen műben lép be ismét az európai gondolatvilág és ízlés a magyar költészetbe, mely ugyancsak ezen műben leszen ismét, ha kissé szerényen is, nemzetivé, a mennyiben, ha egyelőre antik mezben is, a nemzet észjárásának és óhajainak kezd kifejezőjévé lenni. De a nemzet lelkének mélyéből nem fakadt ez a tragédia és azért nem is talált visszhangra a nemzet lelkében. Az első magyar költő, a kinek újabban e nagy föladat sikerült, Kisfaludy Sándor volt; az első költői alkotás, mely a magyar közönségnek széles rétegeire hatott, «Himfy szerelmei» (1801).

Kisfaludy Sándor, Magyarország egyik legősibb családjának («de genere Chák») sarja, kinek nemzedéki leszármazása 1198-ban kezdődik, Kisfaludy Mihály zalamegyei földbirtokos († 1788 febr. 7.) és Sándorfi Sándor Anna elsőszülött fia, 1772 szept. 27-én született Sümegen, honnan a család nemsokára Csécsényre, majd Téthre költözött. A tehetséges fiú 1782—88. Győrött végezte kitünő sikerrel a gymnasiumot és ez idő alatt zenét is tanult (kitünő hegedüs volt) és már magyar verseket is kezdett irogatni. Azután a philosophiára és jogra Pozsonyba

nyörűségbe varázsolta» és «egy időre a földön idvezítette». Csak 1795 szept. 4. tudott «kifejtőzni Medina karjaiból», hogy övéit meglátogassa. Ekkor, a badacsonyi szüreten, kötött ismeretséget Rózával, Szegedy Ignácz vasvármegyei alispán húsz éves leányával, kit, hisz rokona volt, már előbb látott volt futólag, de kinek «testi kellemei s elmebeli szép s ritka tulajdonai» csak most tettek reá nagyobb hatást. Kisfaludy nővére, Teréz, feleségül szánta bátyjának e szép és okos, nemes gőggel, de földi javakkal is megáldott leányt, a ki többet is tudott, mint kötni és tyúkokat ültetni, pl. német verseket írni. A költő erősen vonzódott Rózához, a ki érzelmeit viszonozni látszott, bár szerette a közömböst adni, úgy hogy Kisfaludy, de alap nélkül, egyszer-másszor valami «vetélkedőtől« is tartott.

Bécsben ezalatt a testőrök szigorúbb alkapitányt kaptak, kivel összetűztek. Ez ellenszegülésnek büntetés lett a bére: Kisfaludyt is áthelyezték egy olasz földön, Milánóban állomásozó ezredhez. Elutazása előtt haza látogatott, hol Róza hidegebben fogadta, mint remélte: «némű hidegséget mutatott viseletében úgy, hogy a néhány hónap előtti szivességet az előtte legbecsesebb leányszívben egészen kihaltnak vagy talán helyzete által kitiltottnak gyanítá». Talán ezért kereste föl Bécsbe visszaérkezve 1796 márcz. 5. újból Medina Máriát, kit a badacsonyi szüret óta nem látott és kitől most azzal az érzettel vált el, hogy neki «emlékezete édes marad minden időben», Másnap útnak indult Olaszországba és már két nap múlva, márcz. 8., írja Skublits Imrének Rózáról: «Iparkodjál barátodnak meghódítani ezt a természetemmel megegyező leányt; az én ismeretségem még igen új véle, újabb,

mintsem hogy valamit kezdhetnék. Szívem teli vagyon véle. Őtet látom, hallom, érzem mindenben, mindenütt, mindenkor; annyira meg vagyok általa bájolva». Április végén érkezett olasz földre. A hosszú úton örömmel gyönyörködött a tájak szépségében és sokat gondolt haza, hol «a szerelemnek rózsa békójában létének örült». Május 6-án érkezett Milánóba, melyet a francziák május 14-től másfél hónapig körülzártak. Végre jun. 29-én, három napi ostrom után, megadta magát a vár, és Kisfaludy a francziák foglya lett, kik őt Draguignanba vitték, hol «frank nyelvének tudományát» D'Esclapon Karolina ide menekült «ritka virtusu» párizsi hölgy társaságában bővítette és franczia költeményeket fordított magyarra. Ekkor fordított le meglepően könnyű és fordulatos prózában Xenophon Cyropædiájából két részletet («Tigranes és neje» és «Panthea és Abradates») is «A szép lélek» czímen. De még értékesebbek ez időből «Napló» és «Franczia fogságom» czímen eredeti leveleiből összeszerkesztett önéletrajzi följegyzései, melyek érzékeny ábrándozásaikkal és eleven előadásukkal legszebb prózai művének tekintendők. És itt fogant meg lelkében «Himfy» is.

Karolina igen kedvelte Petrarcát, «a szerelemnek érzékeny éneklőjét, a kellemes andalgót», kinek műveit Kisfaludy már Paviában megvette volt. Most «a hajdani troubadourok hazájában», a Provenceban lakott, «a gyönyörű tengermellék füge- s olaj-kertjében», közel Vaucluséhez, hová folyton készült, de melyet sohasem látott, hol Petrarca és Laura érzelgős szerelmi regénye lefolyt. Ezt a regényt kezdte, barátnője biztatására, Tasso strófáiban földolgozni, midőn munka közben mind erősebben fölébredt lelkében Szegedy Róza képe. Karolina szobájá-

ban függött Laura képe, melyet költönk «igen hasonlónak talált Róza arczvonásaihoz» és verselése közben «megujultak szívében mindazok az érzemények, a melyeket Rózi gerjesztett, kivált Szigligetben». Dalainak száma folyton gyarapodott: «franczia fogságomban, magánosan sétálván néha az halavány olajfáknak békés árnyékában, engem meg-meglátogata a bús Melpomene, szélnek eresztett hajjal, tőrrel a kezében; és a szerelmesen andalgó Petrarca szerint, a kinek munkája zsebkönyvem volt, készítettem vagy száz magyar dalt». E dalokból alakult utóbb első nagy alkotása, «Himfy szerelmei». Petrarca mellett még a »Nouvelle Heloise» volt igen nagy hatással reá; Rousseau hires regénye «úgy meg tudá illetni, hogy szemei keserüvel elegy édes könnyekben lábogtak». Azt izeni Szegedy Rózának, «hogy olvassa ő is ezt a kedves könyvemet .... bár neheztel is reám, csak ezen tanácsomért is meg fog velem békülni». E Rousseau-imádás gyümölcse a «Két szerető szív története», melybe részben Rózával folytatott levelezését is beledolgozta.

Két hónapot töltött Kisfaludy Draguignanban. Szeptember elején hazabocsátották a foglyokat és költőnk szept, 16-án búcsúzott el Karolinától, a ki «sürű könnyzápor között» megvallotta neki, hogy szereti, mire a háborgó tengeren át, mely Genua körül elnyelte a Karolina ösztönzésére Petrarca és Laura szerelméről írt költői művét és a Himfy-dalok legnagyobb részét, késő őszszel Klagenfurtba érkezett, hol az 1796—97-iki telet a legvigabban töltötte. Számos szerelmi kalandjának nőalakjai közt itt az első helyet «Pepi grófné» foglalta el, a kit «különös valóságára nézve egész a megőrülésig» szeretett és sok dalban dicsőített. Nem sokára áttették költőnket,

nem nagy örömére, a Wallis Olivér morva gyalogezredhez, mely akkor Stuttgart mellett állomásozott. Ide utazott Kisfaludy, még pedig Sopronig imádott grófnéja társaságában; «Grácziák és Ámorok» ez úton is «rózsa fátyolt vontak» a szerelmes párra, melyet a férj jelenléte, úgy látszik, csöppet sem feszélyezett.

E szerelmi kalandok azonban a heves ifjú lelkének csupán fölszinét érintették; szíve mélyében Róza képe ragyogott. Elhagyni a megúnt katonaságot és oltár elé lépni a szeretett leánynyal, ez volt most főóhajtása, melyet főhadnagygyá történt előléptetése (1798 őszén) inkább fokozott mint lelohasztott, annyival inkább, mert Rózához intézett nyílt és őszinte kérdésére biztató feleletet kapott. De előbb még az 1799-iki rajnai hadjáratban kellett résztvennie: ott volt az Osterach, Stockach, Winterthur és Zürich mellett vívott csatákban, a táborban «a mindig szeretett, az imádott (klagenfurti) asszonynak mézet és mérget nyujtó emlékezetével». De utóbb végleg fölülkerekedett Róza képe: a második zürichi csata előtt kilépett a hadseregből és november végén otthon termett. Már 1800 elején oltárhoz vezette Rózát, de az esküvő némely formaságok miatt csak május 17-én volt másodizben és most érvényesen megtartható. Kezdetben Kámban (Vas m.) lakott a fiatal pár, Róza jószágán; de «szüntelen betegeskedő feleségének a kámi levegő ártalmas lévén nedves helyheztetése miatt», 1805-ben Sümegre tette át lakását, boldogult anyjának jószágára, hol a költő abban a házban lakott, a melyben született, és ugyanezen házban hunyta le négy évtized multán örökre szemeit.

Házassága után falusi nemes gazda lett az elegáns katonatisztből. Itt élte csendesen napjait «elme-műveit

termesztő magányában; sümeghi szép és badacsonyi tündéries kilátású szőlőiben», melyeket csak még egyszer, 1809-ben, az utolsó nemesi fölkeléskor, hagyott el hoszszabb időre. Életének e második korszakába esik irodalmi munkássága, melyről még alább és a II. kötet bevezetésében is szólunk.

«Himfy szerelmei» első része, «A kesergő szerelem» 1801-ben jelent meg, névtelenül, Takáts József kiadásában, és rendkívüli tetszést aratott az egész magyar hazában, első sorban a nőknél, kiket a költő maga voltaképi közönségének tekintett. Ez első kötetet követte hat évvel utóbb a második rész, «A boldog szerelem» (1807), melyet a közönség már jóval kisebb elragadtatással fogadott. E kötettel egyidejüleg jelentek meg a «Regék a magyar előidőből», melyek szintén lelkes tetszésben részesültek. Ez első gyűjteményben három «regés» elbeszélés volt: «Csobáncz», «Tátika» (két ének) és «Somló» (három ének). Ezeket követte az évek során még tizennégy «rege»: «Dobozy Mihály és hitvese» (Aurora 1822), «A Szent-Mihályhegyi remete» (u. o. 1823), «A megbosszúlt hitszegő» (u. o. 1824), «Antiochus, ó-világi rege» (u. o. 1824), «Gyula szerelme» (1825, tíz ének), «Kemend» (1833, tíz ének), «Döbrönte» (1833, öt ének), «Szigliget» (1836, három ének), «Miczbán» (1836, három ének), «Frangepán Erzsébet» (1836), «A somlai vérszűret» (Emlény 1837, két ének), «Eseghvár» (1838, négy ének), «Balassa Bálint» (1838, három ének), «Viola és Pipacs vagy Hamis barát» (Emlény 1838, két ének). A regék rendszerint épen nem bonyodalmas szerencsés vagy inkábbad szerencsétlen szerelmes történeteket mesélnek el, Lajos, Zsigmond vagy Mátyás királyaink korá-

ból, dicsőítve a régi fényes és hatalmas magyar világot. Csak «Antiochus» idegen tárgyú.

És egyidejüleg a színpadról is ohajtotta magyar hazafiságra lelkesíteni kortársait. Már 1808-ban fogott bele, tehát jóval Katona József előtt, Bánkbán tragikus sorsának földolgozásába, de félben hagyta a prózában írt művet, mely a költő életében nem is jelent meg nyomtatásban; csak egy félszázaddal a költő halála után, 1892-ben vette a magyar közönség e sok szempontból érdekes kisérletet. Nyomtatásban megjelent színművei: «Hunyady János, históriai dráma öt felvonásban», 1816., az első kötött formában megírt magyar történeti színmű; «Az emberszívnek örvényei, szomorújáték öt felvonásban», 1825 (Nagy Lajos korából); «A Dárday ház, magyar nemesházi rajzolat öt felvonásban», 1825; «Kún László, históriai dráma öt felvonásban», 1826; «A lelkes magyar leány, magyar nemesházi rajzolat négy felvonásban», 1826; végre «Az elmés özvegy, vígjáték egy felvonásban», mely csak halála után (1871) jelent meg. S ezekhez járul még két drámai tervrajza: «Kendy Sándor» (Báthory Zsigmond korából) és «A magyar színjátszó társaság». Kisfaludy, «a magyar színjátszó társaságnak szükségét látván a teátromi darabokban», határozta el magát a drámaírásra, mihez különben kora ifjúságától nagy kedve volt, hisz mindig lelkesedett a színház iránt. De téves nézetei a dráma mivoltáról és a szinpad igényeiről eleve lehetetlenné tették fáradozásainak sikerét. Már Hunyady-drámáját «nem úgy írta mint poéta, hanem mint hazafi, a ki hazájának minden tehetsége szerint használni kiván» és azért azt remélte, hogy e darabja, «nem mivel én írtam, hanem azért, mivel (Hunyady) oly

nagy hazafi volt, a miként itt színre állítom, minden időben hazafiságra buzdító dráma lészen, valamikor a haza veszedelemben forgand». A többi darabjaiban is mindig első sorban «hazafi», azaz hazafiságról szónokoltatja alakjait. Később ugyan jobban figyelembe vette a színpad igényeit, mint első drámáiban; de azért összes színműveinek szerkezete rendkívül gyenge és igen gyenge az alakok jellemzése is. Shakespeare és Schiller tanulmánya fölismerhető, de e mesterek drámai jelességeit nem tudta elsajátítani, talán észre sem vette. Színre legtöbb darabja már nagy terjedelmöknél fogva nem hozható; két színművével mégis tettek gyorsan múló kisérleteket: «Az emberszív örvényeit» előadták Budán 1833 okt. 28-án (már előbb a pesti Beleznay-kertben 1828 decz. 27-én), továbbá Debreczenben 1833 októb. 5., Szegeden 1834 októb. 11., Szabadkán 1835 február 17. és Miskolczon 1836 febr. 18-án; és a «Dárday házat» a Nemzeti Szinházban 1843 április 28-án; «A lelkes magyar leányt» pedig műkedvelők hozták színre Jászberényben 1837 febr. 8-án.

Csendes falusi magányát, mely «elme-műveit termeszté», voltakép csak két mozzanat zavarta meg rövidebb-hoszszabb időre: a kritika fölhangzása és a nemesi fölkelés. Mind a kettő nagy mértékben elkeserítette a költőt. Az első nagyobb birálat munkáiról Kazinczy Ferencz Himfy-kritikája volt, mely 1809 németül és 1814 magyarul megjelent. Sok dicséret mellett sok volt a hibáztatás is e jeles czikkben, és bár Kazinczynak nem volt minden kifogásában igaza, Kisfaludy mégis érezte, hogy számos kedvezőtlen megjegyzése alapos. Mélyen sujtotta az érzékeny költőt ez a kritika, mely ellen csak magánlevelek-

ben ugyan, de igen élesen, szenvedélyesen, sőt sértően védekezett. E kifakadásai tudomására jutottak Kazinczynak és a pörnek vége meghasonlás lett, mely utóbb ugyan nyugodtabb és kiméletesebb hangon nyílvánult, de soha teljes, őszinte megbékülésre nem vezetett. Kisfaludy kezdetben egyenesen tagadta a kritika jogát vele szemben, a ki nem tudós, nem literátor; a theóriás lelkeknek szerinte nincs joguk megnyirbálni a tehetség röptét, mely szabadon követi természetét; nem hajlandó magát mint poétát kormányoztatni semmiféle elmélet által, mint magyar nemes pedig nem ismer el más törvényt, «egyéb a mit Vay, Dessewffy és a többi a mi nevünkben hoznak és a király egyezésével felszenteltetik.» Nem is tarthatja magyar emberhez illőnek a «recensensi mesterséget», és midőn 1828-ban tagja volt a M. T. Akadémia «alaprajzát» megállapító bizottságnak, indítványozni akarta, hogy «recensiókkal a M. Akadémia ne vesződjék». Utóbb még Bajza Józsefre neheztelt meg nagyon, a ki Kisfaludy «Kedves Múzsácskájával» szembe állította Vörösmarty «nagyszerű Jupiter istenét». De ezen és egyéb kedvezőtlen ítéletekkel szemben méltán azzal vigasztalhatta magát, hogy «bármint dühödjék az új nyelv és az új literatura, a nemzetnek nagyobb része mégis még az én publikumom». Igaza volt, főleg a mi a női közönséget illette, melyet első sorban kívánt a magyar nyelvnek és költészetnek megnyerni. De az írók sem tagadták meg tőle tiszteletöket: 1820-ban a Marczibányi-intézet négyszáz forinttal jutalmazta regéit, mely összeget Kisfaludy öcsének, Károlynak adott át egy irodalmi zsebkönyv alapítására (az «Aurora» nyomban 1821-ben indúlt meg), és az Akadémia maga 1833-ban a nagy jutalom felét juttatta

neki utolsó négy regéjeért; már előbb, 1830 nov. 17. az Akadémiának vidéki rendes, évdíjas és midőn 1835-ben a rendes tagságról lemondott, tiszteleti tagja lett; 1842-ben a Kisfaludy-társaság választotta tagjai sorába; 1843 márcz. 17-én pedig, hetvenedik névnapja alkalmából, «dalünnepet» rendeztek tiszteletére a megyeház nagy termében és ekkor báró Eötvös József lendületes megnyitó beszédében kifejezte a haza óhaját, hogy a költő még sokáig legyen tanúja «e nemzet kifejlődésének; hogy meggyőződjék, miként a nemzetre, melynek előkorát dala megdicsőíté, még egy szép jövő is vár e világon.» Élte alkonyára mind e kitüntetés, ünneplés és népszerűség mellett mégis bús árnyat vetett az a sejtelme, mely mind tudatosabbá vált lelkében, hogy az ifjú irodalom túlment rajta és hogy költői művei egy már letünt korszaknak mind erősebben elhomályosúló termékei.

Irodalmi bajai mellett életének utolsó három évtizedét legjobban megzavarta az 1809-iki nemesi fölkelés, melyet nagy föltünést keltett «Hazafiúi szózatával» ép ő vezetett be. Őt, a katonaviselt férfiút, választotta 1809-ben Zalavármegye a lovas insurgensek őrnagyává, de a nádor, kinek «mély, átallátó elméjét, állhatatos, erős charakterét, egyenes lelkét, fejedelmi nagyságát» nem tudja Kisfaludy utóbb eléggé dicsőiteni, maga mellé vette őt szárnysegédnek, és költőnk a legnagyobb buzgósággal teljesítette teendőit, főleg «a napkönyv vezetését, az insurrectio historiájának leírását, a magyar proklamácziók, hadi parancsolatok és levelezések» szerkesztését. Ezért őt bizta meg a nádor, a ki a költőt szerette és nagyrabecsülte, a béke megkötése után a fölkelés történetének megirásával. Kisfaludy két teljes évet szentelt e nagy munkának, melyet

német nyelven írt meg. De bár a nádor megdicsérte, felsőbb helyről elmaradt az elismerés és a nagy munka a titkos levéltárba került. Sőt figyelmeztették a szerzőt, hogy műve tartalmát ne közölje senkivel. Kisfaludyt méltán igen bántotta ez eljárás, annyival inkább, mert a felkelést utóbb folyton gyalázták vagy gúnynyal illették, neki pedig, a ki hivatalos anyag alapján megczáfolhatott volna minden támadást, hallgatnia kellett. Évtizedeken át tűrt, de mikor Kossuth Lajos 1843-ban az Insurrectiót a lelkesedés hiányával vádolta és a győri csatát évkönyveink koromfekete lapjának nevezte, czáfoló czikket küldött Kossuthnak; a czenzura azonban e válasz kinyomatását eltiltotta és Kisfaludynak meg kellett elégednie Kossuth magánlevélben tett nyilatkozatával, hogy most már ő is úgy gondolkodik az insurrectióról mint Kisfaludy. De az utókor számára nem lehetett az ügy ezzel elintézve, és Kisfaludy elhatározta, hogy most már a kezei közt levő fontos anyag alapján megírja az utolsó nemesi fölkelés történetét: hadd tudja meg az utókor, hogy a győri kudarcznak nem a derék sereg, hanem «a kormány balfogása, János főherczeg és főleg annak rosszúl választott tábormestere voltak okai.» De sehol biztatást nem találva, végre kedvetlenül lemondott a nagy munkáról. Egyébként is elkedvetlenítették őt a közviszonyok. Örömmel fogadta ugyan 1825 óta a megujult alkotmányos életet és buzgalommal vett részt a megye munkásságában. De féltette a mind erősebben előre nyomúló reformszellemtől a birtokos köznemesség fenmaradását, melynek fenyegető megadóztatásában a «constitutio lélekharangját hallotta hangzani». A régi kor gyermeke volt és nem igen értette meg a negyvenes évek nemzeti munkájának sem irányát,

sem értékét. De hazafiui lelkesedése nem lohadt soha és buzgó fáradozásainak egyik maradandó emléke a balatonfüredi szinház, mely nála nélkül sohasem jött volna létre.

Saját házában is sok volt a baja, nemcsak a gazdálkodás körül, de leginkább nejének hosszas betegeskedése miatt. Kisfaludy élete végeig nagyon szerette feleségét, kiről még végrendeletében is elismerte, hogy egyedül neki van része és érdeme abban, hogy a költő képes volt vagyonát rendbe szedni és évről-évre gyarapítani. Csupán az fájt neki, hogy házassága gyermektelen maradt, és valóban megható, hogy éveken át mikép tanulmányoz mindenféle orvosi könyveket, melyek élete e fővágyának teljesedésére vezethetnének. Végre Szegedy Róza, «a teremtés remeke», 1832 május 18-án, «az egész vidék által tisztelt, példás, magától minden hiú fényt megtagadó s minden tehetségét a szenvedő szegények táplálására szentelő, örökké munkás, hasznos, jótevő életének ötvenhetedik évében» meghalt, és a hetvenkét éves költő, főleg gazdasága érdekében, másod ízben is nősült: 1834-ben elvette egy másik rokonát, Vajk Amáliát, kiről semmit sem tudunk és a kit szintén túlélt.

Lassanként visszavonult mindentől és a költő tollát is még csak egyszer vette kezébe, hogy megírja verses életrajzát, a «Hattyúdalt». Magára maradva, feleség és gyermekek nélkül, régi barátjaitól, a mi kevés volt, elszakadva, lelki nyugalommal tekintett vissza a múltba. «Add tudtára» (halálom után nemzetemnek), írja 1844 május 20. Kossuth Lajosnak, «hogy hazámnak szolgálni, mint gyermekkorom óta cselekedtem, éltem fogytáig szent kötelességemnek tartottam, s tettem mit tehettem, mint polgár és nem tudós-viszketegből, hanem hazafiúi buzgalomból

író.» Most az idő szorítja «az idő, mely egy feneketlen, setét mélységre mutat, melyben ezen szavak lebegnek: *volt — nincsen!*» Egy félévvel e sorok leírása után, 1844 október 28. meghalt Sümegen, abban a házban, melyben született, hol költői munkáinak nagy részét megírta és szeretett Rózájával negyven boldog évet élt. Megnyugvással tekintett halála perczében a jövőbe is, melytől hazafias munkássága elismerését, a halhatatlanságot várta. Midőn 1844 febr. 25-én Batthányi Fülöp herczegnek megvételre fölajánlja somlói szőlejét, megjegyzi: «Ez volt évtized óta gondjaimtól menedékhelyem. Itt írám pompás kilátású ablakomnál utóbbi elme-műveimet. Nemo propheta in vita: de halálom után, midőn már porhadni fogok, ez oly hely leend Magyarországban, melyet megnézni el nem mulasztandja az utas; hová az utóbbi magyar fiatal nemzedék, mint már most is a Regéimben megénekelt váromlékokhoz zarándokolni fog». Hite nem csalta meg, «Zalamegyei tisztelői» 1859-ben Balaton-Füreden szobrot (Züllichtől) emeltek a költőnek, melynek helyébe később b. Vay Miklós szoborműve került. Munkái először 1833/38-ban jelentek meg Pesten összegyűjtve nyolcz kötetben; legjobban kiadta Angyal Dávid Budapesten 1892/93. szintén nyolcz kötetben igen jó életrajzzal.

II.

HIMFY SZERELMEI.

Midőn Kisfaludy Sándor sajtó alá adta *A kesergő szerelmet,* előszót írt (ő maga vagy Takáts József) hozzá, melyben saját munkájáról így nyilatkozik: «*Himfy szerelmei,* melyek most látnak először közvilágosságot, minden tekin-

tetben megérdemlik a fő dicséretet. Ugyanis húsz Énekekben és kétszáz Dalokban oly szerencsés ecsettel, oly élő és érdeklő képekben rajzolja ő le a kesergő szerelmet, hogy mindegyikéből azonnal kitündöklik a szűz szemérem, a fiatal természet, az állhatatos hívség, a rövid vers neméban a legszebb gondolatok változó bősége, a ritka könnyűség s az igaz magyar ajaknak kényes tulajdona. Vádolja bár ezentúl valaki nyelvünket, hogy csak a véres hadaknak rettentő ábrázolására alkalmatos: *Himfy szerelmei* már előre megczáfolták. Mik legyenek tehát *Himfy szerelmei*, ítélje el, a kinek szíve van. Ki légyen Himfy tulajdonképen: a dologhoz nem tartozik». Aláírva: «Budán, 1800-nak fogytán. A Kiadó.» (A Himfy-család, mely a Kisfaludyakkal többszörös házasság útján rokonságban volt, már a XVI. század elején halt ki).

A költő utóbb elvetette ezt az előszót és a második kiadás elébe újat írt, mely (eredeti helyesirásával) ezen kötetben is olvasható. Amaz első előszó azonban annyiban érdekes és tanulságos, mert világosan mutatja, hogy Kisfaludy maga milyen tulajdonságaiban találta műve értékét. Már most hangsúlyozhatjuk, hogy fölfogása és itélete általában helyes volt.

A későbbi előszóban elmondja, hogy műve franczia földön keletkezett és hogy hazaérkezte után jó barátai reá birták, «hogy csak könnyen s futólag, sem a hideg, czikornyás, mindennapi, sem a tudományos száraz világ számára készült verseit közre bocsáttatni engedje». Ez első kiadás «kevés idő múlva úgy elkapatott, hogy most már keresve is alig találja fel az olyan hazafitársam, kinek lelke magát Himfyben örömest fellelné». Azután folytatja: «Én tudós, én literator nem vagyok... Az

oskolai literator az oskola regulái szerint ne ítélje szabad s talán szilaj, rendetlen kényen, tulajdon útján járó Pegazusomat». Végre, a szerelemnek régibb dalnokait idézve, kijelenti, «hogyha Petrarca és mások előttem nem énekeltek volna is, én Himfyt mégis írhattam volna, és így talán még nagyobb eredetiséggel: mert a mi az emberben vagyon, az jöhet is az emberből». Főérdemét most abban találja, hogy hazafiúi kötelességet teljesített, mert a nemzeti nyelvnek tökéletesedéséhez ezen művével hozzájárult.

A munka első része: «A kesergő szerelem» 1796 és 1798 közt keletkezett: 1798 deczember 20. írja Breiten-Öttingből Takátsnak, hogy «A kesergő szerelem, mely 200 Dalokból és 20 Énekekből áll, már egészen készen vagyon»; — egyes csirái esetleg még régebbi időbe is nyúlnak vissza, mert hiszen már pozsonyi tanuló korában is «mintegy előre érzé, hogy a szerelem fogna valaha élete legfontosabb története lenni». De mai alakjukban tényleg franczia földön keletkeztek első dalai, a Provenceben, hol «a szerelmes Petrarca, ez a kellemesen andalgó, ez a szépen siró szerencsétlen, ez a boldog szerető, ez a bájoló éneklő az ő kedveltje volt, kivel éjjelnappal együtt van». Nem is a maga szerelmét akarta kezdetben magyar versekben megénekelni, hanem Petrarca és Laura viszonyát, melyet D'Esclapon Karolina ösztönzésére Tasso strófáiban tényleg megírt. E műve elveszett tengeri útja alkalmával és elveszett az a «vagy száz dal» is, melyeknek megírására egyidejüleg saját szerelme Szegedy Rózához lelkesítette. Igy adja elő «A kesergő szerelem» keletkezését maga a költő, úgy hogy Himfy ideálja kezdettől és kizárólag Róza lett volna.

Valósággal nem ilyen egyszerű a dolog. A költő 1795 őszén a badacsonyi szüreten szereti meg Szegedy Rózát, a ki igen tartózkodóan viselkedett vele szemben. Még hidegebb volt Róza, midőn a büntetésből Olaszországba áthelyezett költő a következő év elején újra látta a büszke leányt. Kisfaludy nyomban ezután Medina Mária karjaiban keresett és talált vigaszt Róza hidegségeért. Még 1796 nyarán kerül a Provenceba, hol Karolinát megszereti, de szenvedélyes viszony nem fejlődik köztök. Őszszel már Klagenfurtban van, hol Pepi grófnéba, «egész a megőrülésig» belebolondúlt. Midőn Sopron felé együtt utaznak, «a Gráczíák és Ámorok rózsafátyolt vonván köréjük, lelkükkel-testükkel a dühös szerelem gyönyöreinek tengerébe merülének». A Rajna felé Bécsen megy keresztül, de nem keresi föl Rózát, a kivel «barátságos frigyet vala szándéka kötni», a német táborban pedig csak Pepi grófné foglalkoztatja, «a mindig szeretett, az imádott asszonynak mézet és mérget nyujtó emlékezete» izgatja: «lelkeink egymásért valának teremtve, de a sors későn hozott össze bennünket: ő már asszony». Meg akarja őt látogatni, «bár ha négykéz-láb kell is magamat hozzája czepelnem». És ugyanabban a levélben (Renningen, 1797 jul. 7. Takátshoz), melyből ez idézetek származnak, írja, mintha mi sem történt volna: «Bécsben van-e immár Szegedy Róza ismét? Mit csinál? Azt kérdeztetem tőle, mi tévő lenne, ha egy valaki úgy epedne érette, mint Himfy az ő kedveséért? ha tetszeni fog felelete, hát Himfy kedvesének rajzolásában egészen őt veszem tárgyamnak. Pedig, ne nevessen ám itt, mert hæc mea Musa levis gloria magna (ez az én könnyű múzsám nagy dicsősége) lenne nékie». És 1820 aug. 28. kéri

(németül) gróf Majláth Jánost, a ki a «Himfy» fordítása kapcsán Kisfaludy nejéről is meg akart emlékezni, hogy mellőzze ezt: «hisz a Himfy tárgya csak olyan ideál, bár nőmnek is nagy része van benne, mert bizonyára szerelemből és nem más indokból vettem őt feleségül».

De nem folytatom az idézeteket. Kisfaludy 1795 óta szerette Rózát és 1796 óta írta «Himfyjét». Szenvedélyes, érzéki, gyulékony természete ez években is sok szerelmi viszonyba sodorta, és világos, hogy szerelemről énekelve, összes élményeit és tapasztalatait fölhasználta. Mely dalok gyökereznek különböző ideáljaival folytatott egy-egy szerelmi viszonyában? erre a kérdésre már azért is lehetetlen a felelet, mert a költő világosan mondja, hogy a már kész dalok ideálját utólag a Róza képére hajlandó rajzolni, ha a szeretett leány őt meghallgatja, és mivel a költő a «Himfy» első kötetét már boldog házasságának megkötése után, mint Róza boldog férje szerkesztette össze egy egységes és egyetlen szerelmi viszony rajzává. A közönség kezébe adott «Kesergő szerelem» hőse kétségtelenül Szegedy Róza, a költő kedves elesége, — ha a daloknak egy része eredetileg más szerelmi viszonynak is köszöni létrejöttét; nem «hasznos partiet» látott Rózában, mint Toldy Ferencz állította, hanem jó és kedves leányt, kit jóval többre becsült váltakozó «imádottjainál» és kivel szivesen kötött frigyet egy egész életre. Kisfaludy 1795 óta szerette a leányt, őszintén, melegen, igazán. Hogy öt éven keresztül nem maradt hű hozzá, kihez hűség köteléke nem csatolta és kiről azt sem tudta, viszonozza-e hajlamát, még kevésbbé sejthette, hogy utóbb neje lesz, bár ezt kezdettől erősen ohajtotta: ezen semmi csodálni való; de természetesen

azon sem, hogy a gyulékony katonatiszt, mikor ez évek alatt érzelmeit versekbe öntötte, nem mindig a távoli hölgyre gondolt, hanem inspiráltatta magát a karjai közt tartott forróbb természetű imádottak által. Egészen máskép áll a dolog a «Boldog szerelemmel»: ebben bizonyára egy betű sincsen, mely ne vonatkoznék teljesen és egyedül a költő nejére.

Rózi különben sok dalt ismert a «Himfy»-ből. A költő 1796-tól 1800-ig elküldte egyes költeményeit barátjainak, a kik Rózival közölték. Hazatérte után nyomban összeszedte és megszerkesztette az egész első részt, melyet a bécsi czenzura 1800 nyarán kinyomatásra elfogadott. Egy év múlva, 1801 julius végén megjelent «A kesergő szerelem».

«A munka szokatlan figyelemmel fogadtatott», írja Kazinczy», a ki «álmélkodva nézte ezt a váratlan jelenést és örvendett a magyar nyelv diadalán». A tetszés igen indokolt volt. A miket a költő maga első «Előszavában» a «Himfy» jelességeinek mond, tényleg mind jelességei: az érzés melege és igazsága, a képek gazdagsága és költőisége, a szeretők vonzó jellemzése, a nyelv és stil könnyedsége, hajlékonysága és magyaros zamatja, a verselés fülbemászó rhythmusa. Nem volt irodalmunkban Balassa Bálint óta (kinek szerelmi dalairól a XVIII. század elején senki sem tudott) költő, a ki ezen jelességekkel oly mértékben dicsekedhetett volna, mint Kisfaludy Sándor. (Csokonai kiválóbb lyrai művei később jelentek meg). Hozzájárult a munkában uralkodó érzelgős epedés és könnyes sóvárgás, mely a kor izlésének csak úgy megfelelt, mint az erősebb érzéki vonások, melyeket a költő csak akkor mellőzhetett volna teljesen, ha megtagadja ter-

mészetét és megrontja vallomásai igazságát. A költő nem tartozik e művében sem nyelv és stil, sem tartalom és felfogás tekintetében semmiféle iskolához. Csupán saját egyéniségét és izlését juttatja érvényre. Innen van, hogy még Petrarca hatása sem tette semmi tekintetben idegenszerűvé; «Himfy» egyéni, igaz és magyaros maradt minden versszakában.

A kortársak azonnal elnevezték Kisfaludyt «magyar Petrarcának», mire a költő maga szolgáltatott alapot előszavával, melyben elismeri Petrarca hatását, de nyomban hozzáteszi, hogy a régibb magyar költőknek többet köszön, mint Laura énekesének, és hogy Himfyt Petrarca nélkül is megírhatta volna. Ebben igaza van, de kétségtelen, hogy «Himfy» Petrarca nélkül nem nyerte volna mai alakját. A műnek «kesergő» és «boldog» szerelemre osztása, az énekek és dalok váltakozása, a daloknak szonettszerű versalakja, számos kép, fordulat és részlet Petrarca nélkül el nem képzelhető. És ehhez járul még egy másik körülmény. Tudjuk, hogy előbb Petrarca és Laura szerelmét kezdte megírni, és magától értetődik, hogy ezen művébe sok képet, fordulatot, részletet vett át, bizonyára sokszor szóról-szóra, az olasz költő munkáiból. Utóbb abbahagyta e művét és a mi megvolt is elveszett; de a tárgynak bizonyos tekintetben azonossága hozta magával, hogy e műből sok részlet ment át, öntudatlanul és szándék nélkül is, «Himfybe», a nélkül, hogy a költő maga minden egyes esetben biztosan tudta volna, hogy a fölhasznált anyag Petrarcából való. Innen van, hogy a sok kép, fordulat, gondolat, verssor mellett, melyek többé kevésbbé világosan az olasz költőre utalnak, teljes fordítást sehol sem találunk. Hisz Kisfaludy nemcsak Petrar-

cát olvasta nagy kedvvel, hanem a korabeli kisebb franczia lyrikusokat is, kiket Karolina annyira szeretett, Deshoulièrest, Parnyt, Bertint, a kik részben maguk is Petrarcisták voltak, de az érzéki örömök rajzában frisebbek, merészebbek és igazabbak, mint a kedves olasz «andalgó». Ujabban ismételve valóságos szőrszálhasogató pontossággal vetették össze Kisfaludyt és Petrarcát; de ez érdemes kutatások nem igen szállították alá a magyar költő eredetiségét, nem is tekintve Kazinczynak egy találó megjegyzését, a ki egy dalnak (K. Sz. IX, 90: «Hallottam én szép szavának») szépségét kiemelve, hozzáteszi; «Igazságtalan, a ki azt kérdi, ha ez itt mondatik-e legelébb, mert elég, ha úgy mondatik, mintha legelébb volna mondva s ha szépen mondatik».

Nagy különbség van a «Himfy» énekei és dalai közt. Amazok bőbeszédüek, hosszadalmasak és néha üresek; ezek lehető tömörségre törekszenek és a feldolgozott gondolatot, érzelmet vagy képet sokszor egy-egy ügyes fordulattal művészi befejezésre juttatják. E dalok, Kazinczy találó megjegyzése szerint, «szerelemnek epigrammái», melyekben néha nem épen meglepő a point, de ilyen nélkül ellehet az epigramma is, és az ily dalok azután, Kazinczynak egy másik ügyes elnevezésével «erotikus eidyllionok». Ha Kisfaludy erősen védekezett azon föltevés ellen, hogy ő «tudós költő» vagy «literator», ezzel bizonyára első sorban azon fölfogás ellen tiltakozott, mintha ő e dalokat bizonyos æsthetikai regulák szerint, iróasztala mellett, tollát rágva írta volna. Nem is tesz «Himfy» egyetlen lapja sem ily hatást reánk; ellenkezőleg: a tartalom- és alaknak rendszerint bámulatos összeforrása kétségtelenné teszi, hogy e költemények magá-

nyos sétáin vagy lovaglás közben alakultak meg a költő lelkében, a ki utóbb csak javított és «gyalult» versein. Tehát úgy keletkeztek, mint a troubadourok és minnesängerek vagy a fiatal Goethe dalai, és hatásuk is közvetlen, megkapó, az igazság erejével magával ragadó. Méltán mondotta:

A szokáshoz, emberekhez
  Nem szabom én éltemet;
Oskolai törvényekhez
  Nem szabom én versemet;
A mint érzek s gondolkodom,
  Akként élem napjaim;
Csak szívemhez ragaszkodom,
  Mídőn zengem dalaim;
Természetes az életem,
Természetes versezetem;
  A mi nincs, nem tettetem,
  Csak szivemet követem.

A «Kesergő szerelmet» hat év múlva követte a «Boldog szerelem», melyben csendes otthonát, nemes függetlenségét, boldog megelégedettségét, kis örömeit és szórakozásait igaz költőiséggel, csak néha a prózát nagyon megközelítő túlságos józansággal rajzolja; az «Énekek» pedig e második részben még hosszadalmasabbak és sokszor prózaiabbak, mint a «Kesergő szerelem»-ben. Dessewffy József elég helyesen írja: «Kisfaludy szép elme, eredetisége kevés; de szerencsés festő, ecsetje búja; kilátszik boldogtalan szerelméből, hogy érzette többnyire, a mit ir. Mennyivel higabb «Boldog szerelme»! Jobban hálálhatjuk feleségének hajdankori mátkás durczaságait, mint mostani kegyességét; de az asszonyok magoknak és szeretőjüknek, nem a literaturáknak szoktak végtére sze-

retni, és jól teszik». Kazinczy mégis azt állítja, hogy «az elsőség a második kötetet illeti... a poétát az óhajtott szerencse birtoka még hatalmasabban inspirálta, mint maga az epedő vágyás. Ha az első kötetben az az örök egyenlő kétszáz Sonettoban és huszonegy Canzonéban csaknem elfárasztja az oly olvasót, a ki a szeretközés esztendein már túl vagyon: örvendeni fog, hogy a második könyvre jutván, a szerelem boldog birtokának és a szabad vidám falun lakásnak, melyet az életnek vidám philosophiája és a régi s új literatura remekműveivel való társalkodás emel és nemesit s a lángolva égő szent haza szeretetének, mely a magyar föld jobb fejeinek tulajdonok, egymást váltogató képeire akad». A mai olvasó alig fog osztozni e véleményben: az első rész, a szerelem hymnusza, frissebb, változatosabb, költőibb; de azért a «Boldog szerelem», a házas élet hymnusza, is gazdag igen szép dalokban, és mint a korabeli magyar nemes életének rajza művelődéstörténeti szempontból is érdekes és értékes munka. Hogy mint költőnk életrajzának forrása is teljesen megbizható, mert nem volt mit takargatnia vagy költenie, és e szempontból is rendkívül becses, talán külön hangsúlyoznom sem kell.

A közönség nagy tetszéssel fogadta «Himfyt», melyről voltakép csak egy komolyabb birálat jelent meg még Kisfaludy életében: a Kazinczyé a bécsi «Annalen der Literatur» cz. tekintélyes folyóiratban, 1809 szeptemberében németül és ugyanez magyarul 1814-ben az «Erdélyi Muzeum» I. kötetében 72—89. l. A birálat igen elismerő, általában igen okos, de nem igen meleg, még kevésbbé lelkes. Rövid kivonatát már 1809 április 8. közölte Kazinczy Kölcseyvel e praegnans sorokban: «Himfy elhal-

hatatlan dísze a nemzetnek. Én őtet csak verseiből s leveleiből ismerem. Sok darab rossz van benne. Kár, hogy a két Tomus egygyé nem olvadt. A poéták nagy kárt tesznek az által magoknak, hogy verseiknek felét el nem égetik», A birálatnak egy-két helye igen elismerő: «Mely nyereségnek kell az ily munkának a magyar literaturára nézve lenni! mely nyereség ez a magyar poézisra!» kiált föl, és egyes kiválóan sikerült daloknak finom érzékű taglalása után: «Valóban, ha a mi Kisfaludynk csak tíz darabot írt volna ilyet, mint az előmutattak (t. i. I, 90, 172; II, 2, 35, 41, 53, 141), ha csak egyikét írta volna is az előmutattaknak: neve halhatatlan maradna. Őtet magok a Múzsák s a Kellem Istennéi szentelék papjoknak». De vannak Kazinczynak kifogásai is: A költő «nyelve bőv ugyan, de nem tudós nyelv, nem klasszikus tisztaságú, nem grammatice correct.... Alig találni egy lapot a munkában, melyen nyelvbéli hibák ne volnának». Azután «nem kevés vétek van elkövetve a poetica composicziók ellen is.» Sok helyütt akadnak «erőltetett rimek, fityegős sorok», És a mi fő: «A mi tiszteletünkre méltó Poéta dicsősége sokkal igazabb fényben ragyogna, hogyha e két kötetnek legalább harmadát elhagyta volna», E követelését még élesebben, a «Himfy» hét nyolczadára kiterjesztve, fejezi ki a «Tövisek és Virágok» (1811) 33-ik epigrammja:

HIMFY.

Dayka. Tűzbe felét! *Himfy.* Vetem. *D.* Ujra felét.
H. Ím. *D.* Harmadikat még!
H. Lángol ez is. *D.* Jer most; vár az Olympuszi kar.

Főleg a birálatnak ezen pontja keserítette el nagy mértékben Kisfaludyt, az epigrammot pedig nem érde-

keltek, így Pápay Sámuel és Döbrentei Gábor is, túlságosan keménynek mondották, Érezhette ezt utóbb Kazinczy maga is, mert a «Tövisek és Virágok» tervezett új kiadásában a kegyetlen epigramm Csokonaira vonatkozott volna. Kisfaludyt a birálat és az epigramm erősen elidegenítették Kazinczytól, kinek pozsonyi tanuló évei óta nagy tisztelője volt és kit mindig mesterének elismert, A huszas évek vége felé a költő valahogy kibékült a mesterrel, de a fulánk bent maradt a sebben. Pedig Kazinczy nem mondott el minden kifogást, melyet a legmelegebb elismerés mellett is «Himfy» ellen emelhetni. A munkának főgyengéje az egyhangúság: igen kevés benne a cselekvény, a tett, a mozgás. Az első részből megtudjuk, hogy Liza, «a hunn szűz, a kit irigyelhetne Róma és Hellász», észben, szellemben, szépségben páratlan leány, hogy Himfy ezt a leányt szereti, bálványozza, imádja, de hogy Liza nem hajt a hősnek szavára és nem viszonozza érzelmeit. A II. rész tartalma: Himfy és Liza boldog férj és feleség. Ez ily nagy terjedelmű műnek kevés anyag; egy kis regényesség, akár a valóság rovására, nem ártott volna. Azért igaza van Kazinczynak: kevesebb több lett volna, más szóval: a munka részletei sokkal értékesebbek, mint a munka maga.

Kevesebbe vette költőnk, mert inkább lenézte Bajza Józsefnek gróf Dessewffy József ellen (ki az 1833-iki akadémiai jutalomra Vörösmarty mellőzésével egyedül Kisfaludyt mondta érdemesnek) írt terjedelmes czikkét a «Kritikai Lapok» VI. füzetében (154—174. l.), melyben Bajza igazságos iparkodik lenni, de mégis igen elfogult Kisfaludyval szemben, kiről Dessewffy helyesen mondta, hogy, «a költészet szebb útját még jobban megtörte».

Bajza, kiben történetíró létére is kevés volt a történeti érzék, Kisfaludynak kétségbevonhatatlan «úttörő» jelentőségét sehogysem tudja vagy akarja elismerni és ridegen Vörösmarty mértékével méri azt az elődöt, a ki nélkül Vörösmarty maga alig állhatott volna elő. Bajza megjegyzései azért ritkán alaposak: «Kisfaludy jeles *dalokat* írt nagy számmal, de azok határozott szűk korlátok közt mozogván, a gondolat csak ritkán találtatik a formával anynyira compenetrálva lenni, hogy ez amazzal az együvé olvadás belső szükségét hagyná feltenni». Kevés bennük a gondolat és sok a szó. «Himfy szerelmeiben tehát a külső formára nézve nincs különös nyereség.... Azon, magában ugyan csinos, de könyveken végig hurczolva monotoniájával véghetetlenül fárasztó s untató formában oly nagy úttörés nincsen». Még kevesebb dicséret illeti meg az *énekeket,* melyek «végetlen árakhoz hasonlók» s példájok «szétvizezésre, minden gondolatocskának szóözönökbe fullasztására vezet mindenkit, ki legalább is Kisfaludy képzelmével nem bír. Ki pedig ezzel bír, annak nem leszen nehéz művészibb formát magától találni. Itt tehát út nincsen, csak végtelen síkság és tenger.» Még kedvezőtlenebb, de egyúttal jóval alaposabb, Vörösmarty alkotásaival szemben, Bajza itélete a Regékről, és nézete szerint ki kell majd mutatni «miképen a Kisfaludy S. kedves múzsácskája különbözik a Vörösmarty nagyszerű Jupiter istenétől s miképen ama kedves leánykának el kellend halaványodni az Olymp ura előtt». Kisfaludy kiolvashatta Bajza czikkéből, hogy a magyar költészetnek egy ujabb, fejlettebb korszaka nyilt meg és hogy ő maga már a túlhaladott, régibb korszak embere. A «Himfy» költője ily értelemben túlélte magát, de azért művének

történeti nagy jelentőségét és korára gyakorolt hatását Bajza birálata le nem ronthatta és nem ronthatja le semmiféle más birálat sem. Ép úgy kétségtelen, hogy »Himfyt« a magyar lyra történetében előkelő hely illeti meg és hogy dalainak egy tetemes része soha elavúlni nem fog. Kisfaludyról is áll a nagy német költő szava, hogy a ki kora legjobbjainak eleget tett, az örök életet él.

Himfy dalaiból sok darabot fordítottak németre, francziára, olaszra, angolra, sőt latinra. Önálló kötetben jelentek meg Majláth János gróf fordításai: »Himfys auserlesene Liebeslieder« (1829 és 1831), 25—25 dal a munka két részéből.

Heinrich Gusztáv.

Des beaux esprits qu'importe la rumeur?
Et du Public la sentence sévère?
Je suis Amant, et ne suis point Auteur.
Parny.

Ce livre n'est point fait pour circuler dans le monde, et convient à très peu de lecteurs. Il doit déplaire aux dévots, aux libertins, aux philosophes, il doit choquer les femmes galantes, — mais à coup sûr il ne plaira médiocrement à personne.
J. J. Rousseau.

ELŐSZO.

Van egy idő az ember életében, — az életnek nyiló tavaszsza, — mellyben a magából kidagadó fiatal szív, s a szárnyára kelő fiatal lélek, a földön és a nyomorúltt valóságon fellyül emelkedven, érzeménnyeit és gondolattyait a lehetség és képzeletek tündéres országában hordozza: az embernek legboldogabb ideje! — mellynek szép, ámbár hiú, és soha bé sem tellyesedhető reménnyeit a megérett, megokosúlt ember, a legtűrhetőbb valóságért s a legigazabb bölcseségért is gyakran örömest vissza cserélné. Ekkor minden egésséges fiatal szív és lélek, a virágzó legény szintúgy mint a virágzó leány, poéta; — poéta, mondom de nem író; mert minden érzeménnye, minden gondolattya poézis; csakhogy ritkának van kedve, alkalmatossága, ideje, és legritkábbnak nyelve, poézissét leírni.

Én ama virág-koromban katona s hadi fogoly lévén, éppen azon helyeken, hol hajdan Petrarcának édes kínos énekei minden szivet szerelemmel töltöttek, hol mintegy

szerelmet lehell még most is az egész táj, a tüzes, jószivű frangziák között, — s éppen olly környüllállásokban, melylyek csak igen bizonytalanul engedék reménylenem, hogy hazámat és kedveseimet valaha megláthassam ; — én, ott a szomorú magányban, leírtam életem poézissét, — azt, a mit szivem érzett, vagy Himfy helyén érezhetett volna ; leírtam, és magyarul írván, hazámban véltem lelni magamat. S bizonyos vagyok arról, hogy az én akkori környüláállásimban minden érző s gondolkodó fiatal hazafi írt volna. Így támadtak *Himfy Szerelmei*, azon könyvecske, melynek foglalattya minden fiatal emberszívben, nagyobb vagy kisebb mértékben, megvagyon. Utóbb szolgálatomat elhagyván, és hazámnak s az anyatermészetnek kebelébe, szabad nemes fészkembe, vissza kerülvén, jó barátim reá birtak, hogy csak könnyen s futólag, sem a hideg czikornyás, mindennapi, sem a tudományos száraz világ számára készültt verseimet közre bocsáttatni engedgyem,

A kinyomatatott Himfy, minden hibáji mellett (mert csak úgy ment-ki kezemből, a mint az a sok és külömbféle környüllállások- és állapotokban, hevenyében érezve, gondolva és írva vala), kevés idő mulva úgy elkapatott, hogy most már keresve is alig talállya-fel az olyan hazafitársam, kinek lelke magát Himfyben örömest fellelné, vagy a jelenlétben, vagy a szerelem évének mindenkor édesen eső emlékezetében : mert hajh barátim ! — akár mit mondgyon a hideg ész és a hidegebb vér : — *Dulce est, desipere in loco !*

Most Himfyt megegyengetve, a mennyire az illyen poézis egyengetést szenved, újra esmerős és esmeretlen, de ha igaz magyarok, általlyában tiszteltt hazámfijai kezeikbe eresztem, és őseim buzgó indulattyával szeretett hazám-

nak oltárára leteszem, — nem azon büszke gondolattal, mintha csuda mi jót és nagyot mivelnék; hanem azon édes, szives hiedelemmel, hogy annyira szolgálok néki, a mennyire vékony tehetségemtől kitellik. Ha hazám nagy birtokossainak hatalmokkal és tehetségeikkel birnék, bizonnyára nem unszoltatnám magamat, hogy, — és nem kérdeném másoktól, mit és miként szolgállyak hazámnak. *Szerelmeknek* szántszándékkal neveztem dalaimat, hogy kiki már első tekintettel megtudhassa, mi azoknak foglalattya: hogy nem a csillagzatok járásáról szólló, sem a kerek négyszegét fejtegető tudós munka, a mit kezébe vesz; hanem csupán az érzeménnyeitől elragadtatott szívnek szava, és a felhevültt fiatal elmének tündéres álmodozásai. — Voltak, noha kevesen, kik dalaimnak homlokában megütköztek: — mintha az emberi természetnek legerőssebb, legnemesebb, legszebb, legboldogíttóbb indulattya, minden jónak, szépnek, felségesnek kútfeje, minden szeretetre, dicséretre, csudálatra és követésre méltó dolgoknak szerzője, a *szerelem*, vétkes, bölcsekhez nem illő, tiltott, törvénytelen indulat volna! — mintha az egész emberség, az egész természet, sőt a mindenek teremtője által felszenteltt tiszta szerelmet beszélleni, fejtegetni, énekelni illetlen volna! — De, a nélkül, hogy itt a szerelem apologiáját írjam, mellyre az értelmes olvasók előtt úgy sem lehet szüksége, csak azt mondom: hogy én az ollyan emberrel, a ki soha tiszta, igaz szerelmet kebelében nem érzett, — még szóba sem kivánok állani. *«Der Liebe Wahnsinn ist ein heiliger Wahnsinn!»* azt mondgya Herder, igazán és bölcsen. — Vajha életünk szép ideje, mellyben alkalmatosok vagyunk a szerelem és örömök érzésére s éneklésére, a sírig tartana! Vajha életünk komor telében

is szintén úgy fogná a szerelem és öröm kebelünket, hogy a szívünket környűlvevő únalom, zsibbadttság, csömör, hidegség, bágyadttság, érzéketlenség, tehetetlenség miatt meg ne kellene ütköznünk a fiatalság szerelmében; vagy ne kellene irigylenünk azt, a mivel már nem birunk! Vajha Himfy boldog szerelmének géniussa minden házasságban uralkodhatnék! — akkor sok másként és valóban jobban volna, mint sem most vagyon.

Én tudós, — én literator nem vagyok. Sorsom, környülállásaim, hajlandóságom katonává s utóbb mezei gazdává tevének. De becsülöm az igaz tudóst, a jólelkű, elmés literatort, mint az emberi szivek s elmék jóltevőjét. Kedvellem a tudományokat és szép mesterségeket, — és hála légyen az egeknek, ezekben kedvét találó természetemért! életem sok kellemes óráját köszönöm nékik, mellyeket más, vagy ásíttozó unalommal, vagy legalább nemtelenebb, silányabb gyönyörűséggel tölt. Az oskolai literator az oskola reguláji szerint ne itéllye szabad s talán szilaj, rendetlen kényen, tulajdon úttyán járó Pegazusomat; ha cselekszi, lássa: szabad azt tennie, valamint nékem szabad geniusomat követni, és néki is szakállába mondanom:

«Weg mit der Schülerwissenschaft!
Weit weg mit Weisen, die sich blähen
Und klügelnd, ohne Sinn und Kraft,
Zu Heu des Lebens Blumen mähen.»

Altal nem látom, miért kellene tellyességgel az oskolai regulákhoz eskünnünk. Ki szabott rendet az első poétának, ha nem a természet? — Mostohább-e hozzánk mostaniakhoz az anyatermészet, mint sem a régiekhez, hogy tellyességgel majmaik legyünk? — Annyival szegényebb,

silányabb, gyermekiebb-e a mostani emberszív, emberlélek, hogy soha szabadságával, maga kénnyével, tulajdon úttyán, tulajdon módgyával ne élhessen, hanem mindég a régiek rabja s majma legyen, és azoknak nyomain járjon? — Én úgy vélekedem, hogy valamint az ennyi ezeredik világosabb, formálttabb emberi nemzetségben tellyességgel originál és új lenni nevetséges képtelenség, sőt lehetetlenség; úgy magát tellyességgel a régiekhez kötni és önkényesen menni nem merni, ha nem gyalázat is, de gyengeség. Ugy is csak az elsőség eredetiség: mert az embernek elejétől fogva mindég egy az ő természete, csak az ő legkissebb vonásaiban külömbözik. A mi az emberben nincs, nem jöhet az emberből, Hányszor van, hogy ollyant olvasunk mások írásában, a mit mintha magunk éreztünk és gondoltunk volna? — hányszor írunk ollyant, a mit noha magunkból vélünk eredni, mástól már régen érezve és gondolva volt hirünk és tudtunk nélkül? — de éppen ez vonnya az embert emberhez, a szívet szívhez. Ha az én lelkem mást, s viszont más az enyémet, ha mi egymást nem értyük, mi dolgunk legyen s lehetne egymással? — Csalatkozik tehát mind az, a ki Himfyt egészen originálnak mondgya, noha egészen maga úttyán, szabadon jár: mind az, a ki Himfyt, ha fordításnak nem mondgya is, minthogy nem mondhattya, más követőjének nevezi, noha némelly helyeken úgy beszéll, mint ő előtte más szerelmes szív beszéllett. Shakespeare, Milton, Tasso, Voltaire, Wieland, Schiller, Klopstock és többek, nagy költők lettek volna, ha előttök Homer, Virgil és mások nem éltek volna is. S a nélkül, hogy magamat ezen dicső lelkekhez hasonlíttani merném vagy akarnám, (mert a bölcs úgyis tudgya, mit tartson játékomról, akár mit mondgyak; a

nem bölcs pedig akármit tartson, mindegy,) azt mondom: hogy, ha Petrarca és mások előttem nem énekeltek volna is, én Himfyt mégis írhattam volna, és így talán még nagyobb eredetiséggel: mert a mi az emberben vagyon, az jöhet is az emberből.

De ha Gyöngyösi, Zrínyi, Orczy, Faludi, Ányos, Bacsányi, Virág, Kazinczy, Verseghy, és főképpen nyelvünk Adelungja, még a sírnak partyán is buzgó, ősz Szabó Dávid előttem magyarúl nem írnak vala; hát, ha három Petrarca laknék is kebelemben, Himfy még sem születhetett volna. — S csak ezen részről érdemelhetek dicséretet, a fellyebb említett hazafiakkal egygyütt; csak azért, hogy magyarúl írtam; ha az a mivel minden hazafi tartozik, *hazájának és nemzetének szolgálni,* dicséretet érdemel. Vajha! a közjóra tett szolgálatot se magunk, se mások ne vennők annyira fel, a mint veszszük: csak a dolognak ritkasága ád annyi érdemet az illyen szolgálatnak. Vajha! csak annyiba vennők, ha valaki hazájának szolgál, mint mikor valaki adósságát lefizeti! Vajha, általlyában véve, az emberszív, legerőssebb indúlattyában olly kicsapó, olly erkölcstelen, olly szentségtörő, olly baromivá fajuló ne volna, hogy az igaz, hív, erős, lelkes, tiszta szerelem leírását úgy ne kellene tekintenünk, mint valamelly száz esztendőben néha talán egyszer megtörténő és sokak előtt még akkor is hihetetlen dolgot! S vajha! a magyar literatura, s az ezzel egygyütt járni szokott nemzeti cultura és szerencse olly állapotban volna, hogy egy ollyan természetes költőnek versei, mint az enyémek s több hozzám hasonlóké, egyébre valók nem volnának, hanem hogy — pipát gyújtsunk velek! —

Még egyszer mondom: én tudós, én literator nem vagyok:

D'un chant trop concerté
Fuyant l'ennuyeuse beauté,
Loin de faire un travail d'écrire,
Je m'en fais une volupté;
Moins délicatement flatté
De l'honneur de me faire lire,
Que de l'agrément de m'instruire
Dans une oisive liberté. —

Azonban most van ideje, hogy hazájáért, nemzetéért, nyelvéért minden hazafi tegyen, a mit tehet. Most van ideje, és foganattya, a jó hazafiságnak. Kiki áldozzon, a mivel tud! A jó hazafiság első kötelesség, első érdem. Szívvel, észszel, értékkel tellyesíthettyük ezen édes kötelességünket. Háromszor boldog, a ki mind a hárommal áldozhat! Háromszor átkozott, ki mind a hárommal bir és egygyikkel sem cselekszi! — A melly nemzetnek nyelve nincs, annak nincs hazája, csak szállása; nincs hazafisága, mert nincs hazája; és csak a szerencsés időknek tulajdoníthattya, hogy az illyen nem nemzetet, hanem csoportot, más nagy nemzet el nem nyeli. Nem a föld, nem a folyók tartyák öszve a nemzetet, hanem a nyelv. A magyar kenyeret is alig kérhet magyarúl az ő idegeneket tápláló és gazdagíttó fővárossaiban. A nyelv által közli szivét, eszét egygyik ember a másikkal. A tudományokat, mesterségeket: egy szóval, a culturát, csak a nyelv által tehettyük magunkévá. Idegen nyelvek által csak legkissebb része miveltethetik nemzetünknek; s éppen azon része, mellynek culturájával nem a haza él, hanem idegenek. Az a nyelv egy nemzetnek, a mi a napfény az eleven világnak. Egy-két idegen nyelvek által formáltt hazafi csak egy-két pislogó csillag a nemzetnek setétlő egén. A nyelv köti az embereket egy olly nemzeti testté, mellynek a

politika vészszei nem árthatnak. Nyelvünk nélkül egygyenként ingadozó, gyökeret nem verhető, gyenge nádszálak vagyunk, mellyeket a politikának legkissebb szelei kitekerhetnek: szóval, a nyelv lelke a nemzetnek. Szükség tehát, főképpen nyelvünket a lehető tökélletességre hoznunk; — hacsak mindörökké meg nem akarunk, a becsmérezés szerint, maradni: egy, vélekedéseink, szokásaink, indulatink, vallásaink, nyelveink által széllyel szaggatott, lelketlen, egyenetlen, viszszálkodó s mellette mégis nemzeti büszkeséggel nevetségesen felfújtt embercsoport, — más nagy, lelkes nemzeteknek csúfja. — Mely gyalázatból a nemzetek istene minket most, jó királyunk és lelkes nádorunk által kegyesen kisegítteni látszik, — csak magunk is akarjunk.

Kisfaludy Sándor.

ELSŐ RÉSZ.

A KESERGŐ SZERELEM.

Del vario stile, in ch'io piango, e ragiono
Fra le vane speranze, e'l vano dolore;
Ove sia chi per prova intenda amore,
Spero trovar pietà, non che perdono.
Petrarca.

I. ÉNEK.

Mint az őzek az erdőben,
A halak a vizekben,
Madarak a levegőben,
A méhek a kertekben:
Oly szabadon s kedvem telve
Éltem egykor napjaim;
Vigan lejtve s énekelve
Üzém kicsiny bajaim.

Erő vala tetememben,
Minden bajt megláboltam;
Tehetség volt tűz-lelkemben,
A sorsot csak gúnyoltam;
Nem esmérvén veszedelmet,
Nagy dolgokat koholtam;
Nem esmertem a szerelmet —
Egek, de boldog voltam!

Szóljon bár a hímes mező
Fűvei közt fülelő

És estvénként lengedező
Illatos nyári szellő:
Ha valaha duplázta-e
Sohajtásom fúvalmát?
Avagy háborította-e
Zokogásom nyúgalmát? —

Szóljon bár a csörgedezve
Folydogáló csermelye,
Hol, kebelem ömledezve,
Oly sok estvém eltele:
Ha valaha könnyeimből
Egy cseppecskét ivott-e?
Bút nézett-e szemeimből,
S panaszt tőlem hallott-e?

Barátságot szép lelkekkel
Szívem szerint kötöttem,
S érzelmimet jó szivekkel
Enyelegve közlöttem.
Kedvelvén a társaságot,
Akkor én nem gondoltam
Ennél nagyobb boldogságot —
Egek, de boldog voltam! —

Nyúgalomra bocsátkozván,
Könnyen elszenderedtem:
S szép álmokkal múlatozván,
Új örömre ébredtem.
Nem esmervén a szerelmet,
Senkinek sem hódoltam,

Nem éreztem szívgyötrelmet —
 Egek, be boldog voltam! —

De most oda boldogságom,
 Oda örömnapjaim!
Oda van szép szabadságom,
 Hajh! meggyültek bajaim! —
Egy gőgös szép megsebzette
 Csalt nem sejtett szívemet
S tehetetlen rabbá tette
 Fellengve járt lelkemet! —

A bú marokkal szaggatja
 Ifjúságom virágit;
A mirígy tűz száragatja
 Szép reményim zöld ágit.
Teli arczom elsorvadott,
 Lehúlltanak rózsái;
Vidám szemem beapadott,
 Elhúnytanak szikrái.

Oda könnyű nyájasságom
 S enyelgő víg tréfáim;
Ellankadott bátorságom,
 Búban másznak óráim.
Tetememnek fogy ereje,
 Kedvekben nem enyhülhet;
Roncsolt agyamnak veleje,
 Elmém már nem repülhet,

Kerűlöm a múlatságot,
 Epedezek, búsongok;

Kerülöm a társaságot,
  Magánosan bolyongok.
A barátság deríteni
  Édes szóval igyekszik;
De nem képes enyhíteni, —
  Szívemen nagy terh fekszik.

A pataknak siralmimmal
  Bővítem most vizeit;
A Bakonynak panaszimmal
  Töltöm vadon völgyeit.
A szép tavasz kellemei
  Lelkem fel nem vidítják;
A madarak szerelmei
  Szívem inkább búsítják.

Nyúgalomra telepedvén,
  Alva is csak szenvedek;
Álmomban is gyötrődöm én,
  S új kínokra ébredek.
A napkelet, napenyészet
  Búmban tünődve talál;
Kihalt nékem a természet, —
  Éltem egy hosszú halál.

Látja jól azt a kegyetlen,
  Mint lankadok, epedek;
Tudja jól az érzéketlen,
  Érte mennyit szenvedek;
De mind ezen nem könyörül,
  És nem szán ő engemet!

Sőt talán még azon örül,
  Hogy így dúlja éltemet.

Egy mosolygó tekintettel
  A kegyetlen istenné,
Bár ha színlett szeretettel,
  Szívem boldoggá tenné,
Vajha tüzem apaszthatná
  Könnyeimnek árjait! —
Vagy hát könnyem elolthatná
  Szívem dühös lángjait!

1. *Dal.*

Az életnek tengerében
  Két örvény van: *szív és ész;*
A kettőnek egygyikében
  A jobb ember könnyen vész.
Az *ész* ezer bajt okozó; —
  Ezt el lehet kerűlni;
A *szív,* minthogy ragadozó,
  Könnyű benn elmerűlni.
Engem a sors forgó szele
Ez örvénybe csapott bele;
  S elragadt ez engemet —
  A szív szerzi vesztemet.

2. *Dal.*

Hogy anyám megnyugtathatta
  Minden kivánságomat;
S egy pohár viz elolthatta
  Minden szomjúságomat;

Midőn gyermek társaimmal
Csigást, lapdást játszottam,
És rövidke lábaimmal
Lepkék után futottam;
Madárfészket keresgéltem, —
Egy örömmel mást cseréltem:
Boldog voltam én akkor:
Óh gyönyörű gyermekkor!

3. Dal.

Mikor egyszer pelyhesedtem,
S a gyermekből legény lett,
S gondolkodtam, elmélkedtem,
S a szív bennem érezett;
Hogy megjárták omladékit
Szívem s elmém Hellának,
S bámúlandó dőledékit
A hajdani Rómának;
S gondolatim fellengeztek,
Kivánatim ébredeztek,
S érzeményim zsibongtak, —
Örömim is borongtak.

4. Dal.

A miólta felserdűltem,
Keblem tüzet nevele:
Bizonytalan tárgyért fűltem,
S így szívem nem fájt bele.
De mihelyt őt megpillantám,
Lelkem mindjárt megdobbant:
Ő az! félve rebegé szám,
S a tűz bennem fellobbant.

Mélyen érezvén hatalmát,
Megvallottam diadalmát;
  Hatalmát ő szereté, —
  Diadalmát megveté.

5. *Dal.*

A szív minden, — azt tartom én,
  Mindennek az eleje:
A sziv győzvén vagy győződvén,
  Jó vagy rossznak kútfeje.
Szívem szerzé örömimet,
  Miglen még szabad voltam;
Szívem szerzi keservimet,
  Miólta meghódoltam.
Lábához tévén szívemet,
És szívemmel mindenemet,
  Estem e kelepczébe, —
  Hatalmának kényébe.

6. *Dal.*

Semmiként sem remélhetvén
  A kemény szív irgalmát,
S tovább immár nem tűrhetvén
  Fájdalmaim nagy halmát:
Vérző szívvel kifejtőztem
  Barátim karjaiból
S a nagy harczban kiköltöztem
  Hazámnak határiból
Ott, hegyeken s völgyeken túl.
Hol Mars vért ont s népeket dúl,
  Kínom végét, halálom,
  Talán majd ott találom.

7. Dal.

Mint a szarvas, kit megére
  A vadásznak fegyvere,
Fut, — de későn, — foly már vére,
  Vérzik tőle a csere:
Úgy futok én a pár-szemtől,
  A seb mellem baljában;
Ázik a föld keservemtől
  Lábam minden nyomában.
De hajh! mennél tovább érek,
Annál jobban gyűl a méreg
  S beljebb rögzik szivembe; —
  Futok, hajh — de vesztembe.

8. Dal.

A külföldön nyomorogva,
  A világot futosom,
S tétovázva, csavarogva
  A vadságot bújdosom.
Midőn ébred a természet,
  Korán én már tévelygek;
S ott lel s tart a napenyészet,
  Későn is még szédelgek.
De oly helyre, haszontalan,
Nem juthatok, boldogtalan!
  A hová a szerelem
  Ne bujdosnék én velem.

9. Dal.

Boldog valék nyúgalmamban,
  Őtet még nem esmervén,

Mint a halak a folyamban,
  Bú s gond nélkül éltem én.
A szabadság mezejében
  Kényről kényre repűltem
S a barátság kebelében
  Életemnek örűltem.
Amor sorsom irígylette,
S őt velem megesmértette;
  Láttuk egymást, s Amor ott
  Csak magamat nyilazott.

10. Dal.

Elűzted a komor telet,
  Te a földnek szerelme,
Óhajtva várt szép kikelet,
  Te mindennek élelme!
Elérkezél kellemiddel,
  Itt veled a szép napok,
Teli minden kedveiddel, —
  De én rajtad nem kapok:
Mert élesztvén lángaimat,
Kettőzteted kínaimat:
  Mindaddig hát, míg így téssz,
  Tavasz, ellenségem léssz.

II. ÉNEK.

Búval tölti csak s bánattal
  Keblemet a kikelet;
A virág-hím, a madár-dal
  Velem csak mérget nyelet.

Nem derítnek, komorítnak
  A tavasz szép magzati;
Nem enyhítnek, nyomorítnak
  A lugos víg hangzati.

A zöld mező tekintete
  Csak úntatja szememet;
A lágy szellők lehellete
  Csak boszszontja képemet.
Tölgyek s bükkök árnyékában
  Lankadok, nem enyhűlök;
A patakok zúgásában
  Álomba nem merűlök.

A csordák víg kolomplása
  Lélekharang énnekem,
A pásztorok dalolása
  Búcsúztató énekem.
Minden völgynek nyilásában
  Egy sír-üreg tátogat;
Minden halom látásában
  Egy halálkép borzogat.

A hajnal tűzlángozatja
  Nem mosolyog énnékem;
A hold szelid ábrázatja
  Neveli még inségem.
A nap hintvén súgárait,
  Nyilat lövell szívembe;
Az éj, gyújtván csillagait,
  Sebeket süt lelkembe. —

Hogy míved ily ellenkező
  Tárgyoddal, óh természet!
Hogy nékem csak bút szerező
  Minden kegyes intézet;
Hogy anyai tekinteted
  Engem ekként nyomorít, —
Hiszem, hogy nem kedvelheted,
  S hogy téged ez szomorít; —

Őt büntesd-meg érzéketlen,
  Veszedelmes lányodat;
Az erántam oly kegyetlen
  Tapodja szép czélodat,
Mikor őtet így megáldád
  Kellemekkel, bájokkal,
Hitted-e, hogy vádat von rád,
  Így dúlván ő azokkal? —

11. Dal.

Eltávozván, majd változás
  Lesz, gondolám, ügyembe;
Lett, de milyen? — a távozás
  Mérget önte sebembe.
A szerelmet szikrájában
  A távóllét elfojtja:
De, hajh! érzem, hogy lángjában
  Azt még inkább felbojtja.
Nem hogy őt nem felejthetem;
Sőt még dühösben szeretem
  Most, hogy tőle távoztam; —
  Hah! szörnyen csalatkoztam.

12. Dal.

Országok, népek, nemzetek,
  Puszták, folyók, várasok,
A nagy tenger és szigetek,
  Rengetegek, havasok
Választják már a kegyetlent:
  De még itt is szeretem;
A gyönyörűt, az egygyetlent
  Sohol sem felejthetem.
A hol járok, hintve lépe,
Mint az árnyék, üldöz képe.
  Látom már, míg lehellek,
  Lethét sohol sem lelek.

13. Dal.

Boldog vagy te, czifra madár!
  A szerelmet énekled;
Bár nincs eszed, – ne bánd, nem kár, —
  Párod mégis érdekled.
Forrván a vér ereimben,
  A szerelmet éneklem
Én is elmés verseimben, –
  Lám! őt még sem érdeklem.
Szerencsés te, örömeket
Énekelsz, — én keserveket! —
  Szerencsédért én eszem,
  Jer, szívesen leteszem.

14. Dal.

Környűlvett ím! már a francz had,
  Már fenyeget a halál;

Kínaimnak vége szakad,
  Remény! tán meg nem csalál? —
Élj boldogúl, szerelmetes
  Hív barátom s egygyetlen! —
Mars dühében rettenetes,
  Igaz, de nem kegyetlen:
Nem mint Venus álnok fattya,
Ki a szívet csak faggatja,
  Azt ízenként bonczolja,
  És a lelket gyilkolja.

15. Dal.

Hajnal alig kerekedett,
  S a francz had felzendűle;
Marsnak dühe lobbot vetett,
  S haragja megdördűle.
A mozsarak mennydörögve
  Veszedelmet bocsátnak;
Az ércztorkok döbörögve
  Ezer halált okádnak.
Halál dúl, ront, öl mellettem,
S mind alattam, mind felettem;
  De hajh! téged szeretvén,
  Nem bánom, hogy élek én.

16. Dal.

Amor rabja, — most Marsé is?
  Kettő most már kötelem.
Te míved ez, álnok, hamis,
  Kínnal élő szerelem! —
Te imádott vad istenné!
  Ha látnád most hívedet;

E tekintet tán megvenné
Gőggel sánczolt szívedet,
Nézd! az inség, keserűség,
Érted esvén, gyönyörűség
Érted égő szívének, —
Te gyilkosa éltének.

17. Dal.

Mérgesítem sebeimet,
Fájdalmimat újítom,
Valahányszor szemeimet
Azon tájra fordítom,
Melyet szívem tyrannjának
Jelenléte ékesít,
S bájos hangja szép szavának
S tekintete lelkesít.
Szép szemei ott ragyognak —
Talán, hajh! egy más boldognak!
Nyelvem itten megakad,
S mellem szinte megfakad.

18. Dal.

Mit nem tudna felforralni
Az én szívem melege?
Mit nem tudna megfagylalni
Az övének hidege? —
Számtalan szív már megfűle
Érzelmimnek hevétől;
Hányszor több már meg nem hűle
Övéinek jegétől? —
Lángom, — jege, hajh! állandó!
Ám egyedűl én szánandó!

Hát csak nem jön olyan nap,
Melyben szíve szikrát kap?

19. Dal.

Mars, a kinek rabja vagyok,
Mind csak messzebb hajtogat;
Egy két lépést alig hagyok,
S Amor vissza rántogat.
Meg-megállok és szememet
Napkeletre meresztem:
«*Ott lakik ő!*» s kebelemet
Könnyeimben feresztem.
Így szörpölvén Amor mérgét
És táplálván búmnak férgét,
Mars kiált, — eljajdúlok;
S meg-meg tovább indúlok.

20. Dal.

Amor! s hát csak szenvedheted,
Hogy így megvet egy leány?
Hatalmadnak, elnézheted,
Hogy negéddel füttyöt hány?
Bosszúld-meg rajt sérelmedet,
Öntsd mérgedet keblébe,
Hogy fenntarthasd győzelmedet,
Lődd nyiladat szivébe.
Vagy ha talán már — rettegek —
Szeret, de mást — pokol! egek!
Óh! vagy oltsd-el tüzemet,
Vagy eméssz-meg engemet.

III. ÉNEK.

Mars vad dühe bont, dönt, dúl, vág,
A merre jár, s öldököl;
Vérben fetreng a fél világ, —
Minden kidűl helyéből:
Századokig büszkélkedett
Tartományok omlanak;
Örök létre törekedett
Alkotványok bomlanak.

Keltek ólta meg nem rendűlt
Trónusok felfordúlnak;
Százak ólta felségben ült
Fő hatalmak elmúlnak;
Világ-szerte jót s hasznot tett
Törvények eltörlődnek,
Kezdetjeket istentől vett
Kormányok kiűződnek.

Róma! te ki a világnak
Hajdan sorsot osztottál,
Mily sanyarú szolgaságnak
Igájába jutottál! —
Boldogabb volt, jámbor atyák,
Vallástok, szokásitok;
Gúnyolódva változtatják
Szilaj onokáitok! —

Szív a szívtől, — szülőjétől
A még nevendék legény,

A deli férj kedvesétől,
  S kisdeditől, óh szegény!
A jó barát barátjától,
  Vérétől az atyafi,
A birtokos birtokától,
  Honjától a hazafi,

Ezer kín közt szakadoz-el, —
  Sírva megy bal sorsába;
Küszködik a veszélyekkel,
  Míg — oda dűl sírjába;
S meghalva már, nem nyughatik
  Anyaföldje keblében;
Idegentől tiportatik
  Idegen por szennyében.

A ki előbb uralkodott,
  Most inségben nyavalyog;
A ki előbb pompáskodott,
  Most ringyrongyban fanyalog.
Azok, kiknek több ezerek
  Térdet fejet hajtának,
Most mely nyomorúlt emberek, —
  A föld alá bújnának.

Az ott — elébb bőségében
  Adakozott szívesen;
S most keserű inségében
  Azok marják mérgesen,
Kiket ő, — most gyilkosait —
  Értékével s kegyével

Ugy táplála, mint fiait
  A pelikán vérével.

Annak — előbb csillag fénylett
  Kevély melle baljában;
Mely szegény most! mily cserét tett! —
  Kenyere is alig van.
Ott egy atya, — nem atya már —
  Gyámol nélkül maradt vén,
Némán keserg a szép húszár,
  Egy fiának elestén.

Ott egy szép szűz, elcsüggedve,
  Mint a hervadt líliom,
Csak alig él: mert temetve,
  Hol sírba dűlt milliom, —
Eltemetve van most már ott
  Választottja szivének,
Kiben öszve gyilkoltatott
  Boldogsága éltének.

Ott egy másik, — hah! fertelem!
  Oh természet, fordúlj el!
Ily gyalázat, — ily sérelem, —
  Emberiség borzadj fel!
Ott egy másik, nem asszony még,
  Leány sem már, — sorsában
Kétségbesve — bosszúld-meg, ég! —
  S elbódúlván agyában,

Most is látja bomlott észszel
  Marsnak dühös szolgáját,

Ki elrablá gyilkos kézzel
  Szűzessége pártáját:
Virginia foglalatja
  Eszét-vesztett fejének,
Kit megmentett derék atyja,
  Vérét ontván szivének.

Ott egy szép hölgy — óh szörnyűség!
  Első gyermek méhében —
És már özvegy, — s nem tudja még,
  Sorsa mit mért mérgében;
Halljad, szegény: bajnok híved,
  Kit oly hosszan szerettél,
De csak nem rég nyert meg szíved, —
  Az nincs többé, — már nem él.

Értvén ő, hogy oda híve,
  Nem küzdhetik kínjával;
Meghal, — mert meghasad szíve,
  S a mi benne, vele hal.
Egy élet felgyilkoltatván,
  Így visz többet magával; —
Ama tölgy levágattatván,
  Így dűlt oda ágával.

Ott, hol előbb az életnek
  Kénnye s kedve zsibongott,
S barátságos több nemzetnek
  Víg zavarja tolyongott, —
Minden üres, puszta most ott,
  Néma, lankadt, szomorú;

Azt, a mit Mars még meghagyott,
  Éhség öli vagy a bú.

Mindenfelől kicsapának
  Az ínségnek árjai ;
Mindenfelől megnyílának
  A halálnak torkai ;
Óh! és mennyit emésztének
  Már az élet javából!
Mennyit, mennyit elnyelének
  Az élőknek számából!

Embervértől, hányszor vala,
  Hogy bíborrá levétek,
Emberélet mennyi hala,
  Rajna, *Duna*, belétek! –
E veszélynek itt a földön
  Szajna! te vagy forrása;
Pokol-*Páris!* általad lön
  A világnak bomlása! —

Ott egy város — csak tegnap még
  Fészke boldog békének,
Most köz czélja két ellenség
  Neki dühödt mérgének, —
Füstbe lángba enyészik el —
  Trója, te is így vesztél! —
S a kik lakták, ínségikkel
  Elszéllyednek, ki még él.

Ihol egygyik övéivel,
  Ki jókor megszökhetett,

Kinjává lett örömivel,
  Kiket még megmenthetett,
Borzadozva tekint vissza
  Füstbe menő házára,
S kiknek vérét a föld issza,
  A megöltek halmára.

Itt egy asszony jön egyedül,
  Egy csecsemő karjában;
(Férje otthon a tűzben sül
  Régi beteg ágyában;)
Itt jön, — lába már nem birja
  Súlyát meredt testének,
Minthogy szeme ki nem sírja
  Fájdalmait szivének;

Elájulva öszveroskad
  S magzatjával ott fekszik,
Hová éppen két lovas had
  Száguldozva igyekszik:
Hah! s most, midőn öszvecsapnak,
  Egymást vágják, nyaggatják,
S kik sebet, kik halált kapnak —
  Ott — őket eltipratják! —

Jőjj el, jőjj el, áldott béke!
  Jőjj le hozzánk az égből!
A föld egész kereksége
  Így kiált az ínségből.
Engeszteld a szörnyeteget, —
  Hajh! eleget dühödött!

Oszlasd a harcz-fergeteget,
A föld váltig bűnhödött.

Valamint Mars hóhérolja
E földtekét dühével,
Keblemet úgy marczangolja
Ő is bájos szemével.
Szívembe is jőjj le, béke,
Sorsot osztó szeméből! —
Szakadj lelkem kínos féke, —
Jőjj megváltás szívéből.

21. *Dal.*

Minden egyéb gerjedelem
Kihala már szívemben;
Egyedűl a nagy szerelem
Él s egyre nő keblemben.
Ezen makacs indúlatom
Urává lett lelkemnek;
Nincs többé már akaratom,
Szava nincs már eszemnek.
Boldogtalan, hová legyek?
Vesznem kell; mert bár mit tegyek,
Ezen dühös hatalom
Ellen nincsen oltalom.

22. *Dal.*

A kutyáktól üldöztetvén
A megrémült őz fut — fut,
Valameddig csalt vethetvén,
Bátorságos helyre jut.

Így futok én Amor elől,
  Hajh! de még sem távozom:
Minthogy én a latort belől
  Kebelemben hordozom.
Ugy tesz Amor zsákmányával,
Mint a hiúz prédájával:
  Rajta csügg és úgy víjja,
  Míg életét kiszíjja.

23. *Dal.*

Balgatag én! nem védettem
  Ő ellene szívemet,
Midőn tán még megmenthettem
  Boldog békességemet.
A mit az ész tilalmazott,
  Én arra nem ügyeltem,
S a méreg elhatalmazott,
  Melyet magam neveltem.
De késő most elmélkednem;
Csak az a mód menekednem,
  Hogy tüzemben, mely emészt,
  Ő is vegyen egy kis részt.

24. *Dal.*

A szerelmes gondolatok
  Egymást váltják fejemben;
A szerelmes kivánatok
  Egymást tolják szívemben.
Azok, elme szüleményi,
  Az ész előtt becsesek;
Ezek, a szív érzeményi,
  A szív előtt kedvesek.

De! — sem elmém gondolati,
Sem ti, szívem kivánati,
Nékem már nem kelletek, —
Mert néki nem tetszetek.

25. *Dal.*

A föld egész kerekében
Sohol sincs oly rengeteg,
Melynek vadon sűrűjében
Laknék egy oly szörnyeteg,
Kiben oly vad szív dobogna,
Érzéketlen és kemény,
Hogy semmi rajta ne fogna,
S ne lenne benn érzemény:
Mint a milyen szíve annak,
Kiért haszon nélkül vannak
Sírva tenger könnyeim, —
Írva halom verseim.

26. *Dal.*

Természetnek éltetője,
Ki lehelled lelkünket!
Mennynek, földnek teremtője,
Ki alkotod szívünket!
Az enyémet mért formáládd
Ily érzékeny agyagból?
Mért hogy inkább nem csinálád
Az ércz-kemény vas-tagból? —
Bocsáss meg az esztelennek,
Ura ezen nagy mindennek!
Azt itéld, ne engemet,
Ki elvevé eszemet.

27. Dal.

Ott, a hol én nevelkedtem,
  Egy dombról egy patak folyt;
Hányszor ott nem estvéledtem! —
  Éltem akkor boldog volt.
Vígan, mint a völgy öblében
  Ama patak csordogált,
Az ártatlanság ölében
  Életem úgy folydogált.
Ez idők az örökségbe,
Mint a vizek a mélységbe,
  Lefolytanak. — Halandó!
  A jó hamar múlandó.

28. Dal.

Hogy vonhatja félholt testem
  Szörnyü súlyát éltemnek,
Ha már attól távol estem,
  A ki lelke testemnek? —
Te vagy lelke tetememnek,
  Csak általad élhetek;
Te vagy tárgya mindenemnek,
  Nélkűled nem lehetek.
A szerelem indúlatját,
A szerelmes állapotját
  Nincs a ki megfejthesse;
  Maga magának mese.

29. Dal.

Ha ki talán nem értheti
  Szívemnek mély érzésit,

Balúl teszi, ha neveti
  Bús lantomnak nyögésit.
Ne nevessen, — hálálkodjék,
  Ha nem érzi gyötrelmim;
Ne nevessen, — sajnálkodjék,
  Ha nem érzi szerelmim.
Ha ád Amor, adjon sokat;
Jóból, rosszból nagy kortyokat.
  Értsd, ki érthetd szavamat, —
  Értem én jól magamat.

30. Dal.

Az idő mindenen kifog,
  Vele minden múlandó;
S ha változó minden dolog,
  Tán gőgje sem állandó? —
Üt óra, mely megolvasztja
  Szíved, szívem bálványa!
A természet, bár halasztja,
  Adóját megkivánja.
Ha te majd ezt lefizeted,
Ínségem elitélheted:
  Akkor talán majd megszánsz
  S imádóddal jobban bánsz.

IV. ÉNEK.

Midőn csendes felségében
  A fél világtól megvál
S a tengernek kebelében
  A dicső nap alá száll;

S elborítván a világot
  Az éj komor sátora,
Ellepi a mennyországot
  A csillagok tábora:

Akkor ég, föld, víz elcsendűl
  S napkelet, napenyészet;
A nyúgalom ölébe dűl
  Az egész nagy természet.
Minden állat: járó s úszó,
  Az okos és oktalan,
Szelíd és vad, mászó, csúszó,
  A szólló s a szótalan;

A rengeteg lakosai,
  A nagy mint a kicsiny nem;
A levegő madarai,
  A sas mint az ökörszem;
Sőt az, a mi nem is lehell,
  Nappal mégis bántatik,
Éjjel az is nyúgalmat lel,
  Éjjel mégis nyughatik.

Éjjelenként senkit sem nyom
  A nappalnak igája:
Egyedűl én, (fene sorsom!)
  Amor kínos szolgája,
Egyedűl én nem lelhetek
  Éjjelimben nyugalmat!
S a mi több: nem remélhetek
  Mind ezekért jutalmat.

Az indúlat tetememben
Egy volkánként dühödvén,
S a vérző szív kebelemben
Gyötrelmivel küszködvén,
A szabadba kilódulok, —
Nem enyhűlést találni :
Mert én soha nem gyógyulok —
Hanem kínom táplálni.

Ekkor dühös indúlatom
Tétova hajt engemet,
Tüskén, bokron, — míg birhatom
Csüggedező testemet.
Könyben úszó két szememmel
Csillagomat vizsgálom;
S a teremtőt életemmel
Könyörögve kínálom.

Átkozom a helyet s időt,
Melyben őt megpillantám,
Ki bájival fejemre nőtt,
S ily pokolkínt halmoz rám.
Ha már ügyem, a míg élek,
Nem változik meg soha;
Váljatok el, test és lélek! —
Ily sors több, mint mostoha.

31. Dal.

Nem nyomhatván el tüzemnek
Ki-kicsapó lángjait,
Hátra hagyom szerelmemnek,
A hol járok, nyomait:

Nevét szerte írogatom
  A bükk s hársfák kérgére,
S mindenütt megtanítgatom
  Az echókat nevére.
Kivűle, ha keservemet
Nyögöm, minden szán engemet;
  A szirtek megindúlnak,
  És utánnam jajdúlnak.

32. Dal.

A kegyetlent felejthetni
  S kiverhetni fejemből,
Az ő képét fejtegetni
  Kezdém immár szívemből:
Haszontalan törekedtem,
  Semmiként sem lehetett;
Mert a szívem, ah érzettem,
  Bele majd megrepedett.
Előbb megég tehát a jég,
Megfagy a tűz, bomlik az ég, —
  Előbb porrá hamvadok,
  Mint sem rajta kiadok.

33. Dal.

Minden tárgyban őtet látom,
  Minden hangban őt hallom,
S valahányszor számat tátom,
  Mindannyiszor őt vallom;
Éjjel, nappal őt ohajtom,
  Őt szomjúzom, éhezem;
Ébren, alva őt sohajtom, —
  Mindenben őt érezem;

Őt foglalják gondolatim,
Őt tárgyozzák kivánatim;
Egy ő, mint egy istenem,
S egy magában mindenem.

34. Dal.

Őt kérem a teremtőtől
És minden hatalomtól,
Őt kérem a levegőtől
S minden elementomtól.
Ha enyém ő, — hát rabságom
Be gyönyörű nyereség!
Ha enyém ő, — szabadságom
Áldott, boldog veszteség! —
Hunniának, sőt magának
A természet országának
Hatalmában olyan kincs,
Mely őtet felérje, nincs.

35. Dal.

A virágok szép nemében
A rózsa legjelesebb;
A csillagok seregében
A nap legfelségesebb.
Ily szép virág a szerelem
Az életnek kertjében;
Ilyen nap, ily fejedelem
Az örömök egében.
Boldog, kinek e nap fénylik,
Kinek ez a rózsa nyílik!
E nélkül a kert csak gaz;
Ama nélkül nincs tavasz.

36. Dal.

Bizonytalan lépésimet
  Akár merre indítom;
Harmatozó szemeimet
  Akár hová fordítom:
Már ott a bú, hogy ködével
  Mindeneket borítson,
Hogy sem hely, sem tárgy ékével
  Engem fel ne vidítson.
Ily nehéz az én életem!
S mégis nem csak hogy szeretem;
  Sőt — ki rám ily poklot mért,
  Még áldom is kínomért.

37. Dal.

Még csak benned reménységem,
  Józan ész, légy orvosom!
Szerezd vissza egészségem,
  Melyet elvett gyilkosom,
A szerelem, ki mellembe
  Tüzes mérget önt vala.
Nézz csak bele, itt szívembe, -
  Itt lakik a nyavalya.
Mondj orvos szert, mondj szert, óh ész!
Mely által e méreg kivész. —
  De te vállat vonítasz?
  Óh hát meg nem gyógyítasz.

38. Dal.

Itt a tenger habjaival
  Elegyítvén siralmim,

S a havasnak szikláival
Közölvén aggodalmim,
Az ő nevét sohajtozzák
A tengernek szelei;
Az ő nevét visszhangozzák
A kősziklák szűzei.
Itt neve négy betűjében
A tengerpart fövényében
S a mohos kőfalakban —
Kínom s titkom imitt van.

39. Dal.

Immár mennyit nem szenvedtem,
Miólta megesmertem!
Áldozatot mennyit tettem!
S mind ezekért mit nyertem? —
Bús szívemet enyhítené,
(Bár tüzem nem oltaná)
S lelkemet felderítené,
Ha vagy egyszer mondaná:
«Szánom sorsod, óh te szegény,
Szerelmedben beteg legény.
Fáj nekem, fáj gyötrelmed,
Noha nem bánt szerelmed.»

40. Dal.

«Elmédet hát mért bocsátod
Tilosomba szünetlen,
Boldogtalan, ha már látod,
Hogy nem esik büntetlen,
Onnan szedett eledellel
Táplálgatni szivedet?

Édes ugyan, a mit ott lel,
De az öldös tégedet?»
Elképzelém életemet,
Ha szeretne ő engemet;
S az ész ekként dorgála; —
De semmit sem használa.

V. ÉNEK.

A nap éppen alkonyodott,
S én a völgynek felette,
Egy szint oda csavarodott
Kis csermelynek mellette;
Tövében egy vén tölgyfának,
Ott ültem a fű között,
Melyet szellők ingatának,
S a patakvíz öntözött.

Az erdő elkomolyodott,
Melynek valék szélében;
S minden állat lenyúgodott
A zöld sürű csendében.
Elnémúltak a bereknek
Zengedező lantosi;
Eltüntek mind a réteknek
Nappali sok lakosi.

Mély csendesség uralkodék,
Csak a Zephyr susogott;
S mint a völgybe kanyarodék,
A patakvíz bugyogott,

S egy gerlicze ott nem messze
  Egy száraz fán nyögdécselt;
Egyébnek már nem volt nesze,
  És nem adott élő jelt.

Én ott ültem és fejemet
  Bú-bánatnak eresztém,
S könytől dagadt két szememet
  A nyögőre meresztém.
Eltünt ez is nem sokára —
  Magam valék végtére
Indúlatom prédájára
  És marczangló kényére.

S Amor engem mint zaklatott
  Hajh! mint tépte kebelem!
Hozzá s vissza mint szaggatott, —
  Szörnyű, miként bánt velem!
A hány fűszál, annyi kínnak
  Közötte fetrengtem ott;
S mirígyiben fájdalmimnak
  Szívem majd meghasadott.

A természet megindúlva
  Szánni látszott ügyemet;
Vidámsága elborúlva
  Szinte gyászolt engemet:
Komor felhő terjeszkedett
  Az ég vidám kékjére;
Setét fátyol ereszkedett
  A föld kies zöldjére.

Az éj szelíd asszonyának
  Képe ködben lábbogott;
A csillagok elhúnyának,
  Egy kettő ha pislogott.
Bús fúvalmak támadának,
  Az ég könnyét hullatá: —
A természet hív fiának
  Sorsát ekként sirató.

41. Dal.

Ti a világ kezdetében
  Támadt hegyek és völgyek!
S ti több század szélvészében
  Görbedt, csonkúlt vén tölgyek!
Életemet esméritek,
  Értétek-e már azt ti,
Panaszimból vélhetitek,
  Hogy igy szenvedt valaki? —
Emlékezem Petrarcára,
S *Hella* dicső leányára —
  Szenvedtek ők eleget;
  De még sem ily szörnyeket.

42. Dal.

Ha elmémnek gondolatit
  Versekbe úgy szedhetném,
És szivemnek indúlatit
  Szóval úgy kiejthetném;
Mint azokat a fejemben
  A szerelem termeszti,
S emezeket kebelemben
  Szüli s bele rekeszti:

Hát minden szív ömledezne,
Ezer édes kínt érezne,
S megesmervén szívemet —
Megsajnálna engemet.

43. Dal.

Az ész váltig értekezett,
Sorsomon mint forditson,
Halljuk! halljuk! mit végezett:
«Nincs, a ki meggyógyítson;
A szivében ily betegnek
Sehol sincs segedelem;
Ellenmérge ily méregnek
Csak a viszontszerelem.»
Átkozom a történetet,
Melyben vettem a kezdetet! —
Fonalamnak fogj ollót,
Óh Parca, s tégy velem jót.

44. Dal.

Csömört okoz a társaság
Az én beteg szívemnek;
A kietlen magánosság
Elíziom lelkemnek;
Hol semmi nem mozog, nem él,
Hol egy madár se mulat;
Hol egyedül a sziv beszél,
Ha tépi az indúlat:
Ott szeretem andalogva,
A bú karján nyavalyogva,
Táplálni az édes kínt,
Valamíg az éj nem int.

45. Dal.

Ha tudnám, hogy békességem
Soha meg nem térendő;
S az én kedves ellenségem
Mind örökké győzendő:
Ennen kezem kergetné ki
Lelkemet fogházából,
Hogy lenne már béke néki,
Szabadúlna kínjából.
De biztat egy remény mindég,
Hogy bal sorsom megfordúl még;
S hogy nékem a jövendő
Még rózsákat termendő.

46. Dal.

Ha majd a bú, mely testemet
Napról-napra hervasztja,
Nem sokára életemet
Egészen elfogyasztja,
S engem majdan egy keskeny sír
Mint hamvat magában zár,
Susogd minden szívnek, Zephyr,
A ki sírom mellett jár:
«Egy gőgös szív keménysége
Lett e hívnek kora vége;
S ha ez sorsa egy hívnek,
Jobb repdezni a szívnek.»

47. Dal.

Sok s nagy, a mit szenvedek én!
Az avúlt kín új kínt szül;

De mind ez ő érte lévén,
  Nincsen édesség nélkűl.
S a sors bár mi szerencsével
  Kecsegtessen engemet,
Most nehezen cserélem el
  Édes kínos éltemet.
S ha már abban tellik kedve,
Hogy így éljek epekedve:
  Szilaj kedvét tölthetnem,
  Gyönyörüség szenvednem.

48. Dal.

A halavány olajfáknak
  Járván csendes békében,
Lelkem iszonyú csatáknak
  Forog vesztő dühében.
A hajdani századokban
  Egy olaj ág mit nem tett!
Ellenkedő országokban
  Békességet szerezett:
S most egy olajerdő nékem
Meg nem szerzi békességem!
  Meddig tart e szomorú
  Létem dúló háború?

49. Dal.

Meddig tart még tehát e harcz,
  Melyet velem kezdettél?
Hát nem elég kemény a sarcz,
  Melyre immár kéntettél?
Megveted, gőgös ellenség,
  A természet törvényét:

Szívgyilkoló kegyetlenség!
  Nézd inségem örvényét.
Add, óh add meg békességem,
Édes kedves ellenségem! —
  Ezer bennem már a kár;
  Egygyezzünk meg végre már.

50. Dal.

Szív- s lélekben beteg lenni
  S nem akarni gyógyúlni;
Hanyatt-homlok tőrbe menni
  És vesztének indúlni;
Szeretni az ellenséget,
  Sőt imádva tisztelni
Azt, ki szerzi az inséget,
  Sőt inséget ölelni: —
Észt vesztő baj a szerelem;
S hogy ha nem jő segedelem,
  Életemnek fonala
  Ketté szakad általa.

VI. ÉNEK.

Szerelem-e az, avagy nem,
  A mit érzek keblemben? —
S vajjon, ha ez nem szerelem,
  Hát mi lakik szívemben! —
Ha jó, miért oly bánatos,
  Annyi kínba mért telló? —
Ha rossz, mért oly kivánatos,
  Mért oly édes, oly kelló? —

Ha nyavalyám kedves nékem,
Mért vádolom sorsomat?
Mit jajgatok? — Ha pedig nem,
Mért táplálom kínomat? —
Szívem tüzét, ha fájdalmas,
Mért szeretem bojtani?
Ha pediglen nem ártalmas,
Mért kivánom óltani? —

Ha fájlalom gyötrelmemet,
Mért szeretem, hogy élek?
Ha megúntam életemet,
Korán halni mért félek? —
Mennyet, poklot ki zavar így? —
Amor ez a nagy mester;
Amor ez az édes mirígy,
Az ily lator, patvar szer.

51. Dal.

Midőn a hold világában
A patakot kisérem,
S egy tünemény formájában
Alakját megesmérem;
S őtet reám szerelmesen
Mosolyogni képzelem,
S úgy tetszik, hogy kegyelmesen
Beszélget ott én velem: —
Egek, mely nagy boldogságom!
Tartana bár kábaságom! —
A káprázat eltünik,
S boldogságom megszünik.

52. *Dal.*

Azt kérdezed, óh barátom,
 Milyen az én életem? —
Még most is a régi terh nyom.
 S avúlt lánczom zörgetem.
Még most is a szerelemnek
 Kínos horgán rángódom,
S a reménynek s félelemnek
 Habjai közt hánykódom.
Szívem harcza folyton foly még:
Csak az vagyok, a ki valék,
 S az maradok, míg élek,
 Bár mi sorsot cserélek.

53. *Dal.*

Minden inkább lehetséges,
 Mint sem hogy mást szeressek;
Hogy én beteg, egészséges
 Más szív által lehessek.
A tengerek kiapadnak,
 És a halak repülnek;
A csillagok leszakadnak,
 S a hegyek elterűlnek;
A múlt idő meg vissza tér,
Bárány s farkas egygyüvé fér,
 Az oroszlán nyúlat szűl —
 Midőn szerelmem meghűl.

54. *Dal.*

Ha oly makacs ellensége
 A sors boldogságomnak,

Hogy egygyütt lesz búmban vége
Életemnek s kínomnak:
Legalább, ha már nem élek,
Akkor szánj meg engemet,
Oh isteni, áldott lélek,
Ki feldúlád éltemet! —
Mert bár késő lesz már akkor,
Érzi tán azt mégis a por,
Melylyé válik ez a szív,
Mely a síron túl is hív.

55. *Dal.*

Ha mindennek felosztását
A külömbség szerezi,
Az egész nagy teremtést hát
Szívem ekként felezi:
Egygyik része, melyben ő van;
S ebben vagyon minden kincs,
Mi csak lehet száz világban:
Másik része, hol ő nincs;
Ez únalmas és szomorú,
Minden nyomban halavány bú,
Csömör, méreg s átok van; —
S én itt élek — pokolban.

56. *Dal.*

Mint a napnak súgárai
A ködöt megszaggatják;
Mint a szelek fúvalmai
A tengert felforgatják:
Húnyorgása szép szemének
Úgy szaggatja keblemet;

S bájos hangja énekének
  Úgy zavarja eszemet. —
Ez a mindenható tündér
Talán nem is halandó vér?
  Másként hogyan lehetne,
  Hogy velem így tehetne? —

57. Dal.

Gyermekségem szép idei,
  Be hamar elmúlátok!
Életemnek örömei,
  Be rövidek valátok! —
A tavasznak virágai,
  Leveleik a fáknak,
Erdők s berkek víg hangjai,
  Vígsági a világnak, —
Mind megfordúl bizonnyára,
Mindennek megtérül kára:
  De ti soha, soha sem! —
  Utánnatok mit késem?

58. Dal.

Óh epedő kivánatok!
  Kik szívemnek tüzébe
Emésztődtök, — lopódjatok
  Szűz mellének jegébe.
Oh szomorú gondolatok!
  Kik elmémnek ködébe
Borongatok, — tódúljatok
  Agya vidám mennyébe:
Vidúlást tik ott nyerhettek,
S tik enyhülést ott lelhettek; —

Ti, ha jegét töritek,
S ti, ha eszét győzitek.

59. Dal.

Önmagával vagdalkozni,
Nyúgalmat nem lelhetni;
A vadsággal barátkozni,
És bújdosni szeretni;
Szív és lélek nélkűl élni,
Hűlni, fűlni, olvadni;
Csüggedezni, majd alélni,
S halálosan lankadni;
Az örömből mérget színi,
Éjjel nappal sírni ríni, —
A ki szeret, ezt nyeri:
Rabját Amor így veri.

60. Dal.

Gyűlölöm én a világot,
Az emberi nemzetet;
Gyűlölöm a vígaságot,
A szerencsét, életet.
Gonosz Amor! mire kénted
A halandó szíveket!
Kegyetlen, és nem tekinted
Töredékenységeket! —
Mi kell hát még? ha únalom,
Kín, gyötrelem, bú s fájdalom
Minden, a mi bennem van,
S kivülem a világban.

VII. ÉNEK.

Két szeme, szép arczúlatján,
  Két ragyogó tüzes nap,
Mint az az ég boltozatján,
  Kitől minden éltet kap.
Bámúlandó nagy művében
  Mind az mind ez; és a tűz,
Mely mindenik kerekében
  Fénylik, ragyog, csudát űz.

A mit minden kikeletkor
  A földdel a nap mivel,
Szeme minden tekintetkor
  Azt cselekszi a szívvel:
Az felolvaszt havat, jeget
  S béhat a föld keblébe;
Ez meggyújtván a szíveket,
  Bélő azok mélyébe.

Ama, széles e világot,
  Midőn kél, felébreszti;
Ez, az egész társaságot
  Felderíti s éleszti;
Az, az égnek szép kékjéből
  Terjeszti súgárait;
Ez, szebb fejér- s feketéből
  Lövelli ki nyílait.

Midőn a nap közeledik,
  A zordon tél enyészik,

Minden újra nevelkedik,
Új fű s virág tenyészik;
Szeme, midőn szép képében
Közelebbről szikrázik,
A nézőknek kebelében
Új érzemény csirázik.

A nap heve a vizeket
Néha nyárban apasztja,
S kiszárítván a nedveket,
A fát, füvet lankasztja:
E két szem is a lelkeket
Megragadja bájával,
És meggyújtván a szíveket,
Megemészti lángjával.

A miólta kivált az ég
Az örök éj méhéből,
Ily egy pár szem nem jöve még
A teremtő kezéből.
E két szemnek forgásától
Függ a sorsa éltemnek,
Mint a napnak járásától
Léte fogyta mindennek.

61. Dal.

Hirdesd, nyelvem, érdemeit
Az isteni kegyesnek!
Zengjed, lantom, kellemeit
Az imádott kedvesnek! —
Az ő kegyes, jó s nagy szíve
Az erkölcsök temploma;

Az alkotó legszebb míve,
  Nemem bájos ostroma.
Egy sincsen több olyan mint ő,
Az ő lelke a teremtő
  Legédesb lehellete:
  Hogy lehellé, szerete.

62. Dal.

A hol ő van, csudálatos!
  Felderűl a kedvetlen;
Hajlandó az akaratos,
  Meglágyúl a kegyetlen;
A harag lecsillapodik,
  A vadság megszelídűl;
A bú s gond elmosolyodik,
  A fajtalan tűz kihűl;
A méreg megédesedik,
Minden terh megkönnyebbedik,
  Szendereg a fájdalom, —
  Egek! mi nagy hatalom?

63. Dal.

A hol ő van, bámúlandó!
  Minden nagyság meghajúl,
A csapodár ott állandó,
  Az irígység ott megfúl;
A fösvénység adakozik,
  Elkésik a siető;
Szép a jóval barátkozik,
  Hitet szeg a szerető;
A bölcs ott megtébolyodik,
A betyár megjózanodik,

Nem csúsz oda únalom, —
Egek! milyen hatalom?

64. Dal.

A hol ő van, — nézd a fákat
S virágokat, — milyen báj!
Szerelmet és Gratiákat
Lehell ott az egész táj:
Nincs tél, örök ott a tavasz,
Megtér ott a csalfaság;
Igazzá lesz ott a ravasz,
Megsimúl a durvaság;
A vén neki tüzesedik,
Az ifjú meglelkesedik,
De zendül a nyúgalom, —
Egek! mi nagy hatalom?

65. Dal.

A hol ő van, — hihetetlen —
Hajh! voltam ott, — láttam én:
Érez ott az érzéketlen,
Kinek kéreg van szivén;
A bajnok megfélemedik,
A bátor ott be gyáva;
A büszke nem kevélykedik,
Nem kérkedik a páva;
A habozó állapodik,
Az ész öszvezavarodik,
Virággá lesz minden gyom, —
Egek! milyen hatalom?

66. Dal.

Valahányszor szeme pillant,
A nézőnek fejéből
Mindannyiszor el-elillant
Valami az eszéből.
Ez az a kedves ellenség,
Kit annyira szeretek,
S békét tőle, kérleld óh ég!
Semmiként se nyerhetek.
Szemek! vallom hatalmatok:
Immár óh ne harczoljatok!
Nincs többé mit nyernetek;
Többet már nem veszthetek.

67. Dal.

Akár mennyi jeleseknek
Seregében múlatoz,
Valamennyi kellemeknek
Fényére ő homályt hoz.
Ezerek közt is legelső,
A szem csak őt nézheti,
Sőt mindenütt egygyetlen ő,
A többit eltünteti.
Az éj tenger csillagai,
Midőn a nap súgárai
Reggelenként érkeznek,
Előttök igy rejteznek.

68. Dal.

Sok országot mosó tenger
Választja már őt tőlem;

Hegyek, hová a sas nem mer,
  Rejtik őtet előlem.
De hajh! ez nem orvosolja
  Nyavalyáját lelkemnek;
Sőt dühösbben ostromolja
  Indúlatját szívemnek.
Bár mi messze fussak tőle,
Nem bújhatok el előle! —
  Sem eszem, sem negédem
  Ellene nem segédem.

69. Dal.

Ércz-szíve megvehetetlen,
  Szünjetek meg, könnyeim!
Vad elméje győzhetetlen,
  Hunjatok el, tüzeim!
Nem indítja szenvedésem,
  A keserű siralom;
Sikeretlen könyörgésem,
  Nincsen benne irgalom!
Közepette siralmimnak
És hegyette kínaimnak
  Szíve kevélyen úgy áll,
  Mint egy havasi kőszál.

70. Dal.

A hol ő van, ott Amornak
  Íves, nyílas udvara,
Amornak, ki minden kornak,
  Nemnek s rendnek patvara;
S minden szívtől uzsorával
  Szedegeti a vámot;

S a gőgösre szép módjával
  Reá veti a hámot.
A ki Amort megvetette,
Vagy Amort elfelejtette,
  Imádja ott hatalmát
  És sohajtja irgalmát.

VIII. ÉNEK.

Itt — a komor enyészetnek
  Borzasztó bús honjában,
Minden földi rettenetnek
  Fojtó, zúzó markában,
Hol a havas kőszálai
  Az egekig markában,
S feneketlen nyilásai
  A poklokra dőlednek;

Hol a fenyők sudarában
  A felleg megakadoz
És a bérczek homlokában
  Darabokra szakadoz;
Hol a szirtek fenyegetnek,
  Hogy fejemre roskadnak,
S dörgő vizek ijesztgetnek,
  Hogy magokkal ragadnak;

Hol a havas üregiből
  Habzó vizek húllanak,
És a fenyvek töveiből
  Gyökereket rántanak;

Hol a vadon rengetegben,
Ha egy szikla legördűl,
Hosszan morgó fergetegben
Az egész táj megdördűl;

Itten, a hol minden felől
Egy egy örvény tátogat,
S alúl, felül, hátúl, elől
Iszonyú tárgy borzogat;
Hol az örvény fenekébe
Örök vak éj borong még,
Mert a vad fák sűrűjébe
Nem tekinthet le az ég;

Hol a barlangok gyomrai
Félelmesen korognak,
S a haragos víz habjai
Dühösködve locsognak;
Hol a setét üregekből
Veszedelem kandikál,
S a forgó-szél a bérczekből
Csoportokat hajigál;

Itt, hol Flóra fél múlatni,
Hol csak fenyő van s moha,
S embernyomot nem láthatni,
Hol kikelet nincs soha;
Itt, hol minden szorongató,
Kietlen és szomorú,
Puszta, komor, irtóztató,
Sivatag és szigorú;

Hol a szikla-hasadékban
A skorpiók fészkelnek,
És a kőpor-omladékban
Kígyók s gyíkok fülelnek;
Hol az éjszak szélvészei
Ordítnak s üvöltenek,
S az éjnek ijedelmei
Félelmet terjesztenek;

Hol a hegyek omladéki
A hold bús világában,
Mint egy világ romladéki
A teremtés hamvában,
Úgy feküsznek, — s borzadással
Töltik meg a szíveket,
Minthogy minden vég-romlással
S temetéssel fenyeget;

Hol a hollók károgása
A vidéket rettenti,
Hol a sasok kiáltása
Az útast megdöbbenti;
Hol a baglyok keservesen
Huhogják panaszokat,
És az echók félelmesen
Sokszorozzák hangjokat: —

Itt bújdosom, itt tévelygek
A rengeteg torkában,
Hágok, mászok és szédelygek
Szívem fanyar kínjában;

Itt hurczolnak kímélletlen
  Amor és Mars engemet;
Itt emészti a kegyetlen
  S üldöző sors létemet.

Itten érzem, a mit érzett
  Hella dicső leánya,
Midőn szíve mélyen vérzett,
  Hogy *Phaon* őt nem szánja: —
A mit *Laura* éneklője
  Valcluzában érezett,
S *Juliának* szeretője,
  Hogy *Clarenshan* könnyezett.

Itten sírom patakokban
  Orpheus vérkönnyeit;
Itt zokogom bús hangokban
  Abeilard keserveit;
Dido szilaj fájdalmának
  Itt érzem dühösségét;
Hunnia szép leányának
  Itt sínlem keménységét.

Szívem küzdő indúlatja,
  Hajh! mint gyilkol engemet!
A féltés vad gondolatja
  Hajh! mint tépi keblemet!
Nagy cseppekben az inségnek
  Verejtékét izzadom,
És sohajtván, a vidéknek
  Sorsomat tudtár' adom.

Az ifjúság kellemeit
  Itt húllatja termetem;
Az életnek öröineit
  E nagy sírba temetem.
Az okosság törvényei
  Megnémúltak fejemben;
A jövendő reményei
  Haldoklanak szívemben! —

Még csak egyre kérlek téged,
  Ura s atyja létemnek!
Hogy csak addig tessék néked
  Nyújtni végét éltemnek:
Míg még egyszer megláthattam
  Őtet, lelkét lelkemnek;
Hogy hív valék, megmondhattam, —
  S legyen vége létemnek.

71. Dal.

Édes, kínos emlékezet,
  Oh Badacsony szürete!
Múlatságos gyülekezet,
  Te rabságom kezdete!
Ott tudtam meg, ki légyen ő,
  S mi légyen a szerelem;
Amor nyila miként sebző,
  S mi az édes gyötrelem.
Nem úgy mentem, a mint jöttem;
Nagy külömbség volt közöttem,
  A ki valék az előtt,
  S a ki lettem, látván őt.

72. Dal.

Szívemnek mély fenekébe
Lévén képe szakasztva,
És agyamnak velejébe
Édes neve olvasztva,
Lehetetlen rá verődnöm
Egy kis nyúgodalomra;
S búmat csalva rá törődnöm
Bár vagy rövid álomra:
Hogy vagy azért enyhűlhetnék,
Hogy könnyebben szenvedhetnék.
Soká nem is viszem már,
Mert mindenben van határ.

73. Dal.

Kinek egyszer kebelében
A szerelem lángba csap,
Annak bajos életében
Ritkán virrad nyúgodt nap.
Ifjú! ki a szerelemnek
Benned érzed szikráját,
Őrizd, engedj intésemnek,
Őrizd jól szíved táját!
Mert ha benned ez lobbot vet,
Elöl minden életkedvet;
Az öröm fut előled,
Nyomorék lesz belőled.

74. Dal.

A bal sorsnak bús fellege
Mint borítja egemet!

A szerelem fergetege
  Miként dúlja létemet!
Itt panaszlom kőnek fának
  Boldogtalanságomat;
Kő s fa talán megszánnának,
  Ha értenék jajomat.
A lélek feloldójának
S bajától megváltójának
  Itt únszolom oltalmát;
  De nem nyerem irgalmát.

75. Dal.

A havasnak oldalában
  Keletkező patak te!
Mely a fenyők homályában
  Búsan zúgva szakadsz le,
És tétova csavarogva
  Fába, szirtbe ütődöl,
Míg küszködve és zokogva
  A tengerbe vergődöl: —
Képe vagy te életemnek,
Mely temérdek sérelemnek
  Tőrit lelvén útjában,
  Zokog kínos folytában.

76. Dal.

A fecskék elköltöztenek,
  Húll a fának levele;
A víg dalok megszüntenek,
  Erdő s mező bús bele;
A rét fakó térségein
  Száraz füvek suhognak:

A vén tölgyek gerébein
Csókák s varjak kárognak:
Közelget az év-enyészet,
Haldoklik a szép természet! —
Így hal szívem fenekén
A remény, — így halok én.

77. Dal.

Éjfél vagyon, — nem alhatom —
Komor az éj s fekete;
S dühösködő indulatom
A szabadba kergete:
Szemmeredve nézek bele
Az éj setét kormába;
Üvölt a mord éjszak szele
S kapkod fejem hajába.
Szívem sebét tapogatom,
S kételkedve azt forgatom:
Mit volna már jobb tenni? —
Így lenni, vagy — nem lenni? —

78. Dal.

Hah! mely szörnyek a bajaim,
Mely mérgesek sebeim;
Mely nehezek a napjaim,
Mely kínosak éjjeim? —
A sohajtás kebelemből
Mely sűrűen szakadoz?
A keserű köny szememből
Mily özönben áradoz? —
Mint nyomnak az aggodalmak,
Mint edzenek a siralmak! —

Egek! ez már több mint sok:
Ércz-egek! hát nem szántok?

79. Dal.

Üdvességgel áldott két szem,
Kikben Amor fészke van!
Óh! hogy ki nem beszélhetem,
A mit érzek magamban!
Hol a szó, mely kiadhatná
Csudatévő tüzetek?
Hol a nyelv, mely elmondhatná,
A mi lakik bennetek? —
A teremtő tehetségét,
A természet dicsőségét
Tibennetek csudálom, —
S tőletek jő — halálom!

80. Dal.

Nem szeretem többé őtet,
Okát szívem kínjának;
A kevély, ki engem megvet,
Maradjon ő magának.
Vajh! mit mondék én vakmerő!
Őtet én ne szeretném? —
Van-e bennem hát oly erő,
Melylyel ezt megtehetném?
S eloltathatnám-e bennem hát
A tüzet, mely boldogságát
S javát teszi éltemnek,
Tilalmával eszemnek?

IX. ÉNEK.

Nincs nyugtom, nincs békességem,
  Lelket alig vehetek;
S pedig az az ellenségem,
  Kit imádva szeretek:
Feldúlá már mindenemet,
Mind szívemet, mind eszemet,
  Békét nekem még sem hágy,
  Végső vesztem után vágy.

A zordon tél hidegei
  Borzogatják keblemet,
S az epesztő nyár hevei
  Sütik főzik szívemet;
Majd porba leheveredem, —
Majd egekig emelkedem, —
  A félelem lecsapdoz —
  S a remény meg felkapdoz.

Ha lehetne, mindent dúlnék,
  Majd meg mindent ölelnék;
Most örömest meggyógyúlnék,
  Majd meg új mérget nyelnék.
A fogságom nyitva, tárva,
S én mégis bé vagyok zárva; —
  Nincsen szemem, és látok; —
  Nincsen nyelvem, s kiáltok.

Az élettel tusakodom,
  S élni még is szeretek;

Fájdalmimmal nyájaskodom,
  És sirok, ha nevetek.
Ily zűrzavar az életem!
S ezt csak neked köszönhetem,
  Édes pokla szívemnek!
  Kínos mennye lelkemnek!

81. Dal.

Ezerek közt maga lenni
  És titkosan törődni;
Az örömben részt nem venni,
  Keservekben edződni;
Kétségb' esni, reményleni
  S magát százszor megcsalni;
Bút, kínt önnön teremteni,
  A világnak elhalni:
Ily halálos veszedelem, —
Egy szép kígyó a szerelem:
  Kerüld kiki okosan!
  Ha kit megcsíp, oda van.

82. Dal.

A világnak vígasági
  Nem derítik szívemet;
Az ifjúság múlatsági
  Nem gerjesztik kedvemet:
A vígadók seregében
  Búbánatnak eredek,
S az örömek örvényében
  Öröm után epedek.
Így vagyok én víz szükében
A tengernek közepében;

Így fázom a melegben,
S így égek a hidegben.

83. Dal.

Boldog, ki a szerelemnek
Érzi tüzét keblében,
Úgy mint én azt életemnek
Érzem minden erében;
S istennéje szép szeméből
Ír húll égő sebére,
Mint a hajnal szemérméből
Harmat a völgy füvére.
Ezt mondhatni szerencsének;
Az örülhet életének;
Öröm annak reggele,
Gyönyörűség éjjele.

84. Dal.

Senki őtet nem esméri,
Önnön maga magát se,
Mert az ész őt fel nem éri,
Hogy helyére tehesse.
Szívem tudja csak érezni,
S őt imádni kénytelen:
De nem tudja megnevezni, —
Megnevezni képtelen.
A Scipiók, Periclesek,
Catók, Platók, Sokratesek
Diadalmát vallanák
S lánczát büszkén hordanák.

85. Dal.

Szerelemben fogamtattál,
  Szerelemtől születtél,
Szerelemmel tápláltattál,
  Szerelmek közt termettél;
A mit szemed lát, s füled hall,
  (Így szól a bölcs értelem)
A teremtés valójival
  Nem egyéb, mint szerelem:
Szerelem a föld, víz, tűz, ég, —
S azt te még sem esmernéd még? —
  Kémleld ki csak szívedet,
  Megtanít az tégedet.

86. Dal.

Szíve tárgyát bálványozni,
  Egyéb mindent megvetni;
Édesdeden sohajtozni,
  Keserűen nevetni;
Akadozva beszélleni,
  Színben százszor változni;
És az eszét elveszteni,
  És a sorsot átkozni;
Dicsőségre sóvárogni,
Test s lélekben háborogni:
  A szerelem ilyen baj:
  Valóságos pokol-faj!

87. Dal.

Nincs szivének kivánatja,
  Mely engemet tárgyozna;

Elméjének gondolatja,
  Mely én reám czélozna.
Midőn sohajt, bár kivánná,
  Hogy őt én is hallanám!
S oly szép lévén, vajha bánná,
  Ha nem-szépnek mondanám.
De hajh! engem számba sem vesz;
Én felőlem kérdést sem tesz; —
  Gyűlölne, jobb szeretném;
  Ezt könnyebben tűrhetném.

88. Dal.

Egygyetlen-egy, bár ki lássa,
  Lelkében és testében;
Egygyetlen-egy, s nincsen mássa
  A halandók nemében.
Olyan, mint ő, nem vala még
  A nap alatt, nem is lesz;
Ily csudát a hatalmas ég
  Maga is csak egyszer tesz.
Fát, követ ő meglelkesít,
Epét, mérget megédesít,
  Óh szép oka kínomnak,
  Intézője sorsomnak!

89. Dal.

Láttam őtet siránkozni,
  (Barátnéját siratta)
És hallottam sohajtozni —
  Keblem hajh! mint szaggatta:
Meleg hó volt ábrázatja,
  Szemöldöke szivárvány;

Szeme az est csillagzatja,
  Melle pihegő márvány;
Láng volt az ő sohajtása,
Felhős hajnal mosolygása;
  Gyöngyök voltak könnyei,
  Halvány rózsák színei.

90. Dal.

Hallottam én szép szavának
  Ezüst hangját zengeni;
Philoméla panaszának
  Hangja nem oly isteni.
A természet figyelmes volt,
  S olvadozni láttatott;
A patakvíz lassabban folyt,
  A fatető hallgatott;
Megszünt minden madár dala,
Minden Zephyr fülel vala,
  Megszünt minden fúvalom, —
  S mosolygott a fájdalom.

X. ÉNEK.

Lehetnék bár oly éles szem,
  Mely, ha bájit érezem,
Irigy leplén által hatna
  S minden bájt s kínt láthatna! —
Vagy lehetnék boldog lepel,
Mely kellemit fedi el,
  Midőn reggel álmából kél,
  És szemérme szemtől fél.

Lehetnék bár a hűs szellő,
  Melynek keblét nyitja ő;
Midőn vére hevültében
  Egyedül jár kertjében! —
Lehetnék bár egy oly virág,
Melyre ott szép lába hág;
  Virág, melyet szép lába nyom,
  S úgy lehetne meghalnom! —

91. Dal.

A melegen és hidegen,
  Bár hol folyta éltemnek,
Rideg vagyok és idegen,
  Mert nincs honja szívemnek.
Barlangja van a farkasnak,
  Lyukja van a rókának,
Tanyája van a szarvasnak,
  Fészke van a gólyának:
Csak óh! szívem az az árva,
Kinek a mell el van zárva,
  Melyben lakni ohajtoz,
  S fogva lenni sohajtoz.

92. Dal.

Ha nem látom, többé nem ér
  Kegyeinek hatalma;
Ha nem hallom, ismét megtér
  Szívem régi nyúgalma.
Elfelejtem, azt gondolám,
  A nagy világ zajában;
Tőle messze lehúll a hám,
  Hajh! de bezzeg nem úgy van:

A pont, melyben gondolatom,
Érzeményem, kivánatom
S egész létem öszvegyűl,
Ő mindenütt — s egyedűl.

93. Dal.

Hozzá fogtam százszor is már,
Hogy őt majd lerajzolom,
Nyavalyám így újjítom bár,
Orvosolni gondolom:
De bár miként iparkodjam,
Szót, színt s példát keresvén,
Akár hová gondolkodjam, —
Elégtelen vagyok én.
Nem találok színt képének,
Nincs példája szépségének:
A gyönyörü, nagy és jó —
Csak magához hasonló.

94. Dal.

Az a lelkes, nem tudom mi,
A mi ragyog szemedben,
Az a gyönyörű valami,
A mi fénylik képedben;
Minek nevet nem adhatok,
Mert ily szót, hajh! hol veszek?
A mit alig gondolhatok,
De szívemben érezek:
A mi mindent megédesít,
A mi mindent meglelkesít, —
Mint kínozza szivemet!
Mint üdvezít engemet!

95. Dal.

Mint szeretlek, mint kedvellek,
  Jobban, mint sem éltemet;
Mint imádlak, mint tisztellek,
  S még sem szeretsz engemet? —
Szívem csak te éretted vér,
  Benned érzem létemet;
Érted buzog bennem a vér,
  S még sem szeretsz engemet? —
Dicsőítlek, énekellek,
Áldlak, s még sem érdekellek?
  Egek! mely jól keresem;
  S még sem sajnálsz, óh még sem!

96. Dal.

Midőn Amor fészkelődik
  Bennem és új sebet váj,
És a lélek tépelődik
  És sír, s a szív vadúl fáj;
Ha kirakom sérelmemet
  Egy-két versnek sorába,
S belé öntöm keservemet
  Hegedűmnek húrjába; —
Úgy tetszik, hogy szelídűlnek
S egy parányit megenyhűlnek
  Vad fájdalmi szívemnek:
  S ez szerzője versemnek.

97. Dal.

A tavasznak érkezése,
  Erdők mezők zöldsége,

A madarak éneklése,
  A természet szépsége,
Mily örömre gerjesztének,
  Őtet még nem esmervén,
Kényim, kedvim bételének,
  Nem kivántam többet én;
A hová szemem tekintett,
Mindenütt egy öröm intett:
  Láttuk egymást, én és ő, —
  S eltünt a szép s jó idő!

98. Dal.

Szívek, a kik csak nem rég is
  Egymást dühhel gyűlölték,
Amor hámját utóbb mégis
  Egygyetértve felölték.
Egy történet elfúhatta
  A gyülölség fáklyáját,
S ugyan az fellobbanthatta
  A szerelem szikráját.
Miként bíztat itt egy remény,
Hogy ő sem lesz mindég kemény!
  Hogy ő is megváltozik,
  Hogy tán már is habozik.

99. Dal.

Miként örűl, a mi csak él,
  Minden az ő létének,
Jelét adja, bár nem beszél,
  Így vagy amúgy, kedvének;
Minden állat mozdúlatja,
  Minden mellnek hangzatja,

Az egész föld ábrázatja
Az örömöt mutatja:
Csak én vagyok az az árva,
A ki elől el van zárva
A természet emlője,
Öröminknek szerzője.

100. Dal.

A világból kiszakadva,
A halállal már rokon,
Lelkem testem elhervadva,
Fekszem itt a hegyfokon:
Csoportosan eregetem
Égő pipám kék füstjét,
S kétségesen szemlélgetem
A tengernek ezüstjét:
És *Sapphoról* emlékezem —
És a sorstól azt kérdezem:
Jó volna-e követnem?
Egy Echo azt mondgya: *Nem.*

XI. ÉNEK.

Most költözik tőlünk a nap,
Lángban úszik domb és lap;
Bíborral van az ég festve, —
Be gyönyörű az estve!
Óh én lelkem! emelkedjél,
S repülj oda, hol ő él:
Országokon, nemzeteken,
Hegyeken túl s völgyeken;

Az ég azon tája felé,
  A hol a nap jön elé,
S szemérmében virradóra
  El-elpirúl Auróra;
Ama szép és nagy országban,
  Mely az egész világban
Nevezetes nagy népéről,
  Jeles áldott földjéről.

Repűlj, repűlj Hunniába,
  Ama kedves hazába;
A Balaton vidékére,
  A Bakonynak szélére;
Ott egy major a vadonban —
  Hah! látom már, amott van.
Tekintsük meg, mit mível ő,
  Jer, óh! képzelő-erő! —

Gyönyörködvén az estvében,
  Ott sétál most kertjében,
Könnyü, fejér öltözetben,
  Mint a hold a ligetben,
Halk s oly gyenge lépésekkel,
  Hogy a fű sem lapúl el,
Melyre az ő szép lába hág, —
  Ott fű lenni — boldogság!

A virágok, melyek látják,
  Illatjokat bocsátják,
S a mint lép ő, rá hajolnak —
  És néki úgy hódolnak.

Szőke fürti felbomolva,
S vállán széllyel omolva,
Hogy Zephyrek lengedeznek,
Pajkoskodva repdeznek.

Miként lép ő! — az istennék
Lépéseket úgy tennék.
Szép fejét most lecsüggeszti,
Szemét földre függeszti! —
Mely gondolat van fejében?
Mily érzemény szívében? —
Kémleljük ki szép képében,
Mi foroghat eszében:

Kebléből mély sohajtás jő?
Egek: talán kiván ő? —
Talán — merjem-e óh egek!
Azt gondolni? — remegek —
Talán azért sohajt szíve,
A ki néki oly híve,
Mint Petrarcha volt Laurának,
Tengerében kínjának? —

Vigasztaló érzemények!
Óh bíztató remények! —
Ezen boldog gondolatban,
(Üdvességem abban van)
Nyugodjál meg, óh én lelkem,
Akár álom, akár nem.
Legyen ámbár hiú álom,
Most — valónál többet nyom.

101. Dal.

Gyakran lebeg elmém előtt
  Csélcsap lepke képében
E gondolat: *felejtsd-el őt*
  S nevesd kevélységében;
De legottan megjelenvén
  Ő temérdek bájával,
A gondolat, megrettenvén,
  Nyomorúlt légy-halált hal.
Minden imily akaratot,
Okoskodó ész-rajzatot
  Így aláz-le kelleme,
  Így ver agyon érdeme.

102. Dal.

Mondd meg, miként gondoljalak,
  Bámúlandó szép tündér!
Hogy elmémmel megfogjalak,
  Lelkem hozzád fel nem ér.
Mondd meg, miként érezzelek,
  (Ha szabad azt kérdeni)
Mondd meg, minek nevezzelek,
  Óh te, több mint isteni! —
Esmerd igaz mivoltodat,
Esmerd meg hát nagyságodat
  Az én kicsinységemben,
  Tökélletlenségemben.

103. Dal.

Vizen, földön és az égben
  Minden hang elenyészett,

Néma, csendes békességben
Szendereg a természet;
Csak én, szegény! nem alhatom: —
A bú tépi keblemet;
S győzhetetlen indúlatom
Ostromolja lelkemet.
Óh sovárgó kívánatok!
Dühösködő indúlatok!
Hát itt sincsen még határ? —
Öljetek meg inkább már.

104. Dal.

Volt egy idő, hogy könnyemet
Csak az öröm folyatta;
Hogy virágzó tetememet
Csak az öröm mozgatta;
A szerelmet nem esmervén
Arany szabadságomban,
Öröm-cserék közt éltem én
Víg ártatlanságomban. —
A szív s lélek szabadsága
Éltünk legfőbb boldogsága:
Mihelyt fogva e kettő,
Boldog óra több nem jő.

105. Dal.

Hol a szívben fészket rakott
Amor, ez a jó madár,
Törvénytelen, dölyfös úr ott,
Mint a török vagy tatár.
Az ész bármint ostromolja,
Onnan ki nem űzheti;

Sőt, midőn meg sem gondolja,
  Országát elvesztheti.
Rettenetes fejedelem,
A ki ellen nincs védelem:
  Két tavasz múlt és egy nyár,
  Hogy én rabja vagyok már.

106. Dal.

Megláttam őt, — s kebelemben
  Egy tűzforrás fakadott,
Mely az egész tetememben
  Sebesen eláradott.
Nem jártam így életemben:
  Minden ér megdagadott,
S mind testemben, mind lelkemben
  Zenebona támadott;
Nyelvem számban kővé vála,
S mint a füvek vékony szála,
  Ha hirtelen szélvész lett,
  Minden tagom remegett.

107. Dal.

Úgy lebegett ő szüretkor
  A tánczolók sorában,
Mint a Zephyr szürkületkor
  A rét szélte-hosszában,
Mely nemes volt mozdúlása,
  Mely felséges lépése,
Mely gömbölyű fordúlása,
  Milyen könnyü lejtése;
Teli keble mint pihegett,
Rózsaszája mint lihegett, —

Hajh! midőn így tánczola,
Mennyi szívet lánczola!

108. Dal.

A szép őszi nap megszürkült,
Langyos volt a levegő;
S a társaság sétálni gyűlt,
Ott voltam én, ott volt ő.
Mint fedezte, mint féltette
Testét irígy ruhája,
Hogy a szemek (s bölcsen tette)
Ne jussanak hozzája.
Jelenléte mint szépíté,
Mint vidítá s lelkesíté
Az idő s hely kedveit,
A társaság kénnyeit!

109. Dal.

Tanú valék, mint érezte
A muzsika hangjait,
Melyben *Hayden* kifejezte
A teremtés dolgait: —
Érzeményi szép lelkének
Néhány könycsepp gyöngyében
Tündökölve reszketének
Gyönyörű két szemében.
Már az tehát lehetetlen,
Hogy egészen érzéketlen! —
Van szivében érzemény,
Csak irántam oly kemény.

110. Dal.

Legmerészebb repűltében
  Elmém fel nem érheti,
Legédesebb zengésében
  Lantom ki nem ejtheti
Azt a lelkes tekintetet,
  Melyet löve szeméből,
Midőn engem kikergetett
  Nyúgalmamnak öléből.
Ha tollam a képzelésnek,
A szerelmes mély érzésnek
  Lángszinébe márthatnám,
  Azt le még sem írhatnám.

XII. ÉNEK.

Ébren való álmadozás,
  Foglalatos kábaság,
Töredezett sohajtozás,
  Sokat mondó némaság;
Édes méreg, keserű méz,
Teremtő és gyilkoló kéz,
  Múlatságos únalom
  És mosolygó siralom; —

Meredező gondolkodás,
  Elemedett gyermekség,
Eszeveszett okoskodás,
  Boldogságos részegség;

Kedvet töltő szomorúság,
Kellő, tetsző nyomorúság,
Telhetetlen kivánat,
Csüggedező bú-bánat; —

Társalkodó magánosság,
Komorkodó vígaság,
Bővelkedő hiányosság,
Ellenkező igazság;
Lelki s testi lankadozás,
Tétovázás és habozás,
Békételen csendesség,
Teljes teli üresség; —

Veszedelmes hajlandóság,
Bút tápláló élelem,
Halált szerző állandóság,
Boldogító sérelem,
Ízetlenség, bosszonkodás,
Reménytelen vágyakodás,
Edes mérges gyötrelem,
Fegyvertelen védelem;

Epedezés, fúladozás,
Sikeretlen áldozat,
Hűledezés, olvadozás,
Üdvességes kárhozat: —
Mind ez öszve-elegyülve,
S a sok bajból egy készülve,
Az a kínos szerelem,
Melyet táplál kebelem.

111. Dal.

Halj meg bennem, emlékezet!
Csak vesztemre vagy te hív;
S téged, kit így lánczon vezet, —
Átkozlak én, gyenge szív!
Átkozott légy, idő és hely,
Melyben őt megpillantám,
Melyben ő szép szemeivel
E kínokat lövé rám;
Átkozott légy te, szerelem,
Kinek ennyi mérgét nyelem;
De magadat, kegy-alak —
Dicső, téged áldalak.

112. Dal.

Itt ült, ott járt, ott nevetett,
Itten színe változott;
Itt rám kegyes szemet vetett,
Büszke s gőgös volt amott;
Ott játszott, itt gondolkodott,
Amott örült és tánczolt;
Ott énekelt s fohászkodott,
Itt szomorú, s ott víg volt: —
Ezek azon gondolatok,
A melyekkel én múlatok:
Amor adja ezeket,
Hogy kiszíjjam mérgeket.

113. Dal.

Bár ki tegye itéletét:
Elmém távol képzeli

Most itt az ő tekintetét,
S szívem mégis szegdeli.
Óh! hát ha lángtekintetét
Színről színre láthatnám?
Ha még édes lehelletét
Magamba is szíhatnám?
A szív bennem elolvadna,
És a lélek kiszaladna, —
Ég, föld tünnék előlem,
Hajh! mi lenne belőlem.

114. Dal.

Mint gyógyulnék fel sebemből,
Ha szívemet bú lakja?
Ha szüntelen foly szememből
A keservek patakja?
Bár keserű könnyeimmel
Vérem s velőm kifolyna!
Indúlatom hadd húnyna el,
És elmém ne gondolna;
Hogy róla ne emlékezném,
Hogy bennem őt ne érezném:
Míg bennem vér s velő lesz,
Búmon semmi ki nem tesz.

115. Dal.

Tiszteletet, csudálatot
Támaszt minden elmében,
Gerjedelmet s kivánatot
Tenyészt kiki keblében;
A vas-gondot tekintete
Ízre porrá tördeli;

A bú ködét lehellete
  Szerte-széllyel szegdeli;
Nyomaiban szép lábának
Kedvesen virágoznának
  Lybiának pusztái,
  Mint egy Tempe rózsái.

116. Dal.

Egy szép estkor az erdőben
  Búmnak én írt kerestem;
Ő közel járt a mezőben,
  Énekelt, — s én meglestem;
S egész valóm ő általa
  Annyira megfosztódott,
Hogy csupán csak szem s fül vala,
  Szemmé s füllé osztódott:
Rá meredett tekintetem,
Megakadott lélekzetem,
  Kebelem feldagadott —
  S a szám tátva maradott.

117. Dal.

Hová merűlsz, beteg elme?
  A szív sorsát fontolod —
Mint öldökli hű szerelme,
  Iszonyú, — azt gondolod? —
Valóban az! Lesz-e hát már
  Valahára békesség?
Megszünik-e már e köny-ár?
  Mikor lesz már csendesség? —
S hát ennyi sok szenvedéssel,
Imádással, könyörgéssel

Gőgjét meg nem víhatom?
Szívem meg nem válthatom?

118. Dal.

Szemfényvesztő a gyöngyhava
Alabastrom nyakának;
Édes méz széphangú szava,
Bibor színe ajkának;
S a két szem, mely szép képében,
Két csillagként tündöklő,
A szívnek mély fenekében
Mely édesen öldöklő! —
Csupa lélek tekintete,
Rózsaillat lehellete,
Az arczája rózsaszín, —
Ennyi szépség mennyi kín!

119. Dal.

Ha nyelvem oly gazdag volna,
Hogy szóval kiejthetném,
A mit elmém meggondolna,
És elénekelhetném;
Ha én őt lerajzolhatnám —
Terhem tán megkönnyülne;
Ha kínomat elmondhatnám,
Keblem tán megenyhülne:
De hajh! ezt is megtagadá,
Ez enyhet is elragadá
A kemény sors én tőlem, —
Mi lesz így én belőlem!

120. Dal.

Sírsz hát bennem, szegény lélek,
Hogy sorsod ily mostoha?
S pedig igen igen félek,
Meg nem jobbúl az soha.
Ne sírj, ne sírj, szegény lélek!
Oh jobb, hagyd el házodat;
Másként nem lesz már, míg élek,
Próbáld másutt sorsodat.
Én bennem te más nem lehetsz,
Jobb életre szert nem tehetsz:
Eredj! hagyd el testemet.
Szabadíts meg engemet.

XIII. ÉNEK.

«Állj-meg, Amor! szemlélgessük
Kedves ellenségemnek
Kellemeit, s fejtegessük
Köteleit szívemnek.»
Amorhoz én így szóllottam,
Ki körűltem lebelgett;
Lantomat megindítottam, —
S Amor imigy enyelgett:

«Nézd! — oly bő a kellemekben
S gazdag a szép erkölcsben,
Mint a tavasz a füvekben,
És az ősz a gyümölcsben.

Bája meggyőz mindeneket,
  Valósága húz, vonsz, ránt:
Így győzi meg a köveket
  Érdemével a gyémánt.

Az ő maga-viselete,
  Mozdúlása, járása,
Termetének szép kelete,
  Tartása és hordása,
Lábainak lebegése,
  Melylyel az észt leveri,
Teste minden helyhetése —
  Mind ez több, mint emberi.

Tagjainak mozgatása,
  Emelése karjának,
Öltözetben választása,
  Lengő fürti hajának,
Arczájának vonásai,
  Szája két sor gyöngyei,
Kebelének hullámjai —
  Mind ez való mennyei.

Szépek s nagyok érzeményi,
  Indúlati nemesek,
Szépek és jók téteményi,
  Intézeti kegyesek;
Lelke csupa sympathia,
  Harmonia érzése,
Szava kedves melodia,
  A sphaeráknak zengése.

A vídámság komolysággal
  Ölelkezik képében,
A gyengédség bátorsággal
  Vegyűl tüzes szemében:
Gyönyörű szem! gyönyörű kép!
  Isteniség súgára!
Ennél fellyebb nem megy a szép —
  Ez arczában határa.

Lehellete a teremtő
  Istenségnek ihlése;
Andalgása, — ha sohajt ő —
  Ezer Amor nemzése;
Ajakinak mosolygása
  Az egeknek nyilása;
Szeme minden pillantása
  Egy-egy villám csapása.

Tekintete boldogságot,
  Üdvességet osztogat,
S mindennémű gonoszságot,
  Minden bűnt elfojtogat; —
A mit a szem ő rajta lát,
  A mit tőle hall a fül,
Oly valamit, olyan csudát
  A képzelet bajjal szül.

Beszéllésre pattantaná
  A némának nyelvét is,
És lángokba lobbantaná
  Még a vénnek keblét is;

A sorsot megengesztelné,
  Folyókat állítana,
A halált is megkérlelné,
  Hegyeket indítana.

Remekje a természetnek,
  Koronája neménck,
Bálványa mély tiszteletnek,
  Csuda minden elmének;
A teremtő dicsőségét
  Ő általa hirdeti,
S mindenható tehetségét
  Általa érezteti.

A hol ő van, Édenné vál
  A legvadabb pusztaság;
Rózsává lesz minden fűszál,
  Melyre az ő lába hág.
E hatalmas báj-seregnek
  Ki állhatna ellene? —
Vitézeknek és bölcseknek
  Hódolniok kellene.»

Menjünk, Amor! — fejtegetvén
  A kötelet, ügyemet
Nem enyhítem, s nem oldom én,
  Sőt szorítom szívemet.
Mondám, — és még tátva volt szám —
  Amor ennek örüle:
«Így kell (úgymond) ezt akarám.»
  S kaczajjal elrepüle.

121. Dal.

Szeretni s nem szerettetni!
  Egek! mely kín s gyötrelem! —
Mért kell néked meglehetni,
  Szerettetlen szerelem!
Keserűség, epe s méreg
  Annak élte, ki így él,
Boldogabban él a féreg —
  A fa-élet jobb ennél.
Kit bal sorsa így megvága,
Annak egész valósága
  Megtestesűlt gyötrelem —
  Átok az ily szerelem.

122. Dal.

A szerelem indúlatját
  Minden érzi s táplálja,
S tevegetvén áldozatját,
  Gyönyörködve szolgálja:
A mennyeknek angyalai
  És a földnek férgei,
Erdők s mezők polgárjai
  S a tengernek népei, —
Szeret minden általjában,
S a szerelem köz pontjában,
  A mi csak él, öszvegyűl; —
  Ő nem szeret egyedűl.

123. Dal.

Mely szó, mely nyelv dicséreti
  Érhetnék-el felségét?

Hol a lant, mely elzengheti
  Csudálatos szépségét?
Ti, Apollo kedveltjei,
  Éneklői Hellának!
S ti, Minerva neveltjei,
  Nagy költői Rómának!
Szemetekbe mondom néktek,
S még sem sértem dicsőségtek:
  Ha őt irná Músátok, —
  Enniusok volnátok.

124. Dal.

Óh! vajha kiszakaszthatnám
  Ezt a szívet keblemből!
Vagy inkább, ha kivághatnám
  Az ő képét szivemből!
Hanyatlik is tűredelme
  Oly rég váró szívemnek;
Kétségbesik hiedelme
  Csüggedező lelkemnek;
S ő mennyei kedvességben,
Imádandó dicsőségben,
  Szánakodás nélkül áll
  Örömimnek sírjánál.

125. Dal.

Szépségének látásától
  Elválasztom szememet;
Méz-szavának hallásától
  Elszakasztom fülemet;
Elhagyom őt, — s megmenekszem,
  Okos én, azt gondolám,

Balgatag! és megcselekszem —
  S valóban ment vagyok ám!
Mint ama ponty, ki megkapta
A horgot és leharapta
  S lenyelte s ellódúla —
  Szépen megszabadúla!

126. Dal.

Napok jönnek, napok mennek,
  De búm csak nem távozik;
És az órák elreppennek,
  De sorsom nem változik:
A volkánok kifáradnak, —
  De nem az én tüzeim;
Folyók, tavak kiapadnak, —
  De nem az én könnyeim;
Erdők, mezők felvidúlnak,
Csillagzatok megfordúlnak,
  A szerencse forgandó —
  Csak inségem állandó!

127. Dal.

Érzeményim seregében,
  Szenvedelmem markában
Fekszem itt a völgy ölében,
  Mint a megholt sírjában.
Nincsen, ki bús kiáltását
  Visszhangozná szívemnek,
Nincs, ki lankadt alélását
  Gyámolítná lelkemnek:
Az, a ki feltámaszthatna,
És magamnak visszadhatna,

Hajh! az nem hall engemet —
Zúzd el, óh kín, szívemet!

128. Dal.

A menő nap a jövőnek
Adja által kínomat,
Esztendő az esztendőnek
Adja által sorsomat;
Az újságok megavúlnak, —
De új mindég inségem;
Fenyők, tölgyek meghajúlnak, —
De nem hajlik hűségem.
Örömeim elhúnyának,
Reményeim elhalának,
De él mindég gyötrelmem,
Halhatatlan szerelmem.

129. Dal.

Nem birja ily sanyarú lét
Terhét tovább ez a váll;
Elhervasztó lehelletét
Reám fuvá a halál;
A lélek és test ereit
A keservek megvevék;
Az életnek gyökereit
A bú férgi elevék.
Idegimben, inaimban,
Ereimben, csontjaimban
Egygyenként hal az élet —
Annyi remény mivé lett!

130. Dal.

Amor fejem mint megcsalá!
  Hol agyamnak veleje?
Melyen estem magam alá —
  Hol lelkemnek ereje? —
Sem a szívem, sem az eszem,
  Sem lelkem nem enyém már;
S akármiként cselekeszem,
  Meg nem tér a vallott kár.
Aphrodita lator fattyja
A teremtést úgy forgatja,
  Mint a lapdát kezében
  A gyermek víg kedvében.

XIV. ÉNEK.

A halvány ég csillagai
  Szomorúan pislognak;
A szelek bús fúvalmai
  Fohászkodva susognak;
En itt fekszem és dohányzom
  A kedvetlen homályban,
És mindennel őt arányzom,
  A mi bennem s velem van.

Keblem habja hozzá tódúl,
  Tekintetem rajta függ;
Szivem vére hozzá lódúl,
  Egész lelkem rajta csügg;
Képzeletim, gondolatim
  Körülötte forognak;

Gerjedelmim, kivánatim
  Ő hozzá sóvárognak.

Minden ideg hozzá vonúl,
  És feléje gerjedez,
A két karom feléje nyúl
  S őt ölelni terjedez;
Létem minden érzeménye
  Ő hozzája vágyódik,
Egész valóm szövevénye
  Ő beléje fonódik.

131. Dal.

Nem csak teste delisége,
  Vagy bősége mellének,
Nem csak szava édessége,
  Nem csak tüze szemének,
S nem virági arczájának
  Vevék így meg szívemet,
Nem csak ezek ragadának
  Magamtól el engemet: —
Lelkében a titkos erő,
Melylyel annyi csudát tesz ő;
  Lelke tud így bájolni,
  Szivet és észt rabolni.

132. Dal.

A mit tesz ő, szép, nagy s dicső,
  Nagyszívűség s kegyesség;
Szép, jó s édes, a mit mond ő,
  Mély értelem s bölcseség:

De bár mennyi ez magában,
  Még nem minden érdeme,
A tulajdon grácziában
  Van isteni kelleme:
A báj, melylyel teszi s mondja,
Ennek a szív oly bolondja;
  Módja oly megigéző
  Módjában oly phoenix ő.

133. Dal.

A szerelem birodalmát
  Szívem öszve futkozta,
És elvesztett nyúgodalmát
  Szorgalommal nyomozta:
Imígy kémlelt nyugvó helyet,
  Hogy mindent víz takara,
A végtelen özön felett
  Noé szelid madara.
Haszontalan jára kele,
Mert nyúgalmat még sem lele:
  A galamb a bárkába, —
  S ez visszatért — kínjába.

134. Dal.

Szívem kínja kedves nékem,
  Szeretem én kínomat;
Ez teszi csak üdvességem
  S minden boldogságomat.
Nevetsz, látom, hidegebb vér,
  És gúnyolod eszemet?
Mert jegedhez a tűz nem fér,
  Mely égeti keblemet? —

S mégis igaz: őt szeretvén,
Kínomat is kedvellem én:
Mert a kínom hiszen ő,
Az imádott öldöklő.

135. Dal.

A szerelem sétálni vitt
A hold ezüst fényében,
S eltikkadva ülök most itt
Egy bokornak tövében.
Ezerféle gondolatok
Hasogatják fejemet;
Ezerféle kivánatok
Feszegetik mellemet.
Ragadj el, oh phantasia!
Te az égnek tündér fia,
S teremts oda engemet,
A hol hagytam szívemet.

136. Dal.

Az én lelkem mélyen vagyon
A búban eltemetve:
A szerelem verte agyon,
Ki vagyok én fizetve!
Semmi sincs a teremtésben,
A mi nékem tetszenék,
A miben, ha bár kevésben,
Egy kis kedvem tellenék.
A természet (hajdanában
Oly szép nékem) mostanában
Semmi kellővel nem bir —
Egy éktelen, puszta sír.

137. Dal.

Mint a sas, úgy fellengezett
Lelkem, őt nem esmérvén;
Dicsőségre igyekezett —
Szép jövendőt láttam én!
Amor ezt nem szenvedhette
És lelövé nyilával,
A szárnyait elmetszette
S megkötözte láncztával.
A villámok országában,
Nagy lelkeknek fény-nyomában
Lelkem most már nem mehet, —
Nyomja láncza, — nem lehet.

138. Dal.

Váltig immár megviselték
A vad kínok lelkemet,
És egészen megérlelték
A halálra éltemet.
Meghalni kész volnék is én,
(Okom volna rá elég)
De egy remény kecsegtetvén,
Meghalni — nem tudok még.
S ez fő pontja az inségnek,
Az emberi szegénységnek:
Az életet sokalni
És nem tudni meghalni.

139. Dal.

Ennyi tüzes gerjedelem
És lángoló érzemény,

Ily állandó, hív szerelem, —
  És ő mégis oly kemény!
Annál, kit így bálványozok,
  Kedvet még sem lelhetni?
Attól, kinek így áldozok,
  Kain-ként megvettetni?
Így imádni és szeretni,
S kegyelmet még sem nyerhetni —
  Mint feszíti szívemet!
  Mint öldökli lelkemet!

140. Dal.

A legvígabb múlatságban,
  Hol az öröm bút enyészt;
A legnyájasb vígaságban
  Lelkem nem vesz semmi részt:
Egy szegletbe homorodva
  Szívem sebét vájkálom,
S szorúlt mellből fohászkodva
  Kínaimat táplálom.
Keservimnek tengeréből,
Inségemnek örvényéből,
  Akármiként cselekszem,
  Soha ki nem menekszem.

XV. ÉNEK.

Falak, melyek közt lakozik,
  És élete folydogál;
Karszék, melyen ül s dolgozik,
  Olvas, köt, tőz s irdogál;

Kendő, melyet kebelének
  Húllámai ringatnak,
Melyet isteni szivének
  Verései mozgatnak;

Keztyűk, melyek bújtatjátok
  Szép kezeit, karjait;
Czipők, melyek markoljátok
  Elevenke lábait;
Zsámoly, melyet tagjainak
  Édes terhe nyomogat;
Pohár, melyet ajakinak
  Szűz rózsája szivogat;

Levegő, mely környékezed,
  Melyet beszí magába;
Szellő te, mely őt legyezed,
  S béhatsz fedett titkába;
Kert, melyben ő gondolatit
  Ide s tova futtatja,
S gerjedelmit, kivánatit
  Titkosan meghallgatja;

Hárfa, melylyel zengedezi
  A lantosok énekét,
S ostromolja és béveszi
  A szív minden rejtekét;
Rózsa, melyet öntözének
  S letépének kezei,
Melyet most szép kebelének
  Hervasztanak hevei;

Minden, a min tekintete,
  Minden, a min kedve függ;
A mit ér s ihl lehellete,
  Minden, a min lelke csügg: —
Mint irígylem szerencsétek,
  Hogy őt érinthetitek! —
Hát ha még azt éreznétek? —
  De jobb, hogy nem érzitek.

141. Dal.

Emberfajzat! akárki légy,
  Ki olvasod versemet,
Belőlem te csúfot ne tégy,
  Ha nem értesz engemet:
Ez örvényes érzéseket,
  E tévelygő álmokat,
Ezen hiú reményeket —
  Ne kaczagd e dolgokat.
Ha voltál már Amor rabja,
Tudod, mi a szívnek habja;
  Ha nem voltál, hát még léssz —
  Ha kaczagsz, óh! balúl téssz.

142. Dal.

A kelő nap tovább nyújtott
  Inségemnek követje;
Az eső nap földhez sújtott
  Reményemnek képzetje.
Fájdalmimnak béhegedtek
  Szív-enyhítő könnyei;
Panaszimnak elrekedtek
  Bút-oszlató versei:

Csak meredő tekintetem
És szorongó lélekzetem
  S homlokom nagy cseppjei
  Inségemnek jelei.

143. Dal.

Midőn Amor hozzám jöve –
  Bétekintett keblembe,
És nyilával belém löve,
  S gyönyörködött sebembe,
S rabját immár, elszakasztott
  Engem ennen magamtól,
S mind örökre elválasztott
  Boldog nyúgodalmamtól;
Szóval: Amor volt egészen,
Ugy tett, a mint mindég tészen;
  Csak szárnyait veté el,
  S ülve harczol véremmel.

144. Dal.

A szerelem hatalmával
  Imígy oda űzetni,
S gőgje hegyes fulánkjával
  Imígy vissza döfetni;
Égő szívem lángjaival
  Imígy hozzá kapatni,
S szíve büszke dagályival
  Imígy vissza csapatni:
Így hányódni és vetődni,
Szaggatódni, feszítődni –
  Hol egy isten állatja,
  Ki mind ezt megbirhatja?

145. *Dal.*

Hogy csak kínja s aggodalma
Boldogtalan szívemnek,
S csak insége és siralma
Foglalatja versemnek;
Hogy csak panasz, fohászkodás
Minden hangja lantomnak,
S kétségbesés, tébolyodás
Minden sora dalomnak; –
Biz ez, Amor! nem neveli
Dicsőséged, nem emeli,
Sőt alázza nevedet, —
Gyaláz, gonosz, tégedet.

146. *Dal.*

Hegyen völgyön ácsorogtam,
A nyúgalmat kémleltem,
Fel és alá támolyogtam,
De sehol fel nem leltem.
Balgatag! a békességet
Magam kivül nyomozom,
Holott én az ellenséget
Kebelemben hordozom.
Ez az örvény feneketlen;
Nincs mód benne, — lehetetlen.
Bátor miként tünődjem,
Hogy ebből kivergődjem.

147. *Dal.*

Óh te! óh te! így orditok
Sokszor, midőn keblemet

Amor víjja, s vadúl a sok
  Fene túrja szívemet:
Hogy az echók felrettennek
  És utánnam jajdúlnak;
S a madarak elreppennek,
  S a kövek megindúlnak;
S én szorúló lélekzettel
S égő, szomjú tekintettel
  Terjesztem ki karomat,
  S igy ölelem — kínomat.

148. Dal.

Szüntesd, óh sors, haragodat,
  Szünj meg immár vagdalni!
Vagy fordítsd el ostorodat,
  Vagy engedj már meghalni,
Ha ez volt feltett szándékod,
  Imily bánás szívemmel;
Nem köszönöm ajándékod,
  Melyet adál éltemmel.
Mért lettem hát? és mi végre?
Egyedül csak ez inségre? —
  Mondd meg, óh! mit vétettem,
  Fene sors, hogy születtem?

149. Dal.

A szegénység és gazdagság
  Voltak Amor szülői,
A félelem és az aggság
  Voltak az ő emlői:
Mert mindég kér és mindég ád —
  Óh be szegény! be gazdag!

Fél s reszket, mint egy vékony nád
  A szélvészben, s mindég agg.
Ezerképpen érezhető,
Csak hogy ki nem fejezhető
  Csuda minéműsége,
  Boldogsága s insége.

150. Dal.

Testének egy mozdúlása,
  Karjának egy esése,
Arczának egy pirúlása,
  Lábának egy vetése,
Szájának egy mosolygása,
  Szemének egy villáma,
Mellének egy sohajtása,
  Keblének egy hulláma —
Ugy fogja meg a szíveket,
Mint a fecske a legyeket, —
  Fegyver, melytől oda vész,
  Bármely erős, magas ész.

XVI. ÉNEK.

«Bünhödtél, föld,   légyen elég!
  Megsajnáltam siralmad;
Derűljön fel a borúlt ég,
  Térjen vissza nyúgalmad!»
Mondá a nagy atya, — s meglett:
  A vérontás megszünék;
Az egész föld megbékéllett.
  Mars a földről eltünék.

Mind a két fél megoldotta
  Foglyainak lánczait,
És szabadon bocsátotta
  Honjaikba foglyait.
Mentünk tehát, szabadok már,
  S egy gállyára felültünk;
Maradozott a francz határ,
  Jó szelünk volt, — repültünk.

De — hogy a nap már búcsúzott
  A láthatár szélében,
S gállyánk még magasan úszott
  A tengernek tükrében, —
Terhes felhő tornyosodott
  A végtelen tengerre, —
Az idő elkomorodott —
  Barnúlt a víz, — s egyszerre

Az ég sarki megdördültek,
  A villámok csattogtak,
A havasok megrendültek,
  A kősziklák ropogtak;
A levegő madarai
  A part felé tüntenek,
S a tengernek lakosai
  A fenékre ültenek.

Mindeddig csak a villámok
  Viaskodtak, morgottak;
Estve lett, — és a hullámok
  Még békében nyúgodtak.

Mindeneket ijedelem,
  És rémülés töltött el;
De nem volt még veszedelem —
  A szélvész még nem kelt fel.

Most egyszerre (irtózással
  Emlékezem még erre)
A szelek nagy ordítással
  Zúdúltak a tengerre:
S magok előtt a habokat
  Dühösködve seperték,
S felforralván tajtékjokat
  A felhőkkel keverték.

Hah! s most miként tusakodnak
  Egymással, mint villongnak!
Nagy hegyekké halmosodnak,
  S a part felé tolyongnak.
Az orkánok le-lecsapnak
  Egy-egy örvény mélyére,
Meg magasra fel-felkapnak
  Egy-egy hullám hegyére:

Vitorláink szakadoznak,
  Árboczaink recsegnek,
Hogy fejeink borzadoznak,
  És szíveink rettegnek.
Itt egy örvény elnyeléssel
  Fenyeget most bennünket;
Ott egy hullám temetéssel
  Ijesztgeti létünket.

Halál van már minden felől,
  Kerülhetetlen halál:
Jobbról, balról, -- hátul, elől —
  Most, véljük, -- most — most talál.
A természet haragjába
  Rendiből kibomlani,
És hajdani zavarjába
  Viszsza látszik omlani.

*

«Így van tehát elvégezve.
  Óh sors! birószékedben?
Ilyen vég van kijegyezve
  Számomra nagy könyvedben? —
A tengerre hát azért vitt
  A történet engemet,
Hogy habjai oltsák el itt
  Mérges dühös tüzemet? —

Azt, a mit *Mars* elmúlatott
  A mit *Amor* csak halaszt,
S az idő meg nem adhatott,
  Neptún adja hát meg azt? —
A kínok markából kivesz,
  Meggyógyítja sebemet;
A nyúgalom ölébe tesz —
  Neptún vált meg engemet.

S hát ily pálya rendeltetett
  A nap alatt létemnek?
Hát egy morzsát sem vethetett
  Amor éhes szívemnek? —

Nem volt méltó, valójában,
  Nem volt méltó születnem;
És igen jól és bölcsen van,
  Innen ismét mehetnem.

Innen, a hol hű szerelmem
  Sohol meg nem szállhatott;
Hol sohajtás volt élelmem
  Hol csak a köny itatott;
Innen, a hol érzeményim
  Eledelt nem lelhettek;
Innen, a hol szép reményim
  Soha meg nem érhettek;

Hol sem másnak szerencséjét,
  Sem magamét nem tettem;
Hol a dolgok vak cseréjét
  Csak bal félről érzettem;
Hol semmi nem viszontagolt,
  Meg nem fogott engemet;
Hol csak méreg táplálta volt
  Esengő bús szivemet;

Oda, hol a kivánatok
  Keblemet nem zaklatják;
Hol a szilaj indúlatok
  Szívemet nem szaggatják;
Hol a lelket nem csábítják
  Csalárd, hiú remények,
S nem kötözik, nem szorítják
  Semmi kemény törvények

Menni — ám de nála nélkül?
  Hajh! itt a nagy bökkenő!
Minden erőm itt oda dűl —
  Menni, midőn itt még ő!
Nem látnom őt, nem hallanom,
  Szerethetnem sem talán?
Így tán jobb még vonaglanom
  Éltem kínos fonalán.

Vagy bár most itt volna velem
  Ő is a habok között,
Mint akkor, hogy a szerelem
  Lánczával megkötözött:
Midőn véle Badacsonynak
  Szüreteltem hegyében,
S egy estvén a Balatonnak
  Hajókáztam vizében!

Megragadnám karjaimmal
  És szívemhez szorítnám,
És lángoló csókjaimmal
  Ötet végig borítnám;
S kétségbesve bele vetném —
  Mint borzasztja hajamat! —
S a tengerben eltemetném
  Egygyütt véle magamat.

Hogy — ha már meg nem lehető,
  Hogy én éljek ő benne,
Ha már enyém nem lehet ő —
  Senki másé se lenne;

Ha boldoggá engem nem tesz,
Mást se üdvezíthessen;
Ha szerelmet tőlem nem vesz,
Azt mástól se vehessen.»

*

Ezek voltak gondolatim
A hánykódó gállyában;
Felzúdúlván indúlatim
Vérző szívem habjában.
Haldokolván hiedelmem
A fergeteg vészében,
Majd elbőszűlt bús szerelmem
Vesztét érző dühében. —

Végtére lecsendesedtek
A harczoló hatalmak,
Lassanként elszenderedtek
Az ordító fúvalmak;
Lassanként lecsillapodtak
A háborgó hullámok,
És lassanként eloszlottak
A csattogó villámok.

A félelem elenyészett —
S égen, vizen és földön
Uj élet s öröm tenyészett,
S csendesség és béke lőn.
S én, hogy tovább folytassam még
Háborúmat, ím élek! —
Harczoljunk hát, ha nem elég! —
Kinlódjatok, szív s lélek!

151. Dal.

Gyenge szer az ember szíve,
S mégis mennyi gondot ád!
Te, kit ez már vízre vive,
Úgy-e, meg sem gondolád? —
S mégis legszebb öröminknek
A szívben van forrása,
S legnemesebb tetteinknek
Abból ered folyása.
Nincs elme, mely megmérhetné
S egészen kimeríthetné
Az emberszív fenekét,
Ezer titkos rejtekét.

152. Dal.

Mars zászlói eltüntenek,
Fegyverei nyugszanak,
Véres harczi megszüntenek,
S rabláncai húllanak;
Örvendeznek a nemzetek,
Kezet fog az ellenség; —
Csak én — én! nem örülhetek,
Mert, hajh! én rab vagyok még.
Noha Mars megszabadított,
Amor rajtam nem tágított;
Ennek hordom lánczát még, —
Véle nincs még békesség.

153. Dal.

Hogy először láttam én őt,
Az elfelejthetetlent,

Őt, a napként istenkedőt,
A megnevezhetetlent:
Mint lövellett szívem felé
A vér minden eremből,
Szemem, fülem mohón nyelé —
Nem mozdúlék helyemből.
Mint vonaglott minden ideg,
Majd kilelt a forró hideg;
Szívem miként remegett!
Lelkem miként rebegett!

154. Dal.

Mint tánczolt ő, a Graczia,
Milyen könnyen lebegett!
Miként örült Venus fia,
A Stoa mint rettegett.
Minden szemek tánczolának,
Valamikor ő tánczolt;
Meredének, bámúlának,
Ha leült és nyugodt volt.
Mily tánez volt ez — oly hajlékony,
És oly lelkes; de kártékony!
Mert im! ennek látása
Volt eszemnek bomlása.

155. Dal.

Zúg a zápor, — ordít a szél, —
Csikorog a rengeteg;
Dörög az ég, — fél, a mi él, —
Iszonyú a fergeteg!
Viaskodik ég, föld, víz, tűz —
Dühödik a természet,

Egy mennykő más mennykövet űz —
  Így lesz a vég-enyészet!
A nyomorék, ím! itt vagyon,
Szánd meg, villám, verd, zúzd agyon, —
  Égesd porrá csontjait —
  Szánd meg s végezd kínjait.

156. Dal.

A szerelem s fájdalmaim
  A szabadba űzének;
Andalogtam, — és lábaim
  A tündérhez vivének.
Ő egy hüves zöld ernyőben,
  Egész dicsőségében,
Feküvék ott a szellőben,
  Egy szép álom ölében.
Arcadia ligetében
Imígy feküdt kellemében
  Psyche, hogy megszerette
  Amor őt, s eljegyzette.

157. Dal.

Egy délután — (lestem én őt) —
  A folyosón dolgozott;
S két hó galamb a szűz előtt
  Édesen csókolkozott;
S karja s feje oda csüggve,
  Vélvén, maga van csak ott,
S szeme a hív páron függve,
  Ő egy nagyot sohajtott.
Nemzetemnek Apollói,
Képirói, faragói!

Lantot, vésőt, ecsetet,
Éltetni ez esetet!

158. Dal.

Látnom őtet és szeretnem,
Az ész bár mit tanácsolt,
S nála nélkül nem lehetnem,
Egy pillantat míve volt;
És azólta kebelemben
Csak ő maga lakozik,
És minden csepp vér eremben
Csak ő néki áldozik:
Őt tárgyozza s őt találja,
Őt tiszteli s őt szolgálja
Lelkem minden érzése,
Szívem minden ütése.

159. Dal.

Mindenfélét megpróbáltam:
Kártyáztam és koczkáztam;
Olvasgattam, irdogáltam,
Vadásztam és halásztam;
Gazdálkodtam, kertészkedtem,
Vándorlottam, czirkáltam,
Túnyálkodtam, bölcselkedtem,
A harczmezőn szolgáltam,
Hogy lángomat elnyomhatnám,
S gyötrelmimet elaltatnám; —
Hajh! de szelet kergeték,
S csak mélyebbre sülyedék.

160. Dal.

A nap alatt ily szerelem,
  Mint az enyém, nem lángolt;
Ily temérdek gerjedelem
  Egy kebelben még nem volt.
Szerelmei Petrarchának,
  Abeilardnak s Didónak,
Szerelmei Júliának,
  Saint-Preuxnek és Sapphónak,
Mély szerelmek, nagy sérelmek,
Szilaj kínok, vad gyötrelmek;
  De mind ez az enyémhez
  Hasonlítva — semmi lesz.

XVII. ÉNEK.

Mint a kőszál, hajthatatlan,
  Érzéketlen, szívetlen;
Mint a halál irgalmatlan,
  És mint a sors kegyetlen;
És gőgösebb Diánánál,
És szilajabb Bellónánál,
  Minervánál ridegebb,
  És a jégnél hidegebb.

Makacs és megtörhetetlen,
  Mint ércz lelke Catónak;
A kínokban telhetetlen,
  Mint vad szíve Nerónak:
A természet megvetője,
A léleknek emésztője,

A szív rabló kányája,
Mint Petrarcha Laurája.

Könnyeim őt környűlfolyván.
De ő meg nem lágyúlva,
S panaszim őt ostromolván,
De ő meg nem indúlva; —
Ekképpen áll ő gőgjében,
Siralmimnak tengerében,
És kettőnket így tipor,
Engem s téged, *Cypripor*.

161. Dal.

Minden szépben szépségének
Nyomozom vonásait;
Minden képben az övének
Keresgélem bájait;
Ám de azt a kedvességet,
Azt a lelket, életet,
Azt a tökélletességet
És gyönyörű keletet,
Hol lelhetném e világban
Egy halandó valóságban?
Ez angyali kegyeknek,
Hol van mássok ezeknek?

162. Dal.

Szabad voltam, fürge s oly gyors,
Mint a szél a hegyeken;
Virágoztam, — elmúlt jobb sors!
Túl vagyok most ezeken.

Amor az, a ki konkolyt vet
  Életünknek földjébe,
A ki loppal ürmöt ültet
  Öröminknek kertjébe.
Úgy, a mint volt, minekelőtt
Először megláttam én őt,
  Soha nem is lehet már, —
  Sőt naponként több a kár.

163. Dal.

Óh! nyomorúlt buta nyelv te,
  Már mennyit nem dallottál?
Szavad még sem érdeklette
  Azt, a kihez szóllottál.
Porba veled! tehetetlen,
  Hibás hangú, amoly lant,
Mint a harang, mely kegyetlen
  Ütésektől megriant.
Sem elmémnek becsületet,
Sem szívemnek szeretetet
  Eleget nem adátok, —
  Szálljon átkom reátok!

164. Dal.

Beteg, sebes, törött, romlott
  Természetem ereje,
És kiaszott, és megbomlott
  Csontom s agyam veleje;
S nem gyógyúlok, — sőt szívembe
  Ujdon-új tőrt s nyilat vet,
S új mérget önt kebelembe
  Minden idő perczenet.

Lehelletem sohajtozás,
Tekintetem siránkozás,
Panasz hangja mellemnek,
Jajverése szivemnek.

165. Dal.

Te, ki alig világítasz
Búmnak komor éjjében,
S engemet nem gyámolítasz
Szívem nehéz ügyében,
Szikra ész! setét agyamban,
Mért nem húnysz el egészen? —
Könnyebbség lesz tán sorsomban, -
Húny el! húny el, jobb lészen.
Boldogok csak addig vagyunk,
Míg éretlen még az agyunk;
Vagy mikor ez meghűlt már, —
Inségünkben ez határ.

166. Dal.

Egy csillag sincs az egekben, —
Komor az éj, s a szél fú;
S engem e vad rengetegben
Ide s tova hajt a bú:
Dühösködő indúlatok
Viaskodnak keblemben;
Rettenetes gondolatok
Villámlanak fejemben.
Csak a baglyok huhogása
És a hollók károgása
Elegyedik jajomba: —
A sors így visz síromba.

167. Dal.

A világon setét éj van,
  A milyen bús szivemben;
S én itt ülök magánosan,
  Fejem a két kezemben:
S óh! mely teli van kebelem!
  Amor ferdik véremben;
S a temérdek gerjedelem
  Mint forr s habzik szívemben!
A féltésnek indúlatja
Mellemet, hajh! mint szaggatja!
  Mint fúrdalja szívemet
  S rettegteti lelkemet.

168. Dal.

Mint a füge áttétetvén
  Egy sivatag országban,
Haszon nélkül úgy állok én
  Ez eleven világban;
Csak árnyék-kép vagyok én itt,
  Semmit meg nem foghatok;
S ha megkapok is valamit,
  Semmit meg nem tarthatok.
A mi van, mind nem értem van:
Így élek én — csak álomban,
  Lelkemtől elválasztva,
  Magamból kiszakasztva.

169. Dal.

Nem vádollak én tégedet,
  Hogy ekként bánsz én velem,

Jól ismérem én szívedet,
  Jóság az és kegyelem:
Sajnálod te szerelmemet,
  Mely engemet így sorvaszt,
És becsülöd hívségemet, —
  Reménylem és hiszem azt;
Szeretnél te, ha lehetne,
Ha szívedtől kitelhetne,
  Bizonyosnak gondolom, —
  Csak sorsomat vádolom.

170. Dal.

Tovább immár lehetetlen
  Hogy viseljem sérelmem;
Ilyen élet tűrhetetlen —
  Kétségbesik szerelmem.
A távóllét nem oltalom, —
  Nyúgalmam itt sem lelem;
Sőt még vadabb a fájdalom,
  Mely itt dúlja kebelem.
Mit tegyek, óh! mit ne tegyek? —
Fel van téve. — Oda megyek:
  Látnom kell őt akárhogy;
  Életem ott szebben fogy.

XVIII. ÉNEK.

Egy hasonló valósággal,
  Kiben szív és lélek van,
Ki szerelmet s hívséget vall,
  Élni Hymen lánczában:

Egymás egész birásában,
A természet szép karjában,
Élni vele és benne, —
Be gyönyörű jó lenne!

Minden vagyont és értéket
Egymással megosztani;
Minden erőt s gyengeséget
Egymással felváltani:
Jónak, rossznak cseréjében,
A szerelem kebelében
Élni vele és benne, —
Be gyönyörű jó lenne!

Az egygyiknek szerencséje
A másiknak nyúgalma;
Egygyik szívnek a bibéje
Másiknak is fájdalma:
Hogy a kettő csak egy lenne,
S mindent csak egy okból tenne; —
Imígy élni egymásban,
A boldogság ebben van.

A kettőnek érzeményi
Mind rokonok volnának;
Kívánati és reményi
Egy tárgy körül járnának:
S így szív szívben elmerűlve,
Test és lélek egyesűlve —
Imígy élni egymásban,
A boldogság ebben van.

171. Dal.

Ki voltam én, hajh! ez előtt? —
Oly víg, nyájas és vidám!
Előbb, hogy sem megláttam őt,
S rám vetődött ez a hám.
S ki vagyok most? Egészen más,
Amort s őt megesmervén;
Létem csak egy nagy sohajtás —
Magamból kifogytam én.
Csak midőn már végét érjük,
Akkor, s előbb ne dicsérjük
Örömünket, kedvünket,
Szerencsénket, éltünket.

172. Dal.

Téged látlak az egeknek
Magas, tiszta kékjében;
Téged látlak a vizeknek
Folydogáló tükrében;
Nappal a nap aranyának
Ragyogó láng-fényében;
Éjjel a hold világának
Reszkető ezüstjében.
Minden időperczenetben,
Mindennémű szegeletben
Üldözőm vagy szünetlen —
Hagy békét, óh kegyetlen

173. Dal.

Elérem majd nyúgalmamat,
Lovam kivisz bajamból:

Igy bíztattam én magamat
  Eszét vesztett agyamból: —
S hegyekre fel, völgyekbe le,
  Hanyatt-homlok nyargaltam;
Fakóm vérzik, habzik bele, —
  Szegény! mert megsarkaltam.
Kedves fakóm! szép paripám!
Jó állat, ne haragudj rám!
  A sors ezt már így mérte:
  Te értem, — én ő érte.

174. Dal.

Ember, hát még dicsekedhetsz,
  Hogy szívvel és észszel birsz?
Hogy érezhetsz s elmélkedhetsz —
  Balgatag, óh! jobb ha sírsz!
Éppen e két dicsőséged
  Káros részed, óh ember!
Mert mindenik ellenséged —
  Téged a szív s az ész ver.
Oh! hogy e két szép forrásból
Életünkbe annyi rossz foly!
  Átkozott sziv! kivált te
  Vagy inségünk kezdete.

175. Dal.

«Ha engemet, oly rég hívét,
  A gőgös elfelejtvén,
Másnak adta meggyúlt szívét,
  Minthogy távol vagyok én?—»
Mint a nadály, úgy szivódik
  E gondolat lelkembe;

Mint a féreg, úgy rágódik
  E félelem szívembe.
Remény! remény! jőjj le hozzám!
Kétségbesés vicsorog rám,
  Valamerre fordúlok —
  Sok ez, óh ég! igen sok.

176. Dal.

Szelid Musák! jól tudom én,
  Hogy tisztel ő titeket;
Hogy Ninával levelezvén,
  Írt is ő már verseket.
Jól tudom én, hogy kedveli
  A poeták lantjait:
Vajon hát mért nem sziveli
  Az én lantom hangjait?
Eratóm te! silány lehetsz,
Hogy kedvére szert nem tehetsz;
  S ha már úgy sem érdekled,
  Némulj el, — mit énekled?

177. Dal.

Olvastam én a verseket,
  Melyeket irt e hunn szűz;
Szappho írt csak ilyeneket,
  Kiből Hella csudát űz:
Szép, jó, nagy és kevésben sok
  Minden, a mit versbe fűz;
Gondolati dicső sasok,
  Érzeménnye tiszta tűz.
Ti, Minerva tanítványi,
Nemetek fő ragyogványi!

Kik irtok vagy irátok —
Lantja homályt hoz rátok.

178. Dal.

Mint hűl s fűl a vér eremben,
Mint szorongok s feszűlök;
Mint borzadok tetememben,
Mint kábúlok, szédülök! —
Mert naponként közelebb hoz
A sors az ő honjához.
Kínjaimnak forrásához,
Nyúgalmaimnak sírjához.
Napról-napra közelgetek
A vad szívhez, kit szeretek;
S ha ez még a régi lesz, —
Ugy — életem végihez.

179. Dal.

Akkor, midőn felzavarta
Keblemben a nyúgalmat,
S bájaival kicsavarta
Eszemtől a hatalmat;
S nyájaskodó örömimet
A porba leteperte,
S fellengő szép reményimet
Tekintete leverte;
Hogy elvette mindenemet,
És rabjává tett engemet,
Harmadik ősz most lészen —
Ölt volna meg egészen!

180. Dal.

Végtére hát elértelek,
Édes hazám! tégedet?
Végtére megnyerhettelek? —
Itt csókolom földedet.
Óh Hunnia! sínlettelek,
Kedves honom, tégedet!
Te, kit mindég sziveltelek,
Nyisd meg anya-öledet! —
Hogy elmentem, poklom valál:
Jobb élet-e avagy halál,
A mire most érkezem?
Óh hazám! azt kérdezem.

XIX. ÉNEK.

Kellemek, a milyeneket
Csak egyszer ád a bölcs ég;
(Mert mint eddig ilyeneket
Senkinek sem adott még,)
És a melyek szerzésével,
Míg e pompás egészet
Létre hozta, sok kincsével
Szegény lett a természet;

Kellemek, a milyeneket
Csak látunk és érezünk,
S imádunk, mint isteneket,
Óh! de meg nem nevezünk;

Mert sem Flóra országában
  Színeik vagy képeik,
Sem bár mely nyelv birtokában
  Nem lelődnek neveik.

Test, a milyen nem iródott,
  Sem soha nem festődött,
A milyen nem faragódott,
  Soha nem is képződött:
Oly gyengéded, s mégis velős,
  Oly gömbölyű s oly teli,
Oly könnyűded, s mégis erős,
  Oly hajlékony és deli.

Melynek csuda szövevénye
  Liliom-hó s rózsa-láng,
Melyből Amor boldog kénye
  Szemérmesen mosolyg ránk;
Melynek minden mozdúlása,
  Fordúlása, helyzése,
Új csudának támadása
  S új kellemek nemzése.

Szemek, melyek ragyogása
  A napfényt megelőzi,
Melyek édes hunyorgása
  A szíveket meggyőzi;
Melyek száz kényt élesztenek
  És a vért felforralják,
Halálos nyílt lövellenek
  És az észt megfagylalják.

Tekintet, mely meghasítná
A követ is élével,
És az éjt megvilágítná
S felderítné tűzével;
Tekintet, mely meggyógyítná
A halálos beteget
S melegével meglágyítná
A mereven hideget.

Arcz, a melynek rózsáiban
A szemérem mosolyog;
Melynek minden vonásiban
Amor szívet les és — fog.
Ajak, azon megtestesűlt
Szerelem-csók formája
Melyet Amor ajkára szült
Psyche bíborláng-szája.

Haj, a melynek szőke selyme
Ezer gyűrűt formáló,
S azésznek oly veszedelme,
Mint a halnak a háló.
Kezek, kiknek tudományok
Oly sokféle s olyan szép,
S remek minden csinálmányok,
Legyen az hang vagy írt kép.

Kebel, melyen az életnek
Legédesb reményei
Mosolyogva integetnek,
Hogy ott tellnek kedvei;

A hol minden indulatok
  Kényeket kiélhetnék,
Minden gondok és bánatok
  A Lethét fellelhetnék.

Kebel, melynek látásában
  Minden csepp vér felfordúl,
És szerelmes olvadtában
  A szív majd nem elcsordúl;
Melynek fénylő gyöngy havában
  Amor magát rengeti;
(Boldog szív, mely két halmában
  Kedve sírját lelheti!)

Szemöldökök, a két szemnek
  Diadalmi boltjai;
Lábak (ezen szép tetemnek
  Lebegő gyors szárnyai),
Kiknek minden lépésével
  Szép, jó és nagy tétetik, —
A tavasznak levegtével
  A virág így születik.

Szív, a melyben a szerelem,
  Barátság és szűzesség,
Az alázat s tűredelem
  S az angyali kegyesség
S minden erkölcs bámúlandó
  Egygyességben lakozik;
Szív, mely erős és állandó —
  Soha meg nem változik.

Elme, mely mint a napsugár
Elhat minden mélységbe,
S magasan és sebesen jár
S nem jut soha kétségbe;
Elme, mely az igazsághoz
Szint oly bátran repűl fel,
Mint a sas a napvilághoz,
És soha sem csügged el.

Lélek, milyen nem vala még
Egy halandó hüvelyben;
Óh dicsőség! oh istenség!
E múlandó lepelben!
Lélek, kinek bár hatalmát
Eszemmel fel nem érem,
De rajtam nyert diadalmát
Érzi minden csepp vérem.

Lélek, te ki a szíveket
Folyó lánggá olvasztod,
S a testektől a lelkeket
Bájoddal elválasztod;
Kinek minden indúlatja —
De ki meri festeni,
Vagy mely elme gondolhatja
Azt, a mi oly isteni?

Lélek, a ki *Croesust* tenne
A nyomorúlt Irusból,
Ki által tán *Caesar* lenne
Catóból és *Brutusból*;

A ki könnyen hihetőkké
  Teszi *Plato* álmait,
S *Amornak* elvehetőkké
  Csélcsap lepke szárnyait;

Ki egészen kimeríti
  Az érzemény forrását
És magával békeríti
  Reményeink járását;
S a szívnek megtapogatja
  Leggyengédebb hurjait,
S bájával kicsalogatja
  Legtitkosabb hangjait;

Ki beszíjja életünket
  És a szívet elnyeli,
S megragadván a 'elkünket,
  Az égbe felemeli;
A ki saját erejében
  Elég maga magának,
S még sem kevély érzésében
  Hatalma nagyságának.

Ének, melyben magát az ész
  Gyönyörködve megissza,
S józansága könnyen s úgy vész,
  Hogy soha sem tér vissza!
Ének, melynek zengésére
  Theba meg felépülne,
Mely leszáll a szív mélyére,
  Hogy — egy bölcs megőrülne; —

Melynek hangja ömledezvén,
  Megenyhűl a fájdalom,
(Hajh! érzettem, jól tudom én!)
  S mosolyog a síralom;
Melynek édes hangjaiban
  A bú magát felejti;
Melyben még száz olyan báj van,
  Hogy azt szó ki nem ejti.

Táncz, a melynek kellemeit
  Még *Medina* sem birja,
Melynek gyönyörűségeit
  Le *Apollo* sem írja;
Hol a lábak oly ékesen
  Rajzolják a hangokat,
És minden tag oly édesen
  Késéri a lábakat;

Táncz, a melynek látására
  Minden csepp vér felzendűl
S kész mindennek dúlására,
  S minden szív-húr megpendűl;
Táncz, a melynek érzésére
  Az öt érzék nem elég,
S tökélletes értésére
  Ötször öt is kevés még.

Nagylelküség és méltóság,
  Melyben nincsen büszkeség;
Lélekbéli való jóság,
  Melyben nincsen gyengeség;

Elevenség és nyájasság,
  Melyben nincsen feslettség;
Serénység és szorgalmasság —
  Mindenre rá-termettség.

Ezek azok — a bűbájok,
  Kik engem meggyőzének,
Hol van egy bölcs? — nézzen rájok —
  S mondjon engem gyengének.
Ezek azok, — hol van a ki
  Rabja nem lesz ezeknek?
Áljon elő hát valaki
  Czéhéből a bölcseknek.

181. Dal.

Egek! már ily nagy ideje,
  Hogy elmém őt képezi;
Immár három esztendeje,
  Hogy szívem őt érezi;
Hogy áldozok és éneklek,
  Almadozom és írok,
Hogy könyörgök és esdeklek,
  Imádkozom és sírok;
Hogy tékozlom szép erőmet
S vesztegetem szép időmet,
  Hogy emésztem lelkemet, —
  S még sem szán ő engemet!

182. Dal.

Amott látom domborodni
  Nagy-Somlónak kalapját;

Amott, jobbról, nyálasodni
A Marczalnak iszapját;
A felhőben merőn ott áll
A *sümeghi* vár foka;
A Bakonyból ott kandikál
Tátikának homloka;
S a tündérnek lakóhelye,
Kínaimnak a műhelye,
A kék gőzben ott borong —
Kebelem, hajh! mint szorong.

183. Dal.

Jól tudom én, mit kellene
Cselekednem ő vele,
S kívánságom bétellene,
Szikrát fogna kebele:
Meg kell vetni! ezt tanítja
A szerelem mestere;
A megvetés, azt állítja,
A szív legjobb fegyvere;
Mert a gőgös nem nézheti,
Ha valaki őt megveti: —
De, hajh! ezt nem tehetem, —
Mert őt másként szeretem.

184. Dal.

Láttam ismét! — a régi ő, —
Szép ő most is, sőt szebb még,
Megérlelvén őt az idő —
Gőgösebb is tán, mint rég!
Miként nőttek szépségei, —
Nőni fognak szerelmim!

Százszor többek kellemei,
  Többek lesznek gyötrelmim!
Alig esmert meg engemet,
S észrevévén inségemet,
  Öszvecsapta kezeit —
  S lesütötte szemeit.

185. Dal.

Mint reszkettem, borzadoztam,
  Lépésem mint őgyelgett
Mint szorongtam, fúladoztam,
  Lelkem miként szédelgett;
Pozsgott a vér ereimben,
  Keblem vadúl háborgott;
Sós köny forrott szemeimben,
  S a szív bennem csikorgott,
Midőn mentem ő hozzája; —
De hogy mézes rózsa-szája
  Édesdeden üdvezlett —
  Lelkem sokkal könnyebb lett.

186. Dal.

Hajh! kemény ő s érzéketlen,
  Most is dúlja életem;
Kínaimban telhetetlen —
  De őt mégis szeretem.
Egész létem vele teli,
  S a míg vérem meg nem hűl,
Őt szereti s őt tiszteli
  Szívem s elmém egyedűl.
Csak a vége életemnek
Lesz határa szerelmemnek;

S ha síromon túl sincs vég,
Szeretem őt ott is még!

187. Dal.

Óh természet! mit vétettem?
Mért lehetsz ily mostoha?
Anya! meg nem érdemlettem
Ezt a sorsot én soha.
Mért vonál ki hát engemet
A nemlétnek méhéből,
Ha kizárod kebelemet
Emlőidnek teljéből? —
Vajh! mért adál ilyen szívet,
Imígy érzőt s ilyen hívet,
Ha nincs szív, mely szeresse
S érzelmivel tölthesse?

188. Dal.

Mondd meg, Zephyr, mi dolgod van
A szűz kebel leplében?
Mit legyezgetsz? mi van ottan,
A szép kebel völgyében? —
Amor van ott bizonyosan,
S ott békével szendereg;
S azt vélvén, hogy anyjánál van,
A gőgöst nem sebzi meg.
Ne, óh Zephyr! ne legyezd őt,
A hüvedben ott szendergőt!
Hadd ébredjen egyszer már!
Szivem immár oly rég vár.

189. Dal.

Jól látja ő, mint hervadok,
És jól tudja, mi hervaszt;
Jól látja ő, mint lankadok,
S ő kaczagja talán azt? —
Vagy segítsd ki lánczaiból,
Óh bölcseség, szívemet!
Vagy csald hát ki sánczaiból
Lantom, ellenségemet! —
De hiába fohászkodom,
Haszontalan rimánykodom:
A halál lesz oltalmam,
S csak a sírban nyúgalmam.

190. Dal.

A vad szívet irgalomra
S tán szerelemre birom,
És szert teszek nyúgalomra,
Ha érzelmim leirom:
Nyomorúlt! így gondolkoztam,
S írtam e bús verseket;
Hajh! de szörnyen csalatkoztam —
Szélnek írtam ezeket!
Dicsőítő gondolatok!
Bálványozó indúlatok!
Kiáltástok fel nem hat —
Káiné az áldozat.

XX. ÉNEK.

Most tudom már, mit cselekszik
Amor ezen világban;

Most tudom már, miként fekszik
  A féreg a virágban;
Miként emel magunk felé,
  S magunk alá miként nyom,
Mihelyt magát befészkelé
  A szerelem — most tudom:

Mi a szivnek üressége,
  Melyet meg nem tölthetni;
Mi a szívnek telisége,
  Melyet ki nem önthetni;
Mi a szívnek kivánsága,
  Melyet el nem fojthatni;
Mi a lélek szomjúsága,
  Melyet el nem olthatni;

Mi a lélek lankadása
  És a fejnek csüggése;
Mi a testnek hervadása
  És az élet tünése; —
Hogy örömink csak árnyékok,
  Kedvünket nem tölthetik;
S reményink vízbuborékok; —
  Boldog, ki nem születik.

191. Dal.

A számtalan félelmekből
  Az vala leggyötrelmesb,
A számtalan gyötrelmekből
  Az vala legsérelmesb,
Hogy én őtet így szeretem,
  S őt majd más is szereti;

De én őt el nem nyerhetem,
  S más majd még elnyerheti!
Hála légyen csillagomnak!
Vége már ez egy kínomnak:
  Szíve szint oly szabad még,
  A mily szabad volt mindég.

192. Dal.

Vajjon mire magyarázzam
  E homályos titkokat,
Ne talántán elhibázzam
  Azoknak mivoltokat? —
Ugy magába vonja magát,
  Üldögel és fanyalog;
Lecsüggeszti fejét, nyakát,
  Ugy búsong és andalog? —
S mint a köd az ég tisztáját,
Ugy borítja szép arczáját
  Egy lankadó halványság —
  Mi ez, ha nem kivánság?

193. Dal.

Akárhogy van, de kínaim
  Nincsenek már kedvére,
És esdeklő panaszaim
  Elhatottak szívére:
Olyan mélyen gondolkodik
  S rám mereszti szemeit;
Gyakran sohajt s fohászkodik
  És tördeli kezeit;
Társaságba általl menni,
Csak magával kiván lenni;

Gyakran dagad kebele —
Mind ez minek a jele?

194. Dal.

Oly kedvetlen s nyughatatlan,
Sokszor köny jő szemébe;
Bizonyos és csalhatatlan:
Amor szökött szivébe.
Hogy kiván ő, hogy szeret ő,
Ennyit tehát tudnánk már —
De kit? — Hajh! itt a bökkenő,
A titok, mely annyit zár.
Ah! hogy lelkem felderüljön,
Hogy tetemem felépüljön.
Hogy szívemben békesség
Legyen — sok kell ahhoz még.

195. Dal.

Bízakodó reményekkel
Közelíték hozzája,
És epedő bús szemekkel
Tekintettem reája;
És szép kezét megcsókolám,
(A szerelem vakmerő)
Miért oly bús, tudakolám, —
Pirúlt, de nem szóllott ő:
De képe megháborodván
És leplével viaskodván
Hullámozó kebele —
Elegendőt felele.

196. Dal.

Mind ez vissza nem adhatja
Még nyúgalmát lelkemnek;
Mind ez meg nem gyógyíthatja
Nyavalyáját szívemnek;
Erre búm még el nem tünik,
Melyben oly rég borongok,
S a háború meg nem szünik,
Melyben oly rég szorongok.
E szikrája a reménynek,
Egy csalóka tüneménynek
Szemfényvesztő látszatja,
Szivemet megcsalhatja.

197. Dal.

A reménység és félelem
Hányja veti szívemet, —
Szűnj meg! szűnj meg, óh szerelem,
Végezd kínos ügyemet!
Ha reményem így súgárzik,
S mégis félek, hogy megcsal,
A menny s pokol itt határzik
Ezen pontban egymással.
Így rettegvén reményeim,
Így remélvén félelmeim,
Mennynek, földnek istene!
Mely vad kín ez, mely fene!

198. Dal.

Sokat mondtam szépségéről
Kedves ellenségemnek;

Sokat mondtam inségéről
  Búba merűlt szívemnek;
De mind ez a keserveknek,
  (Tudja szívem tájéka)
S az isteni kellemeknek
  Még csak nem is árnyéka.
Bájainak seregéből,
Kínaimnak ezeréből,
  Csak parányit festhettem:
  Mert szót, színt nem lelhettem.

199. Dal.

A titok kinyilatkozott:
  Szeret, — de nem engemet!
Nem érettem sohajtozott —
  Fojtsd meg, óh kín! szívemet!
Boldogtalan indúlatok,
  Melyek létet adátok, —
Emlők, a kik tápláltatok,
  Nézzétek itt munkátok! —
Nyílj meg, óh föld! — szakadj rám, ég!
E pontban itt hadd legyen vég:
  S te, ki megölsz, vad lélek!
  Légy boldog! — ha nem élek.

200. Dal.

Elmégy tehát, szegény lélek,
  Oh te példa nélkül hív! —
Eredj! jobb lesz, ha nem élek, —
  Halj, óh halj meg, kinos szív! —
Ha nem szánta bal sorsomat,
  S meg nem indúlt kinomon:

Hadd csúfolja halálomat,
  Hadd tipródjék síromon.
Eredj, lélek! — halj meg, ó szív!
Te utolsó cseppedig hív! —
  Vad kedvéhez tedd ezt még —
  Vajha tetted volna rég!

XXI. ÉNEK.

(Töredék.)

Csörgő patak! életemnek,
  Mint az hajdan foly vala,
Igaz képe, míg mellemnek
  Szabad volt bal oldala;
Oh te! kinek gyöpös partján
  Jár és nyugszik gyakorta,
A vad tündér, a ki nem szán,
  S életem letiporta.

Kinek folyó tükörében
  Lelé csak mássát a test,
Melyet egész szépségében
  Senki soha le nem fest;
Óh te! kinek siralmimmal
  Szaporodott folyása,
És panaszos hangjaimmal
  Elegyedett zúgása! —

Százados tölgy! te ki épen
  Állasz itt még, noha vén,
Tiszteletre méltóképpen
  A mezőnek közepén;

Te, az idők repűltében
  Annyi szélvész játéka,
S oly sok nyárnak hévségében
  Annyi vándor árnyéka!

Óh te! kihez támaszkodva
  A gyönyörű fáradt test,
Szép s nagy lelke gondolkodva
  Nézte, mely szép a napest;
Kinek csipkés leveleit
  Sohajtásim ingatták,
Kinek erős gyökereit
  Bús könnyeim itatták!

Te árnyékos, hüves erdő!
  Annyi madár tanyája;
Kit gyakorta megkeres ő,
  Szívem kedves kányája;
Te, kit szava víg hangzattal
  Oly sokszor meglelkesít,
És elméje gondolattal
  Oly bőven megnépesít.

Kinek zengő homályában
  A bús annyit tévelygett,
Midőn párja birtokában
  Minden madár enyelgett;
S a természet emlőiből,
  Ki mindent élésre hítt,
S az állatok örömiből
  A bús szív csak mérget szítt.

MASODIK RÉSZ.

A BOLDOG SZERELEM.

L'amour est notre vie: oui, vivre c'est aimer,
C'est rendre un autre heureux, et c'est l'être soi-m ême
Bernis.

Enchainés à la fois par l'hymen et l'amour,
Couple d'époux amants, quel bonheur est le nôtre!
Helvetius.

1. Dal.

Halljátok! kik esmerétek
Keserveit éltemnek,
Kik szántatok s részt vevétek
Gyötrelmiben szívemnek:
Örüljetek, hiv barátok!
Boldoggá lett éltemen,
Áldássá lön a vad átok,
Mely függ vala szívemen;
Haljad s érezd, föld s levegő!
Enyém! Enyém örökre ő! —
Hálá, *Lizám,* szívednek!
Sorsom! rendelésednek!

2. Dal.

Musám te! ki zokogással
Töltéd a természetet,
Töltsd most örömkiáltással
Napnyúgotot-keletet!

Patak! ittad siralmimat?
  Most örömim könnyét idd! —
Zephyr! hordtad panaszimat?
  Most örömöm hangját vidd! —
Amor látván hívségemet,
Udvezíté szerelmemet:
  Az égbe felemele,
  Hol *Psyche* van ő vele.

3. Dal.

Vétettem én, mondván, hogy jég
  Isteni jó s nagy szive;
Szeretett ő engem mindég,
  Hívem volt, mint én híve;
Egymást látván, legottan már
  Egy úton járt érzésünk;
Rossz emberek (sok sziv így jár!)
  Gátlák ölelkezésünk:
Szívem lángját kikémlelték,
Szerencsémet irigyelték,
  Rágalmazták lángomat, —
  És megásták poklomat.

4. Dal.

Ti, a sorsnak ostorai,
  Jó hír s névnek férgei,
Társaságnak sátánjai,
  A sziveknek mérgei,
Becsületnek gyilkossai,
  Az erkölcsnek gyötrelmi,
Az ifjúság áspissai,
  Teremtésnek fertelmi, —

TöpöRödött boszorkányok!
Néktek most már füttyöt hányok:
  Károgjatok bár, nem árt,
  Nyelvetek nem tehet kárt.

5. Dal.

Kivált, ragyás, aszott bagoly,
  Te, az erkölcs Parcája,
Ki mindent megrágsz, mint a moly,
  Belzebubnak kajlája!
Ki csak alig mozogsz immár,
  Nyelved mégis kerepel,
Kit a pokol nyilt öllel vár,
  S ha mégy, — bezzeg ünnepel,
Pondró-nyelved csak turkáljon,
Szívnek vermet csak áskáljon, —
  Banya! most már nevetlek
  S mind örökre megvetlek.

6. Dal.

Ti, kik kivűl úgy fázátok
  A szerelem jegétől,
Midőn belől lángolátok
  Ugyan annak tüzétől,
Szomjúzátok, éhezétek, —
  S gyötrelmiben éltemnek
Már szinte megdermedétek,
  Érzeményi szívemnek!
Lakozzatok az örömben,
Melyet Amor nem külömben
  Ád néktek, mint azokat
  A mélyen fájt kínokat.

7. Dal.

Ti, kik szívem fájdalmával
Szövetkezve valátok,
S mindent a bú fátyolával
Beborítva látátok,
S minden tárgyból körültetek
Gyötrelmeket fonátok,
Szépből s jóból előttetek
Keserveket szívátok, —
Elmém munkás rajzatjai!
Érzelmim hű barátjai!
Most örömre menjetek
S mindenről azt szedjetek.

8. Dal.

Fájdalmimban átkoztalak,
Midőn kínzád kebelem;
Dicsérlek most és áldalak,
Boldogító Szerelem!
Kifizetéd uzsorával
Sérelmiért szivemet,
A boldogság méz-árjával
Borítván el létemet:
Már majd alig viselhetem, —
Öröm minden lehelletem, —
Nappalom és éjjelem, —
Aldott légy, óh Szerelem!

9. Dal.

A természet kebelében,
Erdőnek homályában,

A tavasznak örömében,
  Virágok illatjában,
A pataknak csörgésében,
  Pacsirtáknak szavában,
Fülemilék énekében,
  És gerliczék csókjában, —
A mit lelkem titkon sejtett,
Mind igazság s valóság lett;
  Mind világos érzemény
  S teljesedett szép remény.

10. Dal.

Minekután a kezünket,
  (Áldott, dicső ünnepnap!)
Mint isten már rég szivünket,
  Oszveköté a főpap,
Hajh! mi történt akkor velünk!
  Mint szédelgett az agyunk!
Miként feszült s fúlt kebelünk, —
  Nem tudánk, mikép vagyunk:
Megakadott lélekzetünk,
Elfúl, véltük, az életünk, —
  A pamlagra hanyatlánk —
  Halált vélénk jönni ránk.

11. Dal.

Soká fel nem támadhatott
  Lelkünk részegségéből.
Enyém s *tied* hallatszhatott
  Csak a csókok neszéből;
S midőn aztán tört hangzatban
  Ő énnekem igy beszél;

«Egy imilyen pillantatban
A szív — századokat él! —»
Újra záporként esének
Gyöngyhavára kebelének
Örömimnek tüzei
S örömimnek cseppjei.

12. Dal.

Eltörlötték inségemet
Az örömek kinn és benn:
Úgy élem most életemet,
Mint a gyermek az ölben;
Örömadás, örömvétel, —
Kedvünket így cseréljük;
Egy perczenet sem illant el
A nélkül, hogy ne éljük.
Nem cserélnék koronákkal,
Sőt magával mennyországgal,
Ha már itt is égig hág
Az emberi boldogság.

13. Dal.

A kínokról beszélgetének,
Melyek tépték keblemet,
Míglen öszvekerűlhetének,
S kitanúlta szívemet; —
S könnyei megáradának
Földre szegzett szemének,
És rózsáin arczájának
Tündökölve függének.
Fájt angyali jó szivének,
Hogy viperák beszédjének

Oly sokáig hihetett,
S majd áldozat lehetett.

14. Dal.

Ő is engem rég szeretvén
Szívbéli vonszódásból,
Sokat szenved szintugy, mint én,
Csakhogy külön forrásból;
De megbocsát mind azoknak,
Kik méreggel itatták,
Megbocsát a Júdásoknak,
Kik szivünket szaggatták.
Míg vize lesz a tengernek,
Ember lészen az embernek
(Ádám ólta így vala)
Ördöge vagy angyala.

15. Dal.

Eddig a bú fellegével
Volt minden béterítve,
És az élet csömörével
Minden egybe vegyítve:
A madarak örömdala,
A természet élete,
Minden — nékem csak kín vala,
És méreggel étete;
De most minden örömöt ád!
Az is, ez is, a te munkád,
Lizám! Napja létemnek,
Istennéje szívemnek.

16. Dal.

Más a világ ábrázatja,
Másként látnak szemeim;
Más a dolgok folyamatja,
Más hangúak verseim;
Mások éltem érezeti,
Más alakja testemnek,
Mások lelkem repűleti,
Más aránya létemnek;
Más most egész természetem; —
Mert szeretek s szerettetem;
Másként jár most az idő,
Miólta már enyém ő.

17. Dal.

Nézd e rózsát bimbójában,
Kebele még bezárva! —
Nézd emezt itt virágában,
Kebele már kitárva! —
Olyan valál, szép kedvesem,
A leányi pártában;
Ilyen vagy most, szerelmesem,
Hymen nyoszolyájában;
S ennek itt már húll levele,
Teli maggal a kebele:
Ha ilyen lész, legszebb lész,
Ámbár rózsád oda vész.

18. Dal.

Tiéd minden gondolatja
És értelme lelkemnek;

Tiéd minden indúlatja
  S érzeménye szívemnek;
Tiéd minden kivánatom,
  Tehetségem és erőm;
Tiéd minden akaratom,
  Tételményem és időm;
Tiéd vagyok mindenemmel,
Mind lelkemmel mind testemmel,
  Ebren úgy mint álmomban,
  Éltemben mint holtomban.

19. Dal.

Egymás mellett be szépen áll,
  Egymást által ölelve,
E gyengéded két rózsaszál,
  Bimbójából feselve!
Milyen szépen indúlának
  Itt egygyütt virágozni!
Miként öszvehajúlának,
  Lenni, múlni, magozni! —
De a kertész eljövendő,
S más karóhoz elkötend ő,
  Szegény rózsák, titeket,
  Mint a sors sok szíveket!

20. Dal.

Néha, midőn mellettem ül,
  S ereimben a vér forr,
S kivántában keblem feszül,
  Imígy esdek én sokszor:
«Adj egy csókot, adj te kedves,
  De hosszút ám s édeset,

Éles legyen, tüzes, nedves —
  Fájjon is egy keveset! —»
S ha oda hág az érzemény,
Honnan tovább nincsen remény, —
  Vajha ezen határnál,
  Halál, egyszer ott várnál!

21. Dal.

Eddig csak bús henyélésben
  Múlt életem ideje;
Sorvadt a sok epedésben
  Csontom s agyam veleje;
De megtérvén most már béke
  S nyúgodalma szívemnek,
Ujjúl ismét tehetsége
  És ereje lelkemnek:
Buzog ismét ifjúságom,
Munkál s teremt valóságom;
  Mert van tárgya éltemnek,
  Birodalma szívemnek.

22. Dal.

A tudomány és dicsőség
  Mindent igért czéljánál,
Az ember, e lelkes por, még
  Mindenkor csak szomjan áll:
Mert erejét s tehetségét
  Ott csak nőni érezi;
De nyúgalmát s békességét
  Mind ez meg nem szerezi: —
Csak szerencsés szerelmében,
Hogy úgy él, mint bölcsőjében

A gondatlan csecsemő,
Teljes nyugodt s boldog ő.

23. *Dal.*

Midőn gyermek-időnk elmúlt,
S agyba, mellbe a gond gyűl,
Életünk, hajh! be nyomorúlt
Egy osztozó szív nélkül! —
Szánlak, leány! szánlak, legény!
Kit a sors ily átka nyom;
Egyedül vagy, óh te szegény!
Csömör élted s únalom:
Mert egy ember még csak egy fél, —
És egészen csak akkor él,
(Akárki bár mit beszél,)
Midőn két szív egybekél.

24. *Dal.*

Szinte már majd öszvecsaptak
Az inségnek árjai
Fejem felett; — de felkaptak
Jókor a sors szárnyai;
S ide hoztak, hol már teljebb
Az emberszív nem lehet;
Ezen pontra, honnan feljebb
A boldogság nem mehet:
Lelkem minden gondolati,
Szívem minden kívánati
Örömekből tenyésznek,
Örömekben enyésznek.

25. *Dal.*

A természet emlőiből
  Fejjünk, a mit fejhetünk;
Az életnek örömiből
  Éljünk, a mit élhetünk;
De mindég úgy, hogy *kivánat*
  Maradjon még keblünkbe;
Ha ez kihal, csömör s bánat
  Jön megzabált szívünkbe.
Tarts mértéket élésedben,
Úgy lesz mindég érzésedben
  Örömvirág — és gyümölcs, —
  Imígy él az igaz bölcs.

I. ÉNEK.

Végre tehát elnyertelek,
  Boldogsága szívemnek? —
Mennyi kínnal kerestelek,
  Oh élelme éltemnek! —
Holtomiglan hát lakhatlak,
  Édes földje honomnak? —
Békességben hát birhatlak,
  Fészke gyermek koromnak? —

A sors hol nem hánya-vete
  E háborgó világban! —
Hányszor csak nem eltemete
  Messze földön s országban! —

Mars vérengző harczaiban
  Hány halál közt forogtam! —
Amor pokol-kínjaiban
  Hajh! miként nyomorogtam! —

De sem Mars vérszolgálatja
  Most már nem köt engemet;
Sem Amor nem sanyargatja
  Sem lelkem sem testemet.
A szigorú kötelesség
  Most azoktól el nem vág,
Kikhez csatol a szivesség,
  Szerelem és barátság.

Itt, a föld e szegletében,
  A nyúgalom karjában,
A természet kebelében,
  S öröminek árjában,
Szabad vagyok, mint a madár
  A levegő terében;
S boldog, mint egy gerlicze-pár
  A szerelem fészkében.

Távól a világ zajától
  S haszontalan füstjétől,
A nagy város pompájától
  S veszedelmes szelétől;
Hol a negéd s hivalkodás
  Minden gond és tétemény;
S a fertelmes bujálkodás
  A szerelem érzemény;

Hol *Amornak* örömeit
  Pénzért adják és veszik;
S a szív mélyebb érzéseit
  Bolondságnak nevezik.
Hol Hymen szent nyoszolyája
  A bujaság fertője,
Hol azután e bűn fája
  Ezer más bűn termője.

Hol az isten tiszteletét
  Haszon s pompa tételi;
A haza szent szeretetét
  Az elfajúlt neveti.
Hol az igaz, a nagy, szép s jó,
  A jámbor és ártatlan,
S a szabadság, — csak gőz és szó,
  Kaczaj tárgya s szokatlan.

A hol a nyelv hízelkedik,
  Édes-szépnek mondója,
Óh! — pedig csak incselkedik,
  Mint Évának kígyója.
Hol az arczák mosolyognak,
  Midőn a szív mérget főz;
Az igazak nyomorognak —
  Mert a ravasz mindég győz.

Hol a fényes társaságok
  A léleknek únalom;
A tomboló múlatságok
  Szívnek s testnek ártalom;

Hol a haza reményei
  Undok Phrynék ölében,
Atyák anyák örömei
  Elhervadnak rendében.

Hol az erkölcs kelleméről
  Fennen szólnak, dicsérik,
Holott azt csak a nevéről
  Es könyvekből esmérik.
De, hol atya s anya már rosz,
  Hogy lenne jó magzatja? —
Mert a varjú csak varjat hoz,
  Csak sasnak sas fajzatja.

Hol az ifjú megvénhedik,
  Még előtte korának;
Es a vén megmerevedik,
  Baj s terh másnak s magának.
Hol a szülők nyomdokiban
  Sietvén a gyermekek,
A feslettség dolgaiban
  Korán lesznek remekek.

Hol az élet szükségeit
  Csak fényűzés tenyészti,
S legszebb, legjobb örömeit
  Színlés s negéd enyészti.
Hol a kisebb a feljebbet
  Hah! gyomrából gyűlöli,
De félvén mint erősebbet,
  Tömjénekkel füstöli.

Hol, mint a kinyilt virágnak
  Ezer az ő mirígye,
Úgy minden kis boldogságnak
  Ezer az ő irígye.
Hol a villám, melyet meggyújt
  A bosszúnak szikrája,
Nem dörögve, mosolygva sújt —
  Csók-hang minden lármája.

Hol a szépnek csak felkent máz
  Lílioma s rózsája,
Mert a nélkül ijesztő váz,
  Medusa-kép arczája;
S az embernek és dolgának
  A jóság oly fedele,
Mint Aesopus farkasának
  Báránybőr mily hüvelye.

Hol a nagyság csupa negéd,
  A gyávaság jámborság;
Csak önhaszon másnak segéd,
  S a bátorság latorság;
Hol a szépség csak czifraság,
  Csak czikornya s mesterség;
Érzékenység csak puhaság,
  S a szolgaság emberség.

Hol okosság a ravaszság,
  A barátság tettetés,
Gorombaság az igazság,
  A méltóság megvetés.

Hol a gazdag, nagy s okos úr,
Bár többnyire otromba,
Mint a rézzel bétekert húr,
Fényes, — hangja goromba.

Hol semmiben nincs valóság.
Semmiben nincs élelem;
Semmiben nincs állandóság,
Semmiben nincs értelem.
Hol a jó is hamar kábúl,
Az örvény elragadja;
Ritka szív, mely el nem csábúl,
Mely magát meg nem adja.

Voltam benned, óh *Ninive!*
Örvényed megláboltam;
Kegyes sorsom meg kivive —
Mert ide-való voltam:
Itt vagyok most az enyémben,
A magamé egészen,
Itt, hol csorbát kedveimben
Ember-erő nem tészen.

Vezérlőm itt a bölcseség,
Könyvem a nagy természet,
Nézőszínem a föld és ég —
S napkelet, napenyészet;
Itt más csélcsap akaratja
Nem parancsol kényemnek,
Lelkemet nem szorongatja,
Nem szab módot éltemnek.

A szerencse s a hír elől
E szegletben elrejtve,
Nem tudván a világ felől
Semmit, — tőle felejtve,
Ertelmemet és szívemet
Örömek közt mívelvén,
Napalatti életemet
Boldogúl itt élem én.

Gazdálkodom: szántok, vetek
És kenyeret aratok;
Kertészkedem: fát ültetek
És gyümölcsöt szaggatok.
Most előttem a gabona,
Fű-rend és vad esik csak,
A mint látám, még katona,
Hogy-emberek húllottak.

Itt semmi nincs megkeverve
A nagy világ mérgével;
Semmi nincs itt megtekerve
Politika kérgével.
Az egyszerü természetet
Mesterség nem nyirbálja;
A nyúgalmat és életet
Irígység nem túrkálja.

Itt a lelket, akár tél van,
Akár tavasz, nem nyomja,
Mint a roppant palotákban,
Az únalom ólomja.

Nem rabja itt a szokásnak
  Sem a lélek, sem a test;
Itt az ember, egy a másnak
  Nem ás vermet, nem hány lest.

Itt előttem nem botorkál
  Oly nyavalyás balgatag,
Ki véli, hogy olyan sok áll
  Rajta, s hogy ő jeles tag
A teremtés nagy testében, —
  Holott csak hús magában:
Mert sem szív nincs kebelében,
  Sem velő szűk agyában.

Nincsenek itt gyűlölőim,
  Egyéb, kiket — nevetek;
Nincsenek itt esmérőim,
  Egyéb, kiket szeretek.
Nincsen itten ellenségem,
  Senkivel sem mérkezem;
Kevés itten a szükségem;
  A mi van, fel sem veszem.

Elfáradván, vén tölgyemnek
  Le-ledűlök tövében,
S hív szerető szerettemnek
  Nyúgodván hív ölében:
Innen nézem bátorságból
  A világ nagy tengerét;
Innen nézem szabadságból
  A föld sok rabemberét.

Miként csalják társaikat,
De többnyire magokat;
Miként víjják bajaikat, —
S mégis gyűjtik azokat.
Kiki magát mint forgatja
Arra, merre fúv a szél,
Mely kevés, ki megállhatja,
Az erős szív, ki nem fél.

Innen nézem, mit mívelnek
Ezerképpen ezerek;
Mit keresnek s miket lelnek
A szarándok emberek:
A szerencsét mint nyomozzák,
S gyakran, a mit találnak, —
(S akkor a sorsot átkozzák)
Nyílt torka egy halálnak! —

Mint sürögnek, mint forognak —
Es egygyenként mint henyél;
Mint pezsegnek, mint mozognak, —
S a sokból mely kevés él!
Mint kerűlik azt az útat,
S követi csak ezred rész,
Melyet maga nyilván mutat
A természet, szív és ész.

Mint kívánják mindég csak azt,
A mit ők nem birnak még,
S ha megnyerték, megint amazt, —
De még az sem lesz elég.

Mint álmodnak csak leendőt,
  Mint szeretnék csak másét;
Mint élik csak a jövendőt,
  És — bitang a jelenlét.

Az arany mint uralkodik
  Egész földnek felette;
Minden miként nyomorkodik,
  Ha nincs arany mellette;
Mint vezérli a világot
  S az egész embernemet;
Miként tészen igazságot,
  Törvényt, rangot, érdemet.

Olyféléken miként kapnak
  A balgatag halandók,
A mik, szintén mint a habnak
  Buboréki, múlandók.
Amaz ottan! be balúl tesz,
  Be visszaél éltével,
Ki egy egész élet bűt vesz
  Egy órának kedvével.

Az ott — mint gyűjt gazdagságot,
  S ha bajjal megszerzette,
Nem lel benne boldogságot, —
  Szíve szegény mellette:
A természet fiainak
  (Mert nem kíván ő bú-bért)
A legjavát javainak
  Ingyen adja, nem pénzért.

Az ott — mint felfújja magát
  Az udvarnak porában,
Kevélyen feltartja nyakát
  Az aranyos igában.
Mint kérkedik sok kicsinység
  A nagyságnak leplében;
Mint sanyarog sok bú s inség
  A szerencse színében.

Az szidja ott a koronát,
  A felséget és bibort;
Ez az ekét és boronát,
  Szegénységet és a port.
A sors minden kívánságot
  Töltsön bár bé — több kell még;
Sándor birván a világot,
  Vágyának az sem elég.

A nagy isten szép kegyelme
  Miként válik méreggé,
S a szív legszebb gerjedelme
  Gyötrő maró féreggé
Az emberben ember által —
  Káin gyilkos fajzatja!
Hány *Ábel* így oda nem hal,
  Irígység áldozatja!

Irígység volt ellenzője
  Szívem boldogságának;
Irígység volt a szerzője
  Éltem hosszas bújának.

A temérdek átkok közül,
Melyeket a bosszús ég
Ránk monda, legtöbb rosszat szül,
Legfenébb az irígység.

Innen nézem, miként von egy
Magával sok másokat,
S a mint jobbra vagy balra megy,
Javít vagy ront százokat:
Az emberek lelkeikkel
Oly felséges fajzatok!
Szívek s eszek mint vetik el,
Mely követő állatok! —

Egy nagy ember ott miként áll
Ezer felett fejével,
Napnyúgotról miként munkál
Napkeletre lelkével.
Mint forgat fel országokat,
Mint kötöz és bontogat?
Miként ád s vesz trónusokat,
Sorsokat mint osztogat? —

Dicső ember, valóban nagy!
Élni fogsz, míg ember él;
De bár mely nagy, alattam vagy,
Szívem veled nem cserél!
Egygyetlenegy boldog napom,
(Pedig mennyit ád az ég!)
Sokkal többet és jobbat nyom,
Mint az olyan dicsőség. —

Itt vizsgálom, miként munkál
S teremt a nagy természet:
Minden öszve mily frigyben áll —
Isteni nagy intézet! —
Egy valónak kezdetével
Más — több miként enyészik? —
S viszont ezek enyésztével
Más — több miként tenyészik? -

S midőn minden így jön és megy,
Egymást váltó pályában,
A természet mint marad egy
S változatlan magában:
Anya minden időkorban, —
Teremtő és szerető, —
S télben, nyárban, — égben, porban
Tápláló és éltető; —

Orōm-emlő annak mindég,
Ki keblében lakozik;
Öröm-adó annak is még,
A ki tőle távozik.
Boldog én! ezt itt szemlélem,
De, mért van így, nem kérdem;
Okait nem keresgélem,
Mert titkait nem értem.

Kivánatim mind bételvén,
Kigyógyúlván sebimből, —
Gyönyörüség s öröm kelvén
Elhúllatott könnyimből, —

Szabad, nyúgodt, elégedett, —
  A boldogság tetején,
Hová ritkán emelkedett
  Halandó, — itt vagyok én! —

Óh *házasság!* melylyel két szív,
  Érzékeny és ártatlan,
Öszvehangzó, tiszta és hív,
  Egybefonva, szőve van:
Te vagy kegyes istenünknek
  Legédesebb áldása!
Legszebb, legjobb örömünknek
  Mindég teli forrása:

Minden szép s jó te beléd gyűl
  Mindenfelől, mindenből,
Te maradtál meg egyedűl
  Az embernek *Édenből:*
A bölcs élés nem únatja
  Örömid, s nem szűkíti,
Sőt még inkább kívántatja
  És mind egyre bővíti.

A múlt idő keserűje
  Te általad édes lesz;
A jelenlét gyönyörűje
  Téged üdves menynyé tesz.
Hálá, sorsom! hogy megáldál
  Legigazabb javaddal.
Hálá, *Lizám!* hogy megváltál
  A világtól magaddal.

26. *Dal.*

S hát meg újra lobbot vete
Marsnak dühös haragja? —
S hát csak el nem enyészhete
A háború vér-magja? —
Ím! a hadak vérzászlói
Szerte tárva lobognak!
S az élet ércz-gyilkolói
Szerte mordon morognak! —
De az égnek védelmében,
Fészke Kánán kebelében
Békében van a magyar,
Nem marhatja francz agyar.

27. *Dal.*

Tökélletes bizodalom,
A legtisztább szivesség;
Egymásban lelt nyúgodalom,
Vas-hívség, hó szűzesség;
Egy akarat, egy értelem,
Egy mód minden érzésben;
Viszontagolt segedelem,
Egy pont minden nézésben;
Szíves, békes tűredelem:
Ím ebből áll a szerelem,
Mely egyesít bennünket,
S boldogítja létünket.

28. *Dal.*

Hívség, mely oly erősen áll,
Mint a zajos tengerben

Soha meg nem rendűlt kőszál,
  (Ritka erkölcs emberben!)
Melyben *Valmont* elméssége
  Ezerszer megtompúlna,
S *Lovelacenak* ördögsége
  Ezerszer megcsorbúlna: —
Olyan mindent győző hívség,
Melyen épült s lobogva ég
  Lízám tiszta szerelme,
  Szívem s lelkem élelme.

29. Dal.

Hívség, mely oly erősen áll,
  Mint a zajos tengerben
Soha meg nem rendűlt kőszál,
  (Nincs ily hívség ezerben!)
Melyet meg nem háboríthat
  Semmi gonosz szorgalom;
Soha meg nem tántoríthat
  Semmi erő s hatalom: —
Ilyen szirtes, érczes hívség,
Melyen épült s lobogva ég
  Szűz szerelme szívemnek,
  Űdvessége létemnek.

30. Dal.

Mosolyogva jönnek, mennek
  Életemnek napjai,
Attól fogva, hogy Hymennek
  Kötnek rózsa-lánczai.
Van éltemnek sok órája,
  Melyet irígyelhetne

Az ég maga, ha hozzája
Még irígység férhetne:
Midőn látom, mint tudja őt,
Az egyedül bennem élőt,
Szívem üdvezíteni; —
Ez érzemény isteni!

31. Dal.

Midőn reggel felserkenünk
Könnyű testtel s lélekkel,
Hah! mily élet, megtellenünk
Új kedvekkel, kényekkel.
Oh! egy asszony mit nem tehet! —
Elfelejtem, a mim nincs;
Azt kivánom, a mim lehet, —
A mim van, legnagyobb kincs.
A szerencse bő tárából,
A természet sok javából
Nincsen nagyobb nyereség,
Mint egy szép s jó *feleség*.

32. Dal.

Ha kedvesem mellettem űl
A párnaszék ölében,
Ezer Amor elevenűl
Indúlatim fészkében;
S körülötte hogy zsibongnak,
Mint rajjai a méhnek;
S gyönyörködve mint bolyongnak
Kellemein testének! —
S ő keblemre lelankadva,
Lelkét, testét általadva,

Mint táplálja ezeket
A gyönyörű kényeket.

33. Dal.

Ha itt a dél — már készen vár
Takarékos ebédünk;
Magunk vagyunk, mi boldog pár,
S szerető hív cselédünk.
Nincsen, a ki háborgassa
Édes egygyütt-létünket
Kedveinket borongassa,
S lakatolja nyelvünket:
Öszvetévén ajakinkat,
Ketté osztott falatinkat
Csókokkal fűszerezzük
S örömök közt nyeldezzük.

34. Dal.

Akkor, midőn oda dűlünk
A nyúgalom ölébe,
S ölelkezve elmerűlünk
A kény gyönyörűjébe —
Egek! mi nagy boldogságunk! —
A midőn feloldódik,
S öszszevegyűl valóságunk, —
S egygyé öszszefonódik! —
Oh! egy ilyen perczenetben,
Ily szív- s lélek-vegyűletben,
Mit éreznek lelkeink!
Mennyit élnek szíveink!

35. Dal.

A bereknek gyors kaszási
  Már utólsót vágának;
Az árnyékok óriási
  Hosszúságra nyúlának;
Mink ott járánk, — meg-megállánk
  A rét magas füvében;
S hogy a bürűn általszállánk
  A folyamnak mentében,
A vízbe letekintettünk —
Es alattunk és felettünk —
  És bennünk is a menny volt,
  S szívünkben szent tűz lángolt.

36. Dal.

Hajházzon más uraságot,
  Hágjon más tisztségekre,
Gyűjtögessen gazdagságot,
  Törekedjék kincsekre;
Czímjeivel dicsekedjék —
  Én őtet nem követem;
Keresztivel büszkélkedjék —
  Én őtet csak nevetem:
A sors hiú ajándéki
Maradjanak bátran néki;
  Élje hamis kedveit,
  Tűrje igaz terheit.

37. Dal.

Első kegyes tekintete,
  Szorítása kezének,

Minden bút elfelejtete
  Elméjével hívének.
A teremtés nyitva mostan
  Lelkem gondolatinak,
Az éléshez nyílt útjok van
  Szívem kívánatinak:
Így váltja fel a kikelet
A szigorú komor telet,
  Fergeteget a napfény —
  Ne hagyj minket, óh remény!

38. Dal.

Sokkal szebb most a természet,
  Szebb az erdő és mező;
Bennem új élet tenyészett,
  A miólta enyém ő.
Minden földi szerencsének
  Legjava a szerelem:
Pandora szelenczéjének
  Mérge ellen védelem.
Óh barátim! szeressetek;
Csak hogy el ne tévedjetek:
  Férfinak a feleség
  Kárhozat vagy *üdvesség.*

39. Dal.

Ha igaz a vélekedés,
  Hogy életünk mértéke
Az érzés s az elmélkedés,
  Mint létünk főbb értéke;
Hát az érző s gondolkodó
  Többet él egy órában,

Mint száz betyár s hivalkodó
Egész élte folytában, —
Kik mozognak, isznak, esznek;
De csak baromként éreznek.
Adj egy csókot, édesem!
Létemet hadd élhessem.

40. Dal.

Holnap nem lesz, a mi ma van,
Fekszik, a mi ma még áll;
A mi van, mind bizonytalan,
Bizonyos csak a halál.
Mostan kivált úgy forgatja
A sors Ádám fiait,
Mint a szélvész háborgatja
A tengernek habjait:
Omlanak a tartományok,
Bomlanak az alkotványok, —
Lízám! élni siessünk,
Hogy eleget élhessünk.

41. Dal.

Tőle jönnek, *hozzá* térnek
Gondolati fejemnek;
Néki adnak, *tőle* kérnek
Érzeményi szívemnek;
Minden eset, minden dolog
Csak annyira érdekel,
A mennyire *rajta* is fog,
Néki is kell vagy nem kell.
Szerencséje s nyúgodalma,
Gyötrelme és aggodalma,

Búja s kedve létemnek —
Mind szivében teremnek.

42. Dal.

A szerelem oskoláját, —
Oly sokáig érezvén
Kellő kínját, mirígy báját, —
Kitanúltam váltig én:
Az ő csalárd reményeit,
Ama hamis kedveket,
És sorvasztó félelmeit —
Jól esmérem ezeket;
Míg e pontra verekedtem,
A hol feljebb én felettem
Nincsen földi boldogság:
Mert innen meg alá hág.

43. Dal.

A test pompás szépségei
Idővel mind romlandók;
Csak a lélek kellemei
Mind halálig állandók.
Te szép! ki csak hüvelyeddel
Gondolsz ifjúságodban,
Majd ha nem birsz szépségeddel,
Mit élsz hervadt korodban? —
A szerelem boldogsága,
Az életnek vidámsága
Csak hozzátok marad hív,
Magas lélek, érző szív!

44. Dal.

Mint előzi akaratom,
  Kedvemet mint keresi?
Oh a kegyes! kivánatom
  Szemembő! is kilesi.
Boldog, a ki szert tehete
  Egy jó asszony kezére!
Mennyeivé lész élete,
  Öröm terjed egére.
A jó asszony kegyeivel,
Lelkesítő szerelmivel,
  Valamerre csak tekint,
  Örömöt és kedvet hint.

45. Dal.

Legény! leány! míg eredben
  Könnyen foly az ifjú vér,
Boldog vagy te! — mert szemedben
  Minden kicsiny sokat ér;
Ám, de mindég ilyen nem léssz,
  Mert az idő majd megvesz;
S ha utóbbra most el nem téssz,
  Akkor, hidd-el, — nem jól lesz.
Hogy holtiglan boldog lehess,
Jót magaddal s mással tehess,
  Gyűjts érzelmet szívednek,
  Esméretet lelkednek.

46. Dal.

A veszélyes fergetegben
  Szél nem éri a völgyet;

Csak a magas rengetegben
  Töri-dönti a tölgyet:
Imígy folynak most békében
  Életemnek napjai;
Mint e csendes völgy ölében
  E kis csermely habjai.
Oly sok nemzet vérharczában,
A fél világ zavarjában
  Békesség van fészkemben
  És boldogság keblemben.

47. Dal.

Az, kinn nyargal szágúldozva,
  A nagy világ zajában;
Ez, benn tunyog únatkozva,
  Mint a bagoly odvában: —
Ama, torkos, megmotozik,
  Mindenbe kap, mint a szél;
Eme, finnyás, álmadozik,
  S a mi nincsen, abból él.
Bölcs ifjú! te kinn és benn járj,
De élelmet soha ne várj
  Álom-gőz-szél-és szóból,
  Hanem igaz- s valóból.

48. Dal.

Fellengező reményekkel
  Indúl a nagy világba
A jobb ifjú, s éh lélekkel
  A tudomány-országba;
De, hajh! ritkán tér magába,
  Ki, bár győzvén elmével,

Esméretinek árába
  Nem fizetett szívével. —
Az igazság súgáriban,
A nagy világ hivságiban
  A szív ritkán melegűl,
  Sőt többnyire mindég hűl.

49. Dal.

Ő mellette nem érzem én
  Az időnek folyását;
Nem sejtem én, vele élvén,
  Az ifjúság múlását;
Karjai közt csak nevetem
  A sors minden csapásit,
Mert ott marokkal szedhetem
  Százszor több szép áldásit: —
Szerelem tesz keserűvé,
S csak ez teszen gyönyörűvé
  Mindent itt a nap alatt —
  Ő fon élet-fonalat.

50. Dal.

A férj fenkölt, tüzes legyen,
  Mint a nap, és ragyogjon,
Mint az, erőt adjon, vegyen,
  S kiterjedve forogjon:
De szelídebb tekintetű
  Légy, mint a hold, kegyes hölgy;
Gyengébb s édesb természetű,
  Csendes nyúgodt, mint a völgy:
S valamint a természetben,
Szintúgy lesz a ház-életben

Minden, mint kell, kinn és benn,
Jó rendben, szép díszlésben.

II. ÉNEK.

A kelő nap lövelli már
Az ő tűz-súgárait,
S önti a kinyúgodt földre
Az életnek árjait:
Tünnek fénye s lángja elől
Az éj setét kormai,
Az ég tenger csillagai
S a fél holdnak szarvai.

Eloszlott a bús borúlat
Ama terhes felleggel,
Mely záporral fenyegetett —
Mely gyönyörü a reggel!
A sok hangzat, mely elnémúlt
A napnak elhúnytával,
Ébredvén a nagy természet,
Megtér kedves zajával.

Új erővel ébred minden
A nyúgalom öléből;
Új életet merít minden
A kelő nap tüzéből.
Az éj sűrű homályában
Nem lévén most már magok,
Csendesebben, de vígabban,
Csörögnek a patakok.

A susogó erdők s berkek,
   A békes völgy- s ligetek,
A zöld mezők, hímes rétek,
   Egres, füzes szigetek,
A harmatnak gyöngyeivel
   Sűrűen felékülve,
Szelíd fény-folyamban úsznak,
   Egészen megüdülve.

A kert tarka virágai
   Új zománczczal kérkednek;
A rózsák nyílt lángaiból
   Uj illatok terjednek:
Mert a lengő, csélcsap szellő,
   Rendre járván ezeket,
Éjjel meggyűlt illatjoktól
   Fosztogatja kebleket.

Vígan dongva oda hagyják
   A méhek köpűjöket,
S a szellővel versent vájják
   A nyílt virág-öblöket.
A feléledt tarka lepkék
   A réteken bolyongnak;
Karikázva űzik egymást
   S virágokra szállongnak.

A tollas nép felborzasztván
   És megrázván tollait,
Repűlésre tisztogatja
   S egyengeti szárnyait;

S megköszöntvén nyugvó helyén
  A szép reggelt szavával,
Egymás után el-elrepűl
  Eledelre párjával.

Amott egy hím fülemile
  Mesterséges gégével
Sziszeg, cseng és fütyöl s csattog —
  S szerelmet űz nőjével.
A pacsirták csicseregve
  Az egekben lebegnek;
A verebek a sövényen
  Ugrándoznak, csevegnek.

A madarak Atilája,
  A hatalmas, kevély sas,
Egy majd égig nyúlt kőszálon
  Merőn állva, mint a vas,
Nyakát s szemét büszke hittel
  A nap felé mereszti,
S világához sóvárogván,
  Szárnyait kiterjeszti; —

S most — büszkén felemelkedik, —
  S ég s föld közt mintegy kötél,
A felhőben kereng s lebeg; —
  A tollas nép látja s fél.
Mint ama nagy s erős lélek,
  Kit érzelmi szívének
S elméjének gondolati
  Az egekbe vivének.

Lúdak, réczék seregesen
A tó felé totyognak,
S a víz édes reményében
Gágognak és sápognak.
S bele érvén elmerűlnek
S a vizet lapátolják,
És csapkodó szárnyaikkal
Magok öszvelocsolják.

A gömbölyű, pofás *Vicza*,
Félig nyitva kebele,
Fejdegéli már a Vellást,
Elterűlve pendelye.
Látván ezt az éhes borjú
S féltvén kövér ételét,
Néz, bőg, topog, rúg s azon van,
Hogy lerázza kötelét.

A nagyfejű, zömök bika
Bömbölve jár alá s fel,
A csapásban, merre már majd
A csordának jönni kell;
Dúl, fúl, szikrát hányó szemmel
És kalapál lábával,
S maga körül porfelleget
Indít mérges szarvával.

Talpon van a borzas kocsis,
És csudálván álmait,
Vakargatja s kefélgeti
Prüsszögő pej lovait.

A negédes, pajkos lovász
  Az abrakot rostálja,
S almás szürke paripáját
  Fütyörészve kínálja.

Néz a tüzes, délczeg Ráró,
  Topog, hortyog és nyerít; —
Kútra megy most a két legény
  S gyors kézzel vizet merít; —
Erős, széles vállaikon
  Most a csöbröt béviszik,
S ott, egygyik a másik után,
  Rendre minden ló iszik.

Rezzegetik az akolban,
  Kezeikben a sajtár,
A heverő s kérődző nyájt
  A juhász és a bojtár;
S mire minden homályt elver
  A nap a mély völgyekből,
A téj is mind ki lesz fejve
  A feszes júh-tölgyekből.

A rideg nyáj kinn legel már
  S a mező nyers füveit
Mohón falja s nyalogatja
  A hajnalnak könnyeit.
Két nagyfejü s nagyszarvú kos
  A gyöpös domboldalon
Kiválik a sereg közűl —
  Mit akarnak ott, vajjon? -

Hegyes fűllel figyelmez s néz
  Reájok az egész nyáj,
Hogy felkapott falatját is
  Elfelejti némely száj:
Most a kosok öszveütnek, —
  S csapásaik oly nagyok,
Hogy a föld is reng alattok,
  S majd bészakad az agyok;

Míg a pásztor, ki a dombról
  Fújja-le bús nótáját,
Megharagszik, s ajakától
  Félrekapván dudáját,
Olyant rikkant a kosoknak,
  Hogy ezek megrettennek,
S félbe hagyván a viadalt,
  Jobbra balra szélyt-mennek.

A szorgalmas földmívelő,
  Költögetvén ökreit,
Melyek éjjel kipihegék
  A tegnapnak terheit,
Őket az ekéhez hajtja,
  S befogván az igába,
Szól és belé kapaszkodik
  Ekéjének szarvába;

Suhogatván, durrogatván
  Sudaras ostorával,
A vonókat ösztönözi
  Esméretes szavával;

Tudván azt, hogy kenyér s élet
Terem ezen munkában,
Vidám kedvvel ballagdogál
Ökreinek nyomában.

Kezdi már ott a kaszások
Csoportja is munkáját:
Emez szemét törölgetvén,
Amaz fenvén kaszáját;
Most mindnyájan bele vágnak
A rét tömött füvébe,
S vastag rendek dűlnek hosszan
A fénylő vas élébe.

A tegnap elfáradt útas,
Ki egy széllyelterjedett
Vén tölgyfának árnyékában
Álomra telepedett,
Most öszve s felszedi magát
S a feléledt vidékbe
Útnak indúl, forró hálát
Repítvén-fel az égbe.

A galambok seregesen
Oda hagyván fészkeket,
Szárnycsattogva repűlnek el,
Teli szedni begyeket:
Hol most a hím nője körül
Addig enyelg s forgódik,
Míg szerelmes kivánatja
Csókban el nem oltódik.

Amott a kevély kan polyka,
Tollai felborzadva,
S mérges-vörös leffentyője
Rút fején megolvadva,
Dölffel csoszog az udvarban,
Szidalmakat ökrendez ;
Mint ama felfújt *criticus*, —
De — kit senki fel sem vesz.

A harmatnak gyöngyeitől
Csillog amott a máva.
Hah! s közte mint hivalkodik
A ragyogó kan páva! —
Fennáll búbos kigyófeje,
Kiterjesztve bő farka,
Mely temérdek színeitől
S szemeitől oly tarka;

Kedvetelve nézi magát, —
Mint asszonyok s leányok,
Kiknek testek ilyen czifrák, —
Szívök, lelkek silányok; —
Szép farkának zöld selymével
A szél játszik s ingatja;
Látván ezt az agárkölyök,
Csudálja és ugatja.

Oh természet! Mely becsesek
Kellemeid s áldásid!
Szeresd, tápláld és boldogítsd
Kedvellőid s munkásid! —

Végy kebledbe! — Lovász! — nyergelj!
  Kaszásim megkeresem. —
Cziczke! Lepke! Fecske! hajsza! —
  Nyúgodjál még, kedvesem!

51. Dal.

A szokáshoz, emberekhez
  Nem szabom én éltemet;
Oskolai törvényekhez
  Nem szabom én versemet;
A mint érzek s gondolkodom,
  Akként élem napjaim;
Csak szívemhez ragaszkodom,
  Midőn zengem dalaim;
Természetes az életem,
Természetes versezetem;
  A mi nincs, nem tettetem:
  Csak szívemet követem.

52. Dal.

A szerencse kebelében
  Az ott, — mégis szomorog? —
Temérdek kincs közepében
  Ez itt, — mégis nyomorog?
A dicsőség súgáriban
  Az ott, — mégis kedvetlen? —
Egy szép asszony karjaiban
  Ez itt, — mégis ízetlen? —
Óh! mert mind ez nem szerelem,
És a szívnek nem élelem; —
  Ne keress ott, a hol nincs;
  Szívedben a legjobb kincs.

53. *Dal.*

Egy istenért, egy hazáért
  Égett hajdan, durván hív, —
Egy hölgyért, egy nyoszolyáért —
  A törzsökös magyar szív;
De sem isten, sem hazához
  Sok kigyalúlt magyar szív,
Sem szavához, sem párjához,
  Sem magához most nem hív!
Egy istenem, egy a hazám,
Érzi szívem, s ezt vallja szám;
  S egy szerelme szívemnek,
  Mint egy szíve keblemnek.

54. *Dal.*

Ezerféle képzeletek,
  Gondolatok s remények,
S még százszor több érezetek,
  Kivánatok és kények
Szendergének tűz-lelkemben,
  Még akkor csak *embryók*,
Mind — sejtém azt kebelemben —
  Mind gyönyörű-szépek — s jók:
Most szerelmünk kedveiben,
Csókjainknak tüzeiben
  Ezek mind kikelének
  S örömekké levének.

55. *Dal.*

A szerelem örömei
  Legvalóbb tulajdonink;

A szív és ész kellemei
  Legbecsesebb vagyonink:
Mert nem idő vagy sors-ként van
  Mind ezeknek járások;
Hanem bennünk önmagunkban
  Vagyon az ő források; —
Minden egyéb, nem örökség,
Egyéb, a mit a sors ád még,
  Nem tulajdon, csak kölcsön, —
  Csak szép hamv a gyümölcsön.

56. Dal.

Munka töltvén nappalimat,
  Éjjelimet nyúgalom,
Nem teheti óráimat
  Hosszakká az únalom:
Lovag, gyalog járogatván
  A gazdaság ágait;
Néha vadász, csapázgatván
  A vadaknak nyomait;
Közben néha bölcselkedvén,
Érezvén és elmélkedvén
  S zengvén ebből kelt dalom —
  Nem fér hozzám únalom,

57. Dal.

Amor nélkül a szép és jó
  Holt, kemény és mereven;
Általa lesz élő, bájló,
  Lelkes, szíves, eleven;
Ő ád végső tökélletet
  A kellemek bájának,

Mint a harmat szint s életet
  A tavaszi rózsának;
S mint a dicső, jóltévő nap,
Kitől minden életet kap,
  Esméretes ott is még,
  Hol örökké áll a jég.

58. Dal.

Ki a tömlöcz penészéből,
  Örök rabság lánczából,
Ki a vakság bús éjjéből
  Vagy a halál torkából
Reménytelen kivonatik
  Új, szebb élet kedvébe,
Bár pokolból ragadtatik
  A menny üdvességébe,
Nem érezhet jobbat, szebbet
Gyönyörűbbet, édesebbet,
  Mint éreztem, boldog én,
  Őt először — ölelvén.

59. Dal.

Egy szavára — síralmimnak
  Elapadott tengere;
Egy szavára — kínaimnak
  Elenyészett ezere;
S világosság lőn fejemben,
  Mely bús éjben borongott;
S békesség lőn kebelemben,
  Mely tűz-harczban szorongott
A zűrzavar homályai,
Hogy a nap tűz-súgárai

Először kitörtenek,
Legott imígy tüntenek.

60. Dal.

A világ egy nagy üres tér,
Minden árnyék és álom,
Az élet csak keblünkben vér, —
Egyéb holt, — azt találom,
A miólta kebelében
Örömmé vált gyötrelmem,
S az örömek özönében
Uszik s ferdik szerelmem; —
Mintha a nagy természetben
Ő s én volnánk csak életben, —
S csak szerelmünk eleven, —
Egyéb minden mereven.

61. Dal.

Ne káromold, sőt háláljad
Szíved érzékenységét;
Ne irígyeld, sőt sajnáljad
Sok szív ércz-keménységét:
A kemény és érzéketlen
E nagy lánczban hibás tag;
Mint a kőszirt terméketlen,
Elvész benn az életmag:
Érzékenység a nemzője,
Táplálója s éltetője
Minden szép-, nagy- és jónak,
Minden lantra méltónak.

62. Dal.

Mint egy nap az esztendőben,
  Mint a madár felettünk,
Vagy felhő a levegőben,
  Úgy repűl el életünk;
Míg Amornak örömei
  Boldogítják szívünket,
S a bölcseség törvényei
  Világítják fejünket; —
De mász, sőt áll az ideje,
Kinek üres szíve s feje; —
  Jobb, ha nem él az olyan,
  A kin ilyen átok van.

63. Dal.

Éljük (dorgálni ki meri?)
  Az ifjúság örömit,
Míg a vénség nem keveri
  Öröminkbe ürömit.
Éljünk, a míg ifjak vagyunk,
  Míg életünk földje bő,
Míg termékeny keblünk s agyunk, —
  Mert eljön majd az idő,
Hogy megtompúl az érezet,
S egyedül az *emlékezet*
  Lesz öröme szívünknek
  S legfőbb java éltünknek.

64. Dal.

Mint a tavasz virágzatja,
  Mindenegy más fajzatú,

S minden fajnak más látszatja,
  S mind tulajdon illatú;
Ugy mindegygyik szépségének
  Tulajdon a kelleme,
És tulajdon kellemének
  Az öröme s érdeme, —
A szívnek és érzelminek,
A léleknek s képzetinek
  Ezerféle kedvére
  És gyönyörűségére.

65. Dal.

Most négyszer hét esztendeje,
  Lőn kezdete létemnek;
De csak az volt az eleje
  Valóságos éltemnek,
Midőn (második nyár most lesz)
  Lízám! nékem így szóllál:
«Ha szerelmem boldoggá tesz, –
  Boldogságod helyén áll!»
Mind addig, — csak hogy mozogtam;
Nem tarthattam, bár ha fogtam; –
  Akkor újra teremtél,
  Szívem csak azóta él.

66. Dal.

Ha nem érnek az elmével,
  Óh *vers,* ólom lábaid,
És a szívnek érzetével,
  Nyelv, nem birnak szavaid;
Hát jobb, óh vers, csak elfúlnod, –
  A nehéz vers fertelem;

S néked, nyelv, jobb elnémúlnod, —
  A selyp hangzat sérelem.
Így lesz féreg-csúsz-mászássá,
Így lesz varjú-károgássá,
  Óh *sas*, fellengezésed,
  Fülemile, zengésed.

67. Dal.

Az emberszív, valamíg vér,
  Érzelmet vált és cserél;
Mindég kiván, sovárog s kér,
  Tellik, ürűl, reményl s fél.
Boldog szív, mely, a mit kére,
  A sorstól megnyerhette;
Mely nyúgalom-partot ére
  S reményét nem vesztette.
Ez órában jó érzemény,
A jövőre kedves remény:
  Boldog annak élete,
  Ki már erre mehete.

68. Dal.

Az első csók ajakiból
  Mint ragadt-meg engemet!
Szinte minden sarkaiból
  Kiforgatta létemet.
«Rég-szeretett, hát enyém vagy!
  Semmi sors sem választ el!»
Egész lelkem ezen egy nagy
  Gondolatba lobbant fel.
S mint az árnyék a szálfáknak,
A nap és hold a világnak,

Néki szívem oly hive,
Oly hivem az ő szive.

69. Dal.

Ha úgy nézed szépségedet,
Leány, mint fő javadat,
Szánlak, gyarló, én tégedet,
Mert megcsalod magadat.
Hidd el, kevés ez magában;
S gyakran ennek birtoka,
Az ő rövid tartásában,
Hosszú búnak az oka.
Gondolj szíved- és lelkeddel
Többet, mint sem szépségeddel:
Ez naponként fogy és vész; —
Holtig tart a szív és ész.

70. Dal.

Asznak a rét virágai,
Hervasztván az ősz szele;
Némák berkünk lantosai,
Sárgúl a fák levele! —
Az ifjúság kellemei,
És tüzei s kényei,
Az életnek örömei,
Reményei s kedvei, —
Minden a nagy természetbe
Így megyen bús-enyészetbe!
Éljünk szívünk- s lelkünkkel,
Mert mink is így megyünk-el.

71. Dal.

Rokon ember-társatokkal
Kik jót tenni gondoltok,
S vagy színekkel, vagy hangokkal,
Vagy versekkel rajzoltok!
A *természet* legyen kútfő
Minden érzett- s gondoltban;
Ő legyen tárgy, ő próbakő, —
Ha másként van, — nem jól van.
Ez örök nagy igazságot,
Melytől hogyha félrevágott,
Majomjáték munkátok, —
Eszetekben tartsátok.

72. Dal.

Hűlt helye a sűrű dombon
A sok madárfészeknek;
Levél helyt a dió-lombon
Csókák s varjak lebegnek;
Fűrj és fecske menni készül,
Gólya, daru eltünt már;
A denevér tornyában ül,
Estvénként most már nem jár;
Hamvas ködben lábbog a nap;
Hervad, pusztúl a domb és lap; —
Itt az ősz! de legyen bár, —
Öröminkben nem lesz kár.

73. Dal.

Szegény vagy rosz belsejébe
Ki *maga* nem tud lenni,

Ki szívének rejtekébe
  Fél s nem szeret bémenni:
A ki önnön társaságát
  Mind örökké kerüli;
Vagy esméri silánysagát,
  Vagy magát nem becsüli.
Bizonyos az, hogy hiános
Ember, a ki, ha magános,
  Jó társra nem tehet szert;
  Sajnálom az oly embert.

74. Dal.

Szerelemről hogy jól írjon
  Akárki, és tüzesen,
Szükség: *érző szívvel birjon*
  És igazán szeressen.
Ovid, Sappho s több mások is
  Oly jól azért irának
Szerelmeket, mert magok is
  Szerelmesek valának.
Minden Musa bár fejedben,
Amor nélkül kebeledben,
  Akárminként igyekezz: —
  Leirt tüzed hideg lesz.

75. Dal.

Nem ki névért, dicsőségért
  Mássza Pindus bérczeit,
Vagy alacsony nyereségért
  Írja halom-verseit;
Hanem az, ki, ha lelkében
  Gondolatok virradnak,

Vagy felhevűlt kebelében
  Érzemények fakadnak,
Lantot ragad, s mi érdekli,
Kedvesinek elénekli, —
  Kiben a vers így terem,
  Az énnékem emberem.

III. ÉNEK.

Hah! Istenség a szerelem
  E romlandó hüvelyben;
Segedelem és védelem
  A sors ellen a mellben;
Mindenható hatalmával
És tulajdon bűbájával,
  A mit az ész alig hisz,
  Játszva mindent végre visz.

Rózsákat hint ösvényére
  Ezen földi éltünknek;
Írt csepegtet sérelmére
  Gyakran vérző szívünknek:
A bút, gondot felvidítja,
A szegényt meggazdagítja,
  Minden ellen védelem —
  Istenség a szerelem!

A lelket megnemesíti,
  Szépre, nagyra buzdítja;
Az elmét megélesíti,
  A lomhát megindítja;

Az ércz-szívet meglágyítja,
A fajtalant megtisztítja,
  Meghajt minden nagyságot,
  Hódít minden vadságot.

Szárnyakat ád a léleknek
  S magán fellyűl emeli,
Bátorságot a félszegnek,
  Mely a bajt megtördeli;
A rosszat meggyűlölteti,
Erkölcsöt megkedvelteti;
  Terjed benn az értelem, —
  Istenség a szerelem!

Nála nélkül az emberség
  Itt örömöt nem is lel;
Nála nélkül a mesterség
  Semmi dicsőt nem mivel.
Minden jónak, felségesnek,
Minden gyönyörűségesnek
  A szerelem eleje,
  A szerelem veleje.

Közönséges lelkekből is
  Mely mennyei szikrát ejt?
A legvadabb szívekből is
  Mely isteni érzést fejt? —
A mi egymást gyülölséggel
S ellenséges dühösséggel
  Mind örökké üldözte,
  Gyakran öszvekötözte.

Kicsal minden tehetséget
  A emberből bájával;
Betölt minden reménységet
  A boldogság árjával;
Minden átkot áldássá tesz,
Ő általa tűrhető lesz
  A legfenébb gyötrelem, —
  Istenség a szerelem.

Tánczot, tréfát, játékokat
  Tenyészt a vad pusztában,
És rózsákon vet ágyokat
  Pályánk nehéz útjában.
Ezt a földi por-életet,
Mely agyagba rekesztetett,
  Oly tetőre vezeti,
  Hol az mennyét élheti.

Palotává varázsolja
  Az alacsony kalibát;
Veszélyeket meglábolja, —
  Nincs előtte semmi gát:
Sőt a bátor és hatalmas
A síron is diadalmas; —
  Mint az öröm karjába,
  Úgy dűl halál torkába.

A természet lépéseit
  Ő indítja s vezeti;
Az ő ezer nemzéseit
  Ő neveli s élteti:

Nála nélkűl föld, víz, tűz, ég
Zűrzavarban meredne még:
  Szerelme az istennek
  Ada létet mindennek.

76. Dal.

Miként sejti ő lelkemből
  Kelő gondolatimat;
Miként sejti ő szememből
  Titkos kivánatimat!
S miként tudja betölteni
  Ezeket egy csókjával;
S amazokat segíteni
  Elméjének szárnyával! —
Segéd szívem érzésiben,
Elmém víg s bús röpteiben;
  Fele valóságomnak,
  Lelke minden dolgomnak.

77. Dal.

Mind az, a mit a halandók
  Szerencsének tartanak;
A miért ők, a szánandók,
  Veszélyekbe szállanak:
A becsület s dicsőségnek
  Fényes pora és füstje,
Gazdagságnak és felségnek
  Aranya és ezüstje,
S több efféle, miket sok szív
Leggyönyörűbb élésnek hív,
  Nem ér hiú becsével
  A szerelem kedvével.

78. Dal.

Oh te! ki a nagy világnak
  Elkábító zajában,
A hivság és bujaságnak
  Ellankasztó karjában
Elbitanglád jobb részedet
  Tehetségét lelkednek,
Elbitanglád szép tüzedet,
  S elevenjét szívednek,
Térj vissz' a szép természetnek,
Bölcseségnek s szeretetnek
  Boldogító ölébe!
  Írt lelsz kebled sérvébe.

79. Dal.

Van egy erkölcs, melyet imád
  Még maga is a gonosz;
Mely a szívnek nyúgalmat ád
  S az életre áldást hoz;
Mely még minden hív őrzőjét
  Örömökkel fizette
S minden kába elvesztőjét
  Gyötrelmekkel bűntette; —
Van egy erkölcs, mely ha elvész,
Vele vész a legszebb s jobb rész:
  A szívbéli békesség.
  E nagy kincs a szüzesség.

80. Dal.

Szív s ész! külön két kalaúz
  Az embernek éltében:

Boldog! a kit egyfelé húz
  Mind a kettő mentében.
De többnyire nem egygyeznek, —
  Ez jobbra, s az balra megy;
S mikor már nem ellenkeznek
  Az embernek már mind egy.
Gyakran, a mit az ész javall,
A szív kínnak, átoknak vall;
  A mit pedig ez szível,
  Az azt másként veszi fel.

81. Dal.

A mezei gazdaságban
  Minden óra munkát hoz,
Midőn a nagy palotákban
  Az únalom ásítoz:
Pedig miként mozog, zajog
  Minden, — vélnéd, duplán él;
Holott a szív senyved, sajog,
  Nyomván azt a gőz és szél.
Óh természet! csak anyai
Kebeledben a magvai
  S gyümölcsi ez életnek; —
  Boldogok! kik szeretnek.

82. Dal.

Tudós lehetsz; — de bölcs nem vagy,
  Éjt nap könyvben túrkáló:
Tudománynyal megrakott agy
  Kedvvel telt szív mellett jó.
Nem ki ezrek éltét, tettét
  Tudja, fejti s beszéli,

De, ki ember-természetét
  Mélyen érzi és éli, —
Voltakról tud, — jövendőt sejt, —
Valóval él, — kedvet nem ejt,
  Ez így, az úgy történvén,
  Bölcsnek csak azt mondom én.

83. Dal.

Az örökké nyughatatlan,
  Kit valami mindég hajt,
S amott lót-fut, ámbár jól van
  Itt is dolga, — nem kap rajt;
Utóbb mégis csak vissza vágy
  Születési fészkébe,
Melyet a balgatag elhágy
  Jobb remények fejébe:
Mert az ember *házi állat;*
S bár mint nyomják itt a vállat
  Az életnek terhei,
  Tűrhetőbbek sebei.

84. Dal.

Sokan voltak, kik őt kérték,
  Czímesb, dúsabb, kellemesb;
És ha ez az érdem-mérték,
  Én nálamnál érdemesb;
A mit tudok, az is csekély,
  Minden ember tudhatja;
Hanem a mi keblemben él, —
  Kevés, ki megfoghatja:
Megfogta ő; s e mindég hív,
Csupán érte verő mély szív,

Ezen legjobb értékem,
Szerzé meg őt énnékem.

85. Dal.

A gyermek-kor örömei,
Mig, mint tűz a kövekben,
A szerelem érzelmei
Alusznak a szívekben, —
Mik az édes kínhoz képest,
Mely belőlünk fakadoz,
Midőn a szív lélek és test
Szerelmében olvadoz?
A szerelem örömei
Legédesebb gyümölcsei
E szarándok életnek: —
Boldogok, kik szeretnek!

86. Dal.

Te az idők tengerébe
Már már lefolyt esztendő,
Melynek boldog kezdetébe
Örökr' enyém leve ő!
Hogy a búnak örvényéből
Szívem végre partot ért,
Hálá! lelkem fenekéből,
A jó s boldog napokért!
Hálá, sorsom, kegyelmedért!
Hálá, *Lízám!* szerelmedért! —
Tavaly ekkor még féltem;
Most — mondhatom, hogy éltem.

87. Dal.

Ez órának lejártával
  Vége van e századnak;
A jövő száz lefolytával,
  Kik most élnek, — sorvadnak.
Én is, te is, mi boldog pár,
  Mi, kik itt most enyelgünk,
Akkor mink is sorvadunk már, —
  Otthon lészen már lelkünk.
Édesem te! szemed nedves?
Ne szomorógj, édes-kedves! —
  Bár hol légyen lételünk,
  Szerelmünk ott lesz velünk.

88. Dal.

Fagyva fekszik a természet
  Halotti hó-leplében;
Élte s bája elenyészett,
  Áll minden ér keblében;
De majd eljő vőlegénye
  A hív tavasz tüzében,
És anyai érzeménye
  Megint felforr erében;
S ezerforma életeket,
Örömöket és kedveket,
  Kiknek magvok méhében,
  Szülend ismét hevében.

89. Dal.

Mint dühödik, üvölt, ordít
  A zivatar, s mint kapkod?

Mindent miként lódít, fordít,
  Széllyel s öszve mint csapkod? –
Mint a pelyhet, úgy elkapja
  A repűlő madarat;
Mint szálvesszőt földig csapja
  A magas tölgy-sudarat;
Mint tépi ott a házokat,
Hordja itt a kazalokat? —
  Ezt én boldog békéből
  Nézem, *Lízám* öléből.

90. Dal.

A *szerelem* és *barátság*,
  Időt győző voltában,
Legjobb öröm termő két ág
  Az életnek fájában:
E két ágnak gyümölcseit,
  Boldog, ki megszedheti!
A többinek veszélyeit
  Mosolyogva tűrheti.
A szerelmet s barátságot,
E két legszebb öröm-ágot
  Szívem szerint élhetvén —
  Boldog ember vagyok én!

91. Dal.

Amort, kinek csak buja kény
  Volt fajtalan nemzője;
Amort, kinek csak külső fény
  Volt negédes szülője,
Óh! ne fogadd kebeledbe,
  Azt Hymenné nevelni:

Több az, a mit életedbe
  Mindég tudhass szívelni;
Mert csömörrel, únalommal,
Méreggel és fájdalommal
  Tölti majdan szívedet
  S megemészti éltedet.

92. *Dal.*

Élés által a szerelem
  Gyengül s végre oda vész,
Mert buborék-gerjedelem, —
  Úgy itél a hideg ész.
De szerelmünk nemesb fajtú:
  Ezt az inkább tüzeli;
Jó s bal sors ezt, öröm és bú
  Mind nagyobbra neveli:
Mint a phœnix hamvaiból,
Úgy szokott ez lángjaiból
  Mindég újra éledni,
  Nagyobbodni, terjedni.

93. *Dal.*

Sorsunk vászna e föld hátán
  Asszony-kéztől vetődik,
S a mint *angyal* ez, vagy *sátán,*
  Menny vagy *pokol* szövődik.
Boldog szív, kit jobb csillaga
  Oly asszonyra vezetett,
Kit neménak rút maszlaga
  Meg nem vesztegethetett.
De jaj annak, ezerszer jaj!
Kit egy amoly vipera-faj

Hálójába ejthetett;
Jaj annak, hogy — született.

94. Dal.

Ha csak habos testi kények,
Nem a viszont-tisztelet
S titkos rokon-érzemények
Fonták a szív-kötelet, —
Nem állandó: parányi sér,
Egy kis nem várt történet, —
Egygyetlenegy elfolyt csepp-vér
Ennek könnyen véget vet.
Egygyik felől szeretetre,
Másik felől tiszteletre
Támaszkodván Hymenünk —
Soha sem kell féltenünk.

95. Dal.

Egy szép hölgynek ellenében
A mely férfi úgy megáll, —
Érzés nélkül kebelében,
Hidegen, — mint egy kőszál;
Az az asszony-természetnek
Vagy rút adót fizetett;
Vagy kedvével ez életnek
Örökre számot vetett;
Vagy bú-féreg ül szivében,
Vagy nincs erő tetemében,
S minden csontja már száraz —
Vagy nem is férfi már az.

96. Dal.

Ki egy szép s jó feleségben,
  Egynéhány jó gyermekben,
Középszerű tehetségben,
  Válogatott könyvekben
Tartós élést, boldogságot,
  Elégedést nem talál; —
Csak hagyja el e világot, —
  Annak legjobb a halál:
Mert a miről ő álmodoz,
Oly valamit e föld nem hoz;
  Nem terem az agyagban,
  Hanem feljebb csillagban.

97. Dal.

Esmérd meg az embereket
  Minden természetekben,
Bölcsebb ifjú! s szedj kincseket
  Az ő szegénységekben;
Gyűjts magadnak bölcseséget
  Az ő bolondságikból,
Jóságot és szelídséget
  Az ő gonoszságikból;
Tanúld ki jól a világot; —
Szíjj a gőzből valóságot, —
  Vegyed hasznát eszednek,
  S lesz mit élni szivednek.

98. Dal.

Éljük okos itélettel,
  A mit ád a jelenlét,

Nyilt és vídám érezettel,
  Ki másként tesz, nagyon vét:
A jövendő szép reménye
  Többnyire dugába dűl;
A jelenlét érzeménye -
  Ez a miénk egyedül.
Édes-kedves, jersze tehát!
Míg van rajta, rázzuk a fát;
  Talán holnap ilyenkor
  Válni, — rajtunk lesz a sor.

99. Dal.

Mint borzasztó havasoknak,
  Hol szirtnek szirt hegyette,
Temetőknek, sírhalmoknak
  A szelíd hold felette; —
Úgy jösz feldúlt nemzeteknek,
  Országoknak hamvain,
Milliom holt tetemeknek,
  Megölteknek csontjain, —
Keresztül vér-tengereken,
Segítni az embereken,
  Áldott *Béke!* -- üdvez légy! —
  Maradj! — vesznünk kell, ha mégy.

100. Dal.

Ti, kik Himfyt dicséritek,
  Poétának mondjátok,
S Petrarchához emelitek,
  Jó barátim! halljátok:
Nem engemet, — szerelmemet
  Illeti a borostyán:

Ez gyilkolta úgy szívemet,
  Hogy kínomban kiki szán.
Ott, a hol én nem vetettem,
Bár valamit segítettem,
  (Sokról ezt sem mondhatni,)
  Nem szoktam én aratni.

IV. ÉNEK.

Ti, kegyes ég szülöttjei,
  A szép és jónak ékei,
Amor bájos testvérei,
  Élet és öröm lelkei,
Gratiák! — kegy-istennéi
  Hellának és Rómának,
Oh! legyetek barátnéi
  Egy áldozó scythának! —

Nékem, ki most dicsőségtek
  Háladásúl hirdetem,
Minthogy annyi kegyességtek
  Boldogítja életem;
Kivált azon kegyelmetek,
  Hogy őt nékem adátok,
Kit magatok neveltetek,
  S ki most fényt hoz reátok.

Oldjátok meg, mint *Wielandnak,*
  Nékem is báj-övetek!
Hadd zengje a magyar lantnak
  Hangja is kellemetek. —

Jöttök, szívek istennéi, —
  Öveteket nyitjátok? —
Socratesek barátnéi!
  Egek! egek! mit látok? —

Az egész nagy természetben
  Semmi sincs egészen ép,
Nincs egészen jó keletben,
  Egészen jó, nagy és szép
Egyéb, a mit kezetekkel
  Formálva megérétek,
És isteni lelketekkel
  Bájolva megihlétek.

Mi az ember nélkűletek?
  Mi a szépség és erkölcs? —
Mind ezek csak történetek,
  S az ember csak vér-gyümölcs.
Mik az ember örömei,
  Ha nem vagytok lelkeik?
A lélek s test szépségei,
  Ha nem vagytok ékeik? —

A szépségnek, nélkületek,
  Nincs módja, nincs alkalma;
Kegy-istennék! csak tőletek
  Jön ereje, hatalma:
Ti benne felolvasztjátok,
  A mi kemény s mereven,
S szépre, jóra indítjátok,
  A mi abban eleven.

A bájoló kegyességet,
  Melyet ki nem ejthetni,
A mosolygó édességet,
  Melyet meg nem fejthetni;
Azt a maga-kedveltetőt,
  Melyért a szív fennen ég;
Azt a mélyen érezhetőt,
  A miből áll a *szépség*.

Mely mind szőrben, mind biborban,
  Apró s nagyobb formában,
Mind fiatal, mind vén korban,
  Örökké szép magában; —
Mind ezeket tik adjátok,
  Három kegyes testvérek!
Mind ezek a ti munkátok,
  Mindenható tündérek! —

Amor, ama nemesebbik,
  Ki bölcset is érdekel,
Ama lelkesb s édesebbik,
  Kiről *Petrarch* énekel;
Kinél nem czím nyom érdemet,
  Vagy pénz, hanem szív és ész,
Tőletek kér kölcsön szemet,
  Ha magának tárgyot néz.

S tartósokká ti teszitek
  Vértől csélcsap lángjait;
Mert isteni kellemitek
  Mzgkötözik szárnyait.

Nélkűletek csapodárok,
  Mint a lepkék, kényei ;
A sírig hív emberpárok
  Hatalmatok mívei.

Azon ifjú, kit elragad
  Egy szép szűznek személye,
S lelke hevűl — s keble dagad —
  S hogy magát kibeszélje,
Szívének mély hangjaival
  A szűz éneklője lesz,
Ez is, szive lángjaival
  Áldozatot néktek tesz.

A szűz, ki hű kedvesének
  Oda lankad ölébe,
S még sem csorbúl fő kincsének
  Legparányibb részébe ;
Sőt ártatlan szerelmével
  Szíve, lelke szebb s jobb lesz,
Ez is tiszta szemérmével
  Áldozatot néktek tesz. —

Nélkűletek vagy rágalom,
  Vagy lankadt a társaság ;
Nélkűletek vagy únalom,
  Vagy száraz a vígaság.
Az elmének szebb lángjai,
  A szív ömlő kéjei,
A múlatság szebb hangjai,
  Kellemetek mívei.

Általatok könnyebbűlnek
  Az életnek terhei ;
Nemesednek, szelídűlnek
  A szív érzeményei.
Általatok a vénségnek
  Kisimúlnak ránczai,
S a legerősb gőgösségnek
  Megvétetnek sánczai.

A Musáknak, nélkületek,
  Csekély az ő érdemek ;
Általatok és tőletek
  Jön ő minden kellemek :
A kellem, mely kerestetvén,
  Annál inkább távozik,
S tanúltatván, követtetvén,
  Csak majommá változik.

Kegy-istennék ! nélkűletek
  Csak kezdet a mesterség ;
Durvák, vadak a nemzetek,
  Értetlen az emberség :
Ti szereztek kedvességet
  A testnek és ruhának ;
Ti szereztek örökséget
  Mindennémű munkának.

Lethébe dűlt nélkűletek
  Ezer munka, noha jó ;
A jó s hasznos csak veletek,
  Csak, ha tetszik, állandó.

Csekélységek, mert tetszenek,
  Mert élteti lelketek,
Bár századok elteltenek, —
  Élnek most is veletek.

A legmélyebb tudományok,
  Bár mennyi volt érdemek,
A legdrágább alkotmányok,
  Mivel nem volt kellemek,
Melyek által a szíveknek
  Mindenkor tetszhessenek,
Ugy elmúltak, hogy neveknek
  Hirmondóik sincsenek. —

Nélkűletek a bölcseség
  Nem szerencse minékünk,
Hibázván benn a szivesség,
  Mely főbb emberiségünk;
A szív édesb érzésinek
  Szivetlen megfojtója,
S legszebb, legjobb öröminek
  Komor kárhoztatója.

A bölcsek ti nélkületek
  Csak hordókban tunyognak;
Öröm nélkül foly életek,
  Mint a komor baglyoknak.
Így lenni bölcs, — hogy szívünkkel,
  S öröminkkel fizessünk? —
Ez érdemtől, jobb, essünk el, —
  Csak boldogok lehessünk.

Az egy egész szép termetnek
Öszvehangzó kelete;
S e szép egybe folyt keletnek
Bájt lehellő élete;
A szép helyzet, szép mozdúlat,
Melyben nincsen szegelet;
Elmésség, mely lelket múlat,
S édes öröm-magot vet; —

Az a tiszta szeméremnek
Elpirúló rózsája,
Hol a tüzes szerelemnek
Gyúladni kezd fáklyája;
A száj édes mosolygása,
Ama szívet fogó lép;
A fő csüggedt andaïgása,
Mely szívet és lelket tép;

Ama könnyű, víd bölcseség,
Mely magát nem fújja fel;
A tűz, melyben nincs szelesség,
Mely csak éltet hevével;
Fínomság, mely nem ravaszság,
Nem finnya vagy kényesség;
Csinosság, mely nem czifraság,
Vagy kinyirbált pipesség.

A büszkeség és hatalom,
Mely soha sem dagadoz;
Az alázat és alkalom,
Mely porig nem hajladoz;

Az az önnön kelleminek
  Ártatlan nem tudása;
Az az önnön érdeminek
  Ön magába vonása; —

S ez a *Lízám* szemeiből
  Mennybe nyíló tekintet,
Mely gondjaim körmeiből
  Engem mindjárt kiinthet; —
S ez a *Lízám* szép szívében
  Lakozó szűz szemérem,
Melyet minden verésében
  Imád minden csepp vérem. —

Socratesek bölcsesége,
  Melyben semmi kemény nincs;
Szelíd, szíves embersége,
  E legdrágább, legfőbb kincs,
Ovid könnyű elméssége,
  Juliája Rousseaunak,
Xenophonnak kedvessége,
  Tűz-ódái *Sapphónak;*

Correggio rajzolati,
  Phidiasnak szobrai,
Wieland lelkes gondolati,
  Mozart bájos hangjai;
Cicerónak beszédjei
  Az egybe gyűlt Romához;
Lízám édes levelei
  Kedves barátnéjához; —

Hogy amott egy ragyogó szép
 Szeretetlen hervadoz,
S itt egy szembe sem tünő kép
 Szívet s elmét ragadoz!
Hogy *Ninonért* ősz korában
 Fiatal szív gyúladoz;
S egy más legszebb virágában
 Unalomban kajladoz;

Hogy a rút elfedezheti
 A sors mostohaságát;
És a vén elfelejteti
 A vér tulajdonságát;
Hogy a dalos Anacreon
 Akkor is még enyeleg
S rózsa s szegfő koszorút fon,
 Midőn sírba szédeleg; —

Hogy *Lais* megszeretteti
 Magát a nép javával;
Augustus elfelejteti
 Brutust, Catót Romával;
Hogy *Horácnak* dicsősége
 El nem vész, míg ember lesz;
Hogy *Pericles* felesége
 S öcscse oly sok csudát tesz; —

A kellem, mely többnek látszik
 Emberinél, földinél;
A tudósság, mely csak játszik,
 Midőn tárgya nagy, bő s mély; —

Mind ez és több itt a földön,
  A mit le nem festhetek,
Oh *Gratiák!* tőletek jön —
  A ti bájos mívetek. —

Jertek! áldott Hunniának
  Szerencsésebb fiai!
S ti fiai Dáciának,
  De csak olyan fajai,
Csak ti, a kik nem levétek,
  Hogy csupán csak legyetek;
Kik feljebbről eredétek,
  S több szívetek s lelketek;

Ti is, legszebb alkotmányi
  A természet urának,
Asszonyai és leányi
  A két magyar hazának:
Kik nem azért születtetek,
  Hogy csupán csak szüljetek;
Hanem arra termettetek,
  Hogy mindenünk legyetek:

Jertek, óh! és forgassátok
  E gyönyörű báj-övet;
Ebben itt feltaláljátok
  Ama csuda kincs-követ,
Melylyel birván, szaporodnak
  A lélek s test kellemi;
S az életnek nagyobbodnak
  Örömei s érdemi.

101. Dal.

A világ nagy tengeréből,
Melyben éltünk hánykódik,
Indúlatink szélvészéből,
Melyben szívünk vívódik;
És kormánya értelmünknek
Annyiszor megakadoz;
S vitorlája reményünknek
Annyiszor megszakadoz; —
Boldog, ki kievezhetett
S szerencsésen kiköthetett
A nyúgalom keblébe,
Egy *asszony* hív ölébe.

102. Dal.

A mesterség: *boldog lenni,*
Igen könnyű, de ritka;
Nem kell ezért messze menni, —
Bennünk vagyon a titka.
Sándor s Caesar a világot,
Hogy boldogok lennének,
Felforgatták, — boldogságot
Ám de még sem nyerének. —
Szív és lélek valóságom;
S azért minden boldogságom,
A két legszebb érzelem;
Barátság és *szerelem.*

103. Dal.

Oh te, szívem kedveltjének
Első édes irgalma!

Első csókja szerelmének!
Kínaim szép jutalma:
Szívemnek mély fenekében,
Ott sajogsz te most is még;
Üdvezítő erejében
Tüzed mindég bennem ég.
Bár mi légyen már belőlem,
Elmondhatom azt felőlem:
Nem hiába reméltem —
Mert szerettem és éltem.

104. Dal.

Mit nem kíván, miket nem sejt,
Mit nem hisz az emberszív!
S az emberész hol nem jár s fejt! —
Példánk a sok elmemív.
De ha mind ezt jól felvesszük, —
Mind csak álom, gőz és szél;
S fájdalommal azt érezzük,
Hogy piczinyt több — semminél.
Az igazság mértékével
Kebelünkben kevés kél el:
Csak az *erkölcs* s *szerelem*
Megnyugtató élelem.

105. Dal.

Ha némelykor — csak futtában
Forgatván a múlt időt,
Bal sorsomban, — más karjában
Képzelem magamnak őt; —
Megrendűlök, — felborzadok,
A vér megfagy eremben, —

Elhalok; — s meg fellázadok, —
  Pokol terem keblemben;
S megczáfolni gondolatom,
Kebelemhez szorongatom
  Kincsemet s megcsókolom, —
  S *enyém vagy!* azt gondolom.

106. Dal.

Szabadságban, szeretetben
  Minden vígad, a mi él.
A megújult természetben; —
  Lízám! szíved — mit beszél? —
Halljad csak a fülemilét
  A mogyoró-sűrűben? —
Nézd csak a sok tarka pillét? —
  Be szép itt a zöld fűben! —
Oh szeressünk! — Adj csókokat!
Éljünk! — igen, igen sokat!
  Szerelmesek, szabadok —
  Adj csókot! — én is adok.

107. Dal.

Balúl téssz, ha kárhoztatod,
  Megőszült bölcs, versemet;
Inkább szíved sajnálhatod,
  Hogy nem érzi tüzemet.
Tekints vissza életedre
  S vizsgáld édesb kedveit;
Tedd kezedet a szívedre —
  S valljad-meg kútfejeit:
Szíved legjobb érzeményi,
Nemde Amor szüleményi? —

Jaj a szívnek, mely kiég!
  Annak verni — már elég.

108. Dal.

Hogy először megnyílt nékem
  A szemérem levele,
Mely fedezé üdvességem, —
  S előttem volt kebele, —
Boldogító szándékában
  Emelkedve két halma
Az érzemény hullámjában —
  Hűségem szép jutalma! —
Hah! mit érzett szívem akkor?
Istenné lett az ember-por; —
  Szerelmem ez órája
  Éltem legszebb rózsája.

109. Dal.

A teremtő szerzeménye
  A *házasság* kötele;
Első ember-teremtménye
  Mègköttetett már vele.
Ez az, a mit megmenthetett
  Temérdek sok javából
Apánk, hogy kiverettetett
  Éden boldogságából.
De most immár átokká lőn
Ez a jó is itt a földön:
  Most egy boldog házasság
  Csudált, gúnyolt ritkaság.

110. Dal.

Az egész nagy természetbe'
  Most a tavasz langyával,
Mindennek új tenyészetbe
  Indúlt forró vágyával;
A földnek zöld zománczában,
  A víz folyó tükrében,
Az ég tiszta zafirjában,
  Minden állat keblében
Mint él s örvend a szerelem! —
Hah! milliom gerjedelem
  Ostromolya keblemet, —
  Oltsd! oltsd, kedves, tüzemet.

111. Dal.

Ha a hideg, feszegető
  S mélyen hatni vélő ész,
A szívvel nem egygyezhető, —
  S azt tartja, hogy mind elvész
Az a sok szép és felséges,
  A mit érzünk keblünkben;
Az isteni s dicsőséges,
  A mit sejtünk lelkünkben; —
Hogy elvész, mert csak pára volt,
A mi bennünk érzett s gondolt; —
  Óh, hát húnj el bennem, ész! —
  Mert engem te döggé tészsz.

112. Dal.

Ezen földi por-életben,
  Hol semmi sem állandó;

Hol alig van tenyészetben
  Minden — mindjárt múlandó;
Hol a szívnek éh reményit
  Ezer öröm kínálja;
De született érzeményit
  Csak — ezer füst táplálja;
Itt — egyedül a *szerelem*
Az az öröm-fejedelem,
  Ki létünk megtöltheti
  S földünk mennyé teheti.

113. Dal.

Nincsen, nem volt, nem is lészen,
  Ki aszszonytól született,
A ki épen és egészen
  Virágzásig nőhetett, —
Hogy Amor rajt erőt nem vett, —
  Vagy, ha nem vett, nem vesz még,
Midőn szíve már kifejlett, —
  S hogy így van, áldunk, óh ég!
Amor nélkül *Szibéria*
Volna e föld, s *apathia*
  Ezen földi életünk; —
  Bölcsen van, hogy szeretünk.

114. Dal.

A szerelem ád kezdetet
  Mindennek e mindenben;
Ezt a roppant természetet
  A szerelem tartja fenn;
A mi van, mind általa lett,
  A szerelem által él;

A nap alatt, a nap felett,
  Minden között ő kötél.
E hatalomnak ellene
Óh ész, törnöd nem kellene:
  Mert akárhogy rángódol —
  A szív mégis meghódol.

115. Dal.

A mely szívnek érzeményi
  Már oly keblet lelhettek,
Melyben legédesb reményi
  Érlemetre mehettek;
Az könnyen lecsendesíti
  Egyéb indúlatjait,
Az könnyen kielégíti
  Többi kivánatjait;
Mert ezeket a szerelem,
Mint legerősb gerjedelem,
  Királyképpen kényére
  Taníthatja kezére.

116. Dal.

A szerzlmet, melyre két szív
  Természete szerint vágy;
Melyet a bölcs örömnek hív,
  S még az ég is jóvá hágy,
Emberek, ne gátoljátok! —
  Mert isteni szerzemény;
Emberek, ne zavarjátok! —
  Mert isteni érzemény:
Az ég ellen tenni vétek;
Oh! sőt inkább terjesszétek;

Hogy boldogok lehessünk,
S boldogokká tehessünk.

117. Dal.

A szélnél is sebesebben
Repűl — repűl az idő;
Veszve, ha mi elmúlt ebben,
Mert az vissza már nem jő:
Életünk is repűl — repűl,
Egyaránt az idővel;
A nap, mely ma homályba dűl,
Holnap nem lesz, — más jő fel.
Hintsük meg hát örömekkel,
S jeleljük meg jó tettekkel
Éltünk minden óráját, —
Szedjük — szedjük rózsáját.

118. Dal.

Az öröm egy kényes virág,
Melylyel bánni gyengén kell;
Ha ki ahhoz hevesen vág,
Azt mindjárt ott dúlja fel.
Kár! hogy erre nem ügyelünk,
Ha örömre találunk;
Minden kedvet mohón nyelünk,
S megcsömörlünk, zabálunk.
Csak aliglan érinteni,
Mértékelve hörpenteni,
A bölcs élő törvénye:
Mert így tovább tart kénye.

119. Dal.

Midőn a nap súgárinak
  Bíbora is eltünék,
S a gazdaság munkáinak
  Utólja is megszünék;
S nékem adott test- s lélekkel
  Ő ott fekszik ölemben: —
A menny minden örömekkel
  Szívében és szívemben; —
Vajha egy ily szép órában,
Kettőnk egybe-olvadtában,
  Minden öszveomlana,
  S minket — sírba ontana!

120. Dal.

Két dolog van, oly szükséges,
  Mint a beszítt levegő,
Melylyel, ha ki egészséges,
  Birjon, — másként szegény ő;
Sőt élet sem az élete —
  Egyképpen él a fával:
Az embernek természete
  Hozza már ezt magával.
A *szabadság* és *szerelem*
E szükséges két élelem.
  A ki nem bir ezekkel,
  Azt — a sír csak nyelje el.

121. Dal.

A jövendő reményein
  Csügg a kényes ifjúság;

A jelenlét örömein
  Szágúldva csak általvág;
Szívét a vén a múlt idő
  Emlékével táplálja
A jelenkor kedveit ő,
  A balgatag, fitymálja:
Mind ez, mind az csalatkozik,
Mert mindenik álmadozik;
  A bölcs mindent összevesz:
  A mi volt, van s a mi lesz.

122. Dal.

Ha csak a szép vonsz tégedet
  Könnyen tünő bájával,
Lassan! — meg ne nyisd szívedet,
  Mert ez utóbb nagy kárt vall.
Szükséges itt a figyelem
  Higy a próbált szavának:
Vagyon jele a szerelem
  Igaz s tartós lángjának:
A mi szépért a szerelem
Ég, *tisztelje* az *értelem*:
  Hogy a mit szült kelleme,
  Megtarthassa érdeme.

123. Dal.

A *szerelem* és *reménység*
  Legkegyesb két csillagunk,
Míg életünk olaja ég,
  S a sír felé ballagunk:
E föld csekély örömeit
  Emeli az s szépíti;

E föld tenger keserveit
Enyhíti ez s deríti;
S ha menésre int a halál,
Ez előttünk fáklyával áll;
S az meg akkor sem hágy el,
Mikor a sír már elnyel.

124. Dal.

Hol nem jártak gondolatim
Ezen roppant mindenben?
Hol nem jártak kívánatim? —
Míg e boldog Hymenben,
Mint a méh-raj, megszállának
S egy csomóba gyűltenek,
Hogy az élet rózsájának
Kebelében éljenek.
Innen most bár kireppennek,
Messze többé már nem mennek;
Minden öröm bőjében
Lévén Hymen ölében.

125. Dal.

Sokszor, midőn bámúlással
Érzem szívét és eszét;
S ő hajnali mosolygással
Nyújtja nékem szép kezét;
S érzem teli mértékében
Magas boldogságomat —
Szint a mennyek hetedében
Lelem valóságomat,
S boldogságom szerzőjéhez,
Kitől minden szív sorsot vesz,

Ezer hálát repítvén, —
Csak nem elenyészek én.

V. ÉNEK.

Szeretek én tébolyogni
A tavasz szép zöldjében,
Lovag, gyalog csavarogni
A természet keblében;
Mindennek új életében
Mindennek új örömében
rzelmekbe merűlni, —
S én is élni s örülni.

S eltikkadván, szeretek én
A zöld berek szélében
Kipihenni, odadűlvén
A csörgeteg mentében; —
Egy fa boltos árnyékában,
A rét hímes bársonyában,
Ott pipára gyújtani
S némán — látni, hallani:

A patak fény-tűkörében
Virágokat lengeni,
A levegő tengerében
Pacsirtákat zengeni; —
S ezek dalló örömére,
S fülemilék énekére
Magam is felborzadni —
S elmés dalra fakadni,

Szeretek én kertészkedni
Kikeletkor kertemben;
Öröm, látnom nevelkedni
Ezt, azt kertészségemben;
S minden virág elsőjével,
Minden gyümölcs zsengéjével
Néki kedveskedhetnem,
S egy kis kedvét tölthetnem.

Szeretek én nyár hevében
Az erdőben rejtőzni,
És susogó zöld éjében
Lágy szellőben hűtözni;
S egy titkos völgy mély ölében,
Egy hűs csermely gyöngy-vizében
Szomjúságom oltani
S néha — meg is mosdani.

Szeretem én, a mezőben,
Mely áldással terhelve,
Vélni magam egy erdőben,
Magas rozstól elnyelve;
S látni czifrán tarkálni ott
A cyánát és pipacsot, —
S egy lappangót hallani
Pitypalattyot mondani;

Látni a szél fúvalmában
A gabona tengerét
Hányni zörgő tódúltában
Zöld hullámi ezerét:

Látni a föld szőnyegében
A nagy mestert nagy mivében,
  Hallni madárhangzatban,
  Szívni virág-illatban.

Szeretem a természetet
  Nézni teremtésében,
A tenyészet — s érlemetet
  Látni menten-mentében:
S mint pacsirták, úgy reppennek,
Súgárához az istennek
  Háláim az áldásért,
  Melyet rám is bőven mért.

Szeretem én bíborúlni
  Látni reggel rózsáját
A hajnalnak, mint pirúlni
  Egy szép hölgynek arczáját,
Midőn első reggel kél fel,
Aurorának szemérmével
  Kedvesének karjából,
  Hymen rózsa-ágyából.

S ily hajnalkor szeretnék én
  Lízám mellől elszökni,
És magamat, lóra vetvén,
  A szabadba kilökni;
S az illatos levegőben,
Harmat-gyöngyös zöld mezőben,
  Örömimből üdűlni
  S meg — fészkembe kerűlni.

Szeretem én, pompájában
  Kelni látni a napot,
És jóltévő pályájában
  Minden dombot és lapot
Elönteni világával,
És tüzének hatalmával
  Tenyészteni, érlelni,
  Táplálni és nevelni.

Így tesz jót a nemzetekkel
  Egy nagy szív a *trónusról;*
Így tesz jót az emberekkel
  Egy nagy lélek *Pindusról.*
Ti, a nap-ként istenkedők,
Uralkodók! bölcselkedők!
  Áldott légyen nevetek,
  S boldogító lelketek! —

Szeretem én látni, mint jön,
  Támadtában néma s rest,
S utóbb, ha több társakat vön,
  Egy borzasztó fellegtest, —
Földet rázó robajokkal
És czikázó villámokkal
  Egy rémítő szörnyeteg, —
  Az égi nagy fergeteg;

Mint jön zúgva és ordítva
  A bús szélvész szárnyain, —
Erdő, mező megindítva,
  Alig áll helyt inain;

Mint okádja ki tüzeit,
Miként önti le vizeit,
  Melyek víttak keblében —
  S meg — mint szakad testében.

Hűves őszszel szeretek én
  Lovag, gyalog vadászni,
Régi szittyák faja lévén,
  A vadakkal csatázni:
A rónákon szágúldani,
A sűrűkben lappangani
  S *Lebel* szittya módjára
  Kürtöt fúni nótára.

Látni: a nyúl mint ugrik el,
  Mint hány füttyöt farával,
Hajsza! s Cziczke mint nyúlik el, —
  S penderíti fogával.
S ha kopóim harangoznak,
Hogy az erdők riadoznak, —
  S vadat látok illantni,
  Néki puskát durrantni.

Badacsonynak szüretjében
  Öröm nékem múlatnom,
S ízes édes gerezdjében
  Kényre válogathatnom; —
S a szép hegynek pompájával
Eltelvén, egy sas szárnyával,
  Mely ott lebeg tetején,
  Szeretek fellengni én.

Szeretek ott merengeni
  Azon évben elmémmel,
Melyben szívem kifejleni
  Édes kín közt kezdett el.
Hogy előbbi lételembe,
Szilaj s rideg kebelembe
  Uj, szebb élet villámlott, —
  Ezt gondolnom, — öröm ott.

Szeretem a szittya lantot
  Szittya hangon hangzani —
Hol a lantos jól szippantott
  Költő szeszből — hallani.
A zengő vers muzsikája,
Érzett s gondolt tárgyok bája
  Visszhangozván keblemben, —
  Édes kényem lelem benn.

Szeretem én, ha szivemben
  Bizonytalan fakadoz
Az érzemény, s kebelemben
  Mégis szélyel áradoz,
Azt hangokba kiönteni
S hegedűmön elzengeni;
  Édes így elmerűlnöm
  Lethébe, — s megenyhűlnöm.

Szerettemmel szeretek én
  Kandallómnak tüzénél,
Mikor kinn fagy, melegedvén,
  Vitnyédinek füstyénél

Erről arról beszélgetni,
Múlt időket emlegetni;
  Vagy újait hallani
  Hayden után hangzani.

Szeretek egy jó baráttal,
  Ki érzékeny s értelmes,
És sorsomban, ha jó, ha bal,
  Részesűlni figyelmes,
Gondolkodva és érezve,
Egyről másról értekezve,
  Egy két órát tölteni
  És kedvekkel telleni.

Ezek kényi és kedvei
  Szívemnek és lelkemnek;
Ezek gyönyörűségei
  Az én boldog éltemnek; —
De leginkább szeretem én,
Hüvelyemet félre vetvén,
  Ölelgetni kincsemet
  S élni — *Himfy* létemet.

126. Dal.

Bizodalom fő áldása
  Két szív égő lángjának;
Nála nélkűl nincs tartása
  Hymen boldogságának:
A hol ez nincs, ott kétséges
  A szerelem s félelmes;
S minden édes, üdvességes
  Gerjedelem gyötrelmes; —

A hol ez nincs, bélophatja
A féltésnek indúlatja
Magát könnyen Hymenbe,
Mint a sátán Édenbe.

127. Dal.

A királyi palotában,
A pompának fényében,
A remete barlangjában,
Magánosság csendében;
Minden dolog tudásában,
A mit tudnak s tudtak rég;
Ezer Perú birtokában, —
A mink van, mind — nem elég:
Csak Hymennek kebelében,
Egy jó asszony hív ölében,
A hol két szív öszveég —
Ott a mink van, az *elég*.

128. Dal.

Ezt a roppant természetet
Szemléld körűl s vizsgáld meg,
Ezt az örök szép keletet:
Ég s föld, s ebben minden szeg,
A mit látsz, tudsz, alatt és fenn,
Egymást vonsza s öleli;
Öszvehúzó-hangzó minden,
Egymást tartja s neveli: —
Az örök nagy *szeretetnek*
Míve a nagy természetnek
Bámúlandó kelete;
Ő mindennek élete.

129. Dal.

Az életnek tengerében
  Minden embert más szél visz,
A mint kiki kebelében
  A szív így, vagy amúgy hisz:
Ez Marshoz, az Parnassusra,
  Ez Gnidosba igyekszik;
Az Mammonra, ez trónusra,
  Az nagy névre törekszik.
Ezek közül kit vitt jobb szél, —
Midőn sajkánk a partra kél,
  Hol pályánkat kifutjuk,
  Solonként, ott megtudjuk.

130. Dal.

Alig nézi magát körül
  Az ember e világban,
Itt létének alig örül —
  Már a sírja tátva van;
Benne van a halandóság
  Az életnek magvában;
Benne van a múlandóság
  A föld minden porában:
Barátim! hát, ne henyéljünk,
A kevésből sokat éljünk,
  Míg a tátott sír béfal; —
  Rövid éltünk, mint e dal.

131. Dal.

Nem mind myrtus, a mit Amor
  Mint azt árúl, és megvesz

Az oktalan fiatal kor.
Elmélkedj, ne csak érezz! —
Mert mint mosolygó gyümölcsök
Undok férget rejtenek,
Úgy a bájoló erkölcsök
Gyakran kigyót fedtenek.
Buzgó szívek! vigyázzatok!
Meggondolva hódoljatok:
Keservesen lakoltok,
Ha hamisnak hódoltok.

132. Dal.

A mely Hyment pénz s czim szerzett,
S Amor nem volt egy vele;
Mi csuda, ha vasláncczczá lett
Utóbb rózsa-kötele? —
A természet munkálása:
Mindennek kell élelem;
S Hymennek legjobb áldása
S élelme a szerelem.
Ezt megintlen az táplálja,
A mi becsét végig állja
S mind halálig állandó: —
Az *igaz, szép, nagy* és *jó.*

133. Dal.

Érzékeny szív! értelmes ész!
Éltünk két fő kelleme!
Melynek soha soha nem vész,
Sőt nő becse s érdeme:
Folyton-folyva bár folyjanak
Az időnek órái;

Fogyton-fogyva bár fogyjanak
  Az ifjúság rózsái;
A test ámbár zsugorodik
És az élet alkonyodik; —
  Ti soha sem hervadtok;
  Mindég ifjan maradtok.

134. Dal.

Az öröm úgy nevelkedik,
  Mint fű a föld méhében,
Ha bölcseség kertészkedik
  A szerelem kertjében:
Kéjt, kedvet és örömöt vet
  Élésére magának;
Megszedi az éretteket
  S magvát veszi javának:
A csömör és az únalom
S más kártékony, ártalmas gyom
  Soha sem ver gyökeret,
  Ha szívünk bölcsen szeret.

135. Dal.

Egy kincstek van, óh leányok,
  Mely a legfőbb érdemtek;
E nélkül mind csak silányok
  Más bájitok s kellemtek.
Bájaitok seregéből
  Térdre minket csak ez ejt;
Amor ezer reményéből
  Szívünk mennyet ebben sejt;
Ez a kellem-koszorúban
Legszebb rózsa, — középett van, —

Bimbójában rejtve még. —
E kincstek a *szűzesség.*

136. Dal.

Boldogok, míg még ártatlan,
Óh barátim! szívetek;
Nem marad ez jutalmatlan,
Bizonyosok legyetek:
A bujaság gyönyörűje,
Mint a hab oly múlandó;
De leszállott keserűje
Életvégig állandó.
A hékében folyó élet,
Melybe bánat mérget nem vet,
Tőled ered, *szűzesség,* —
Őrizd ezt, óh kegyes ég!

137. Dal.

Az életnek tengerében —
Fáj! ha látom, merre vág,
Veszni Circe örvényében
Hajód, kába ifjúság! —
Az egészség árboczfája
Elroncsolva, rothadva,
A remények vitorlája
Széllyel tépve, szakadva, —
Lélek ülvén, ki csüggedez,
A kormányon, mely töredez, —
Hajód kora vénségbe
Így köt ki majd inségbe.

138. Dal.

Őrizzétek jó nevetek,
  Asszonyok és leányok!
Kételkedni felőletek,
  Szél érvén azt, már van ok;
S ártatlanok legyetek bár,
  Félig oda becsetek,
Fele érdem oda van már,
  Ha kétes jó nevetek:
Hejh! s többnyire csak hivságtok
S veszedelmes kivánságtok
  Tetszeni és gyújtani,
  Szokták ezt eljátszani.

139. Dal.

Gyűlöllek én, asszony-férfi,
  Ki kiléptél rendedből;
S téged, férfi-asszony, a ki
  Kicsaptál lágy nemedből:
Herculest, ha rokkát pörget,
  Nem lehet nem nevetnem;
Minervát, ha fegyvert zörget,
  Lehetetlen szeretnem.
Határa van a két nemnek:
S nem csak nem kecs az érdemnek,
  Hanem hiba s csorbaság,
  Ha ki ezen általhág.

140. Dal.

Ha egy szép test látására
  A szív benned habot vet,

Ne hajts sokat forrására,
  S ne fonj néki kötelet:
Oh! mert ez még nem szerelem;
  Csak csalóka érzemény;
Csak buborék-gerjedelem
  És habként eltünő kény:
Egész élted pályájára,
Minden napod nyúgalmára
  Egy kis vér-hab nem elég; —
  Egy tenger kell ahhoz még.

141. Dal.

Ha tavasznak leheltére
  A természet ébredez;
Ha termékeny szerelmére
  Minden ere gerjedez;
Midőn anya-emlőiből
  Új élelmet osztogat;
Midőn édes tűzeiből
  Új szerelmet gyújtogat; —
A ki akkor kebelében,
Százszor nagyobb mértékében
  Öröm helyett bút táplál —
  Az, szegény, rossz karban áll!

142. Dal.

Minden vizek kicsapának,
  Árjok mindent önt s elvisz:
A bosszús ég haragjának
  Csapása e tenger víz! —
Ott, hol nyájak legeltenek,
  Most a halak úszkálnak;

Ott, hol rókák fészkeltenek,
  Most a rákok mászkálnak.
Víz borítja földeimet,
Megemészté reményimet, —
  De nem oltván szzrelmem,
  Könnyen tűröm sérelmem.

143. Dal.

A mely szív, míg nyereséget,
  Veszteséget fel nem vet,
Nem tud kötni szövetséget, —
  Az, igazán nem szeret:
Önnön-magát fel sem veszi
  Az igazán szerető;
Boldogságát csak az teszi,
  Ha boldoggá tehet ő;
Lemond minden szerencséről,
Sőt, ha rá kel, életéről; —
  Hajh! de minden században
  Ilyen szív — kettő ha van!

144. Dal.

Az istennek akaratja,
  Hogy örűljünk létünknek;
Öröm első indúlatja
  S gerjedelme szívünknek:
S az örömnek a szerelem
  Legbizonyosb kútfeje,
Míg fajtalan gerjedelem
  Nem fattyazik melleje.
Szeressünk hát, hogy örüljünk;
Csak hogy mélyen ne merűljünk:

Minden soknál kész a kár, —
Mert mindenben van határ.

145. Dal.

Két elmében egy értelem,
Egy lélek két hüvelyben,
Egy szív, egy tűz, egy érzelem
S indúlat két kebelben; —
Metté osztva mind jó, mind rossz,
Kény, kedv, öröm, bú és terh,
S minden, a mit az idő hoz,
S porban lel a por-ember;
Minden helyben és időben,
Ő bennem s én viszont ő-ben
Boldogságunk ölelvén —
Így élünk egy — ő és én.

146. Dal.

Te, szemének tekintete!
Hogy szerelme szívének
Szerencsémre lobbot vete,
S szemén általtörének
Az oly soká titkolt tűznek
Boldogító szikrái, —
Midőn a megindúlt szűznek
Hajnalszínű rózsái
Felderíték búm homályát, —
Lelkem most is érez és lát
Téged, áldott tekintet!
S a sziv bennem lobbot vet.

147. Dal.

Ne mérkéld, óh balgatag ész!
Az érzelmek örvényét;
Arra nem mégy, bár miként téssz,
Hogy kiszabjad törvényét;
Ne rostálgasd az életnek
Örömeit, kedveit,
Magvait a szeretetnek
S a szív ezer kényeit:
Mert a javát elhúllatod
Azalatt, míg rostálgatod;
Ne csorbítsd azt, óh vak ész,
A mi bennünk legjobb rész.

148. Dal.

Ama tenger keserveket,
(Elmondám én azokat,)
És temérdek gyötrelmeket,
Fájdalmakat s kínokat,
Melyeket a bús szerelem
(Mint megírva vannak ott,)
Vélem, — ritka tűredelem!
Étetett és itatott,
Hadd bosszúljam meg kebledben,
Boldogító szerelmedben, —
Keservem s keservedet, —
Nyisd meg, kedves, öledet!

149. Dal.

Leány! midőn gombolyodnak,
Kötvén Amor kezei,

S oldódásra vágyakodnak
  Kebled érzeményei,
Jó! ha szíved oly hívet lel,
  Ki becsülvén tégedet,
Szerelemmel s tisztelettel
  Oldozza meg szívedet:
De ha ennek oldásában,
Mint Sándor tett Gordiában,
  Egyvalaki úgy tenne,
  Valóban — nem jól lenne.

150. Dal.

Sok szép s jó van itt a földön,
  (A ki ezt nem mondhatja,
Az létet bal órában vön,
  Szegény isten-állatja!)
Sok szép s jó van: teli vele
  Ez a roppant természet;
Minden, a mit szül kebele,
  Bölcs, kegyes, nagy intézet.
Mennyből, földből eredetünk,
Lelki, testi természetünk
  Kényét, kedvét töltheti,
  Ha mértékkel győzheti.

VI. ÉNEK.

Szeretem én komor télben
  Forgatni a jó könyvet,
Ha szép elmevirág kél benn,
  S a szív sok szép lobbot vet.

Heliconnak istennéi,
Musák, lelkünk barátnéi!
 Élésinknek e földön
 Szépe, ti tőletek jön!

Szeretem én látni, mint kél
 Egy nap fényes pompában,
Az ébredő görögöknél
 S félvilágos Hellában
Homer dicső geniusa! —
S az egész föld Parnassusa
 Mint lop szikrát tüzéből
 S életet nagy lelkéből. —

Szeretem én látni, mint fon,
 Nyájas, vidám lélekkel
Rózsapártát *Anacreon*,
 Már remegő kezekkel;
Mint érez csak szerelmeket,
Örömöket és kedveket,
 Enyelgő lant kezében,
 Már már elhúnyt éltében.

Szeretem én látni, mint ég
 Önnön-lelt tűz-hangokban
Sappho, s mint vész, — mert Phaon jég —
 Szilaj dühös lángokban;
A szerelem indúlatja
Szívét, eszét mint ragadja —
 Ezt lángszárnyú ódába —
 Azt a tenger habjába.

Szeretem én látni, mint vőn
  Virgil Homer lelkéből
Egy oly szikrát, hogy új nap lőn
  Homer tüze lebjéből:
Tróját látni kőhalomban —
Didót gyilkos fájdalomban, —
  Tróját látni enyészni
  S a nagy Rómát tenyészni.

Szeretem én *Horác* által
  Tudni, mi a bölcseség;
A bölcs ember miként él s hal,
  Mi néki a föld és ég;
Ezt a csuda természetet,
S benn az embert és életet
  Milyen pontból szemléli,
  S míveit mint itéli.

Szeretem én a szerelmet
  Ezer képben, formában,
Most örömöt, majd gyötrelmet
  Adni látni lángjában:
Mint elmésen rajzolja ezt
Ovíd, a ki hazát is veszt,
  Mert szeretett s énekelt
  S tilost látott — s érdekelt.

Szeretek én elkapatni
  Cicero szép szavával,
Mint Róma elragadtatni
  Beszédje tűzárjával;

Élni *Cato* hazájában,
A világ fővárosában,
  A Musák szép honában, —
  A hajdani Rómában.

Szeretek én *Ossiánnak*
  Komoly, magas lelkével
Fellengezni, s hazájának
  Eltelni agg képével;
S viadalmi csatájában
S hárfájának bús hangjában
  Árpád hajdan-korában
  Lelni szívem — honában.

Shakespearnek szeretem én
  Lelket-rázó szavában,
(Emberinél többet rejtvén
  Ő keblében s agyában,)
A teremtést mindenével,
Angyalával és férgével,
  Látni s tudni, a mint van,
  Mi — mért — s miként voltában.

Nyitva látom míveiben
  A sors örök könyveit:
Az indúlat szélvészében
  Az életnek renújeit,
Miként bontja, mint zavarja,
Hányja, zúzza és csavarja, —
  Embert fel s le miként vet
  A játszó vak történet. —

Szeretem én *Pope* isteni
   Lantja lelkes hangjában
Megismerni : ez itteni
   Napalatti laktában,
Az ember ő portestével
És mennyei elméjével
   Mely kétesen tenyészett
   Csudálatos természet !

Mint lehet föld királyává
   Égből eredt eszével ;
S meg mint lehet föld barmává
   Földből forró vérével ;
Valójának ingerei
Életének mily szelei :
   Istenhez fel nem kapják, —
   Férgekhez le mint csapják.

Wieland által vezettetvén,
   A Gratiák honában
Otthon lenni szeretek én
   A hajdani Hellában :
Esmerkedni bölcseivel,
Mesterinek remekivel,
   S több bölcset, mint Hellában,
   Lelni *Wieland* magában.

Szeretek én *Schiller* magas
   Erős, bájos lantjával
Felkapatni, hol csak a sas
   Lebeg erős szárnyával ;

S lelkes, velős erejében
S elragadó kellemében
  Uralkodni látni ott
  Minden szépet, jót, nagyot.

Szeretem a természetet
  Szép együgyűségében,
Az embert és az életet
  Természetes szépében,
Arcadia ligetiben
Látni *Geszner* képeiben, —
  Magam oda képzelni
  S kedvesem is ott lelni.

Szeretem én a világot
  Dolgainak folytában,
A szentséges igazságot,
  Többnyire bal sorsában,
Pfeffel lelkes meséiben,
Oktalani tetteiben,
  Bölcs fátyolban szemlélni,
  És hallani beszélni.

Szeretem én látni, tudni:
  Voltaire esze szárnyain
Dicsőséggel pályát futni
  Pindus minden útjain,
Mint tellik ki egy elmétől,
Egy ember egy életétől —
  Száz-felé el ágozni
  S mindég dicsőt magozni.

Rousseau által szeretem én
  A szerelem forrását
Kelni látni, — s eleredvén,
  Nőttön nőni folyását;
Most a remény napfényében,
Majd setét bú fellegében, —
  Most öröm közt zajogni,
  Majd kínok közt zokogni.

Egyet mint tesz százezerré
  Az öröm s bú nemében,
S végre mint lesz egy tengerré,
  Mely az élet földjében,
Zajgó tüzes hullámival
Mindent elönt-borít-nyel-fal, —
  Minden öröm-virágot,
  Minden reményfa-ágot.

Szeretem én jeleseit
  A hajdani éveknek,
Bajnokait és bölcseit,
  Bal sorsában élteknek,
Melpomene játékiban,
Corneille s *Racine* munkáiban
  Elevenen szemlélni,
  Es hallani beszélni.

Szeretem én *Petrarchának*
  Szívét fájni hallani,
S szép vadonját *Valclusának*
  Laurától visszhangzani!

S lantja lelkes hangjaiban,
Keble buja fájdalmiban
Elmerítni szívemet,
Részegítni lelkemet.

Szeretem én vitézektől
Jeruzsálem falait
Víva látni, s tündérektől
Bajnok-szívek várait,
Tasso Síren-énekében,
S Ármídának bájkertjében
Megbűvölve ámúlni —
S ezer kénybe csordúlni.

De leginkább szeretem én
Forgatni a levelet,
Melyben szíve felgerjedvén,
Nékem első lobbot vet! —
A *szív,* kiért úgy epedtem,
Kiért mindent felejtettem;
Ki magában mennyet zár
S most, boldog én! enyém már.

A *levelet,* — melyre, úgy mint
A termékeny igére,
Melylyel a nagy teremtő int,
A zűrzavar éjjére
Napfény terjed, — napfény derűlt
Bútengerben már elmerűlt,
Már haldokló szívemre
S testét megúnt lelkemre.

151. Dal.

Sokat mondék kellemiről,
Hogy kesergém ezeket;
De testének ékeiről
Nem mondottam eleget:
Most, miólta semmi sincs már
Hymen előtt titokban,
S szerelmemnek az örömtár
Pompájában nyitva van; —
Mondhatnék most! — hajh ezeknek
Mindenképpen enyémeknek
Hüvelyeik leesvén, —
Szinte kővé váltam én.

152. Dal.

Boldog óra! hogy lángaim
Kebelét felgyúlasztván,
S testét lelkét tűz-csókjaim
Szerelemre olvasztván,
Egész kegyes valóságát
Magamhoz forraszthatám,
És egy század boldogságát
Egy kortyban felhajthatám,
Hogy a jónak soka s nagyja,
A mint azt csak egyszer adja
Amor, — szinte fája már, —
Benned van a kény-határ.

153. Dal.

Igazságnak, valóságnak
Az ész bár mit tart és hív,

Az emberi boldogságnak
  Próbaköve csak a szív:
Az észnek e föld szűk határ,
  S az emberből ki-kivág,
S a múlandóság felett jár,
  Mert az éggel rokonság.
De a földdel rokonabb szív
Az emberhez mindenkor hív,
  És sorsaként bús vagy víg
  Bölcsőjétől sírjáig.

154. Dal.

Te! ki élted boldogságát
  Testiségben helyezed,
És a lélek méltóságát
  Csak álomnak nevezed;
Te! ki a szív indúlatit
  Kárhoztatod, átkozod;
Csak az égnek boltozatit
  Formálod és nyomozod;
Ki a földön nem vagy itthon;
Kit porból fel semmi sem von, —
  Ily embert ki bölcsnek mond,
  Az, mint ti, szint oly bolond.

155. Dal.

Ezer öröm virágozik
  Minden ember számára;
Ki vélek nem találkozik,
  Vessen önnön magára:
Mert, a hol nincs, ott keresi —
  A fényben és pompában,

Hol a szívet csömör lesi
  Minden élés nyomában.
Ezer öröm virágozik;
De leginkább barátkozik
  Az érzékeny szívekkel
  S az értelmes lelkekkel.

156. Dal.

Nincs öldöklőbb, nincs mérgesebb,
  Fenébb, kínzóbb gyötrelem,
Orvosolhatatlanabb seb,
  Mint — a *megúnt szerelem!*
Ti, kik a szív ösztönére,
  Együtt futni pályátok,
Milyent néktek a sors mére,
  Egykor kezet fogátok,
E méregtől rettegjetek!
Meg ne töltse kebeletek: —
  Gátolhatja *bölcseség*
  S okos *mértékletesség.*

157. Dal.

Éljük, éljük az életet!
  Ám de éljük eszünkkel;
Éljünk minden perczenetet, —
  S utóbbra is tegyünk el.
Éljük, éljük az életnek
  Örömeit, kéjeit;
Éljük a szép természetnek
  Boldogító kedveit:
Az ég maga javalja ezt;
Az élésre maga gerjeszt:

Éljünk lelkünk- s testünkkel, —
Mert holnap — tán mennünk kell.

158. Dal.

Szilajságunk szelidítni,
Mértékelni tüzünket,
Gondunk terhünk édesítni,
Lelkesítni bennünket:
Ez a szép s nagy kötelesség,
Melyet rendelt tenéked,
Óh asszony! a teremtő ég,
S ez egyszersmind főbb éked.
Asszony! ki megfelelsz ennek,
Te vagy a jó s nagy istennek
Legjobb, legszebb áldása,
Boldogságunk forrása.

159. Dal.

A sors ura bölcsen teszi,
Hogy a jó s rosz jövendőt
Szemünk elől elfedezi —
Áldjuk, áldjuk érte őt!
Kevélységgel dagadnánk fel,
Ha bizonyos jót látnánk;
Irtózattal tellenénk el,
Ha látnók, hogy rosz vár ránk.
Józan marad jó dolgában,
Nem csügged el bal sorsában,
Mit itt remél, — amott fél:
A bölcs ember imígy él.

160. Dal.

A bölcs szíven (szerelmiben
  Lehessen az csak boldog)
Jónak, rosznak cseréjében
  A sors soha ki nem fog.
Az udvarnál, a pompában
  Megtarthatja nyúgalmát;
A sivatag Libyában
  Elverheti únalmát:
A gazdagság aranyában,
A szegénység czondrájában,
  Míg szerelme tartandó, —
  Boldogsága állandó.

161. Dal.

Ragyogó mell-csillagodat,
  Páva-farkú czímedet,
Halmokra gyűlt aranyodat
  Hír-felkapta nevedet,
Nem irígylem, — tartsd magadnak
  S végy, a mit tudsz, ezeken,
Szívemnek fenn nem akadnak
  Kedvei az ilyeken:
Míglen szívem való jót él,
Nem ingerli az ily füst s szél;
  Nem kell néki a dibdáb,
  Gyermek-kedvet töltő báb.

162. Dal.

Míg az élet tavaszában
  Szívünk s elménk tüze ég;

Míg tetemünk ép csontjában
  Erő s velő vagyon még;
Addig minden örömünknek
  Amor legyen szerzője,
Nappalunknak, éjjelünknek
  Amor legyen töltője;
S midőn éltünk ősze itt lesz,
Akkor Amort, ki bucsút vesz,
  Oly *barátság* váltsa fel,
  Mely a sírig tartson el.

163. Dal.

Ne csudáld, hogy majd minden szó
  Csak szerelem versemben:
A sok édes, a sok szép s jó,
  A mit érzek keblemben,
Sőt e roppant természetben
  A mi lehel és munkál,
Vonsz, köt, tart, s ily szép keletben
  A mi által öszveáll,
S öszvehangzik minden, minden,
Kivűl, belől, alatt és fenn –
  A mi élet s élelem, —
  Mi az, ha nem *szerelem?*

164. Dal.

Minden nap új kellemekkel
  Esmértet meg engemet;
Minden nap új örömekkel
  Tölti boldog szívemet;
Naponként nő tiszteletem
  Szép lelkéhez lelkemben;

Naponként nő szeretetem
  Jó szívéhez szívemben.
Boldog Hymen! ki többet lelt,
Mint sem Amor maga képzelt; —
  Ily jutalmat eddig még
  Csak ritkán vön a hívség.

165. Dal.

Seregesen megy a vad lúd
  Egy-egy betű képében,
Oda, hol jobb helyeket tud —
  Kiált magas reptében;
Csóka, varjú alant repűl,
  Emberlakot keresgél;
Sármány, pityer kertekbe gyűl,
  Csipősen fúj a felszél:
A tél ajtónk előtt immár,
S ez majd mindent szorosba zár; —
  Én mindennek bőjében
  Vagyok Lízám ölében.

166. Dal.

Egy szép s jó szűz tiszteletét
  Magának megvehetni,
Szívét, kezét, szeretetét
  Örökre megnyerhetni,
A jobb ifjú mindenre kész —
  S cselekedni azt meri,
A miről a hidegebb ész
  Azt tartja: *nem emberi.*
Magyar szépek! legyetek jók,
Áldozatra s lantra méltók! —

S Árpád népe olyant tesz,
Hogy Romának társa lesz.

167. Dal.

A mit kivűl belől esmér,
Azt únni vágy az ember;
Az emberszív, az embervér
Állhatatlan csuda szer!
De felségesb természeted,
Jobb agyagból formált szív!
A hol megszáll szereteted,
Ott te holtig maradsz hív:
Mert a mit megszerethettél,
Minthogy csak jót kedvelhettél,
Szeretendő lesz mindég, —
Jóért a jó holtig ég.

168. Dal.

Oly szükséges szívemnek ő
S egész ember-létemnek,
Mily szükséges a levegő
És lélekzet mellemnek;
S a mily szükség lételemnek
Lelkem s testem kötése,
Szint oly szükség életemnek
Szerelmének élése.
A mig veszély nem éri ezt,
Engem semmi meg nem ijeszt;
Minden ellen védelmem
És oltalmam szerelmem.

169. Dal.

A szív minden indúlatja
  Telhetetlen és sovár;
Semmi meg nem nyugtathatja,
  Hogy mondaná: *elég már.*
Sándor kicsinynek tartotta,
  A mi a nap alatt van;
Diogenes nagyollotta
  Lakhelyét a hordóban.
A szerelemnek egyedül,
Midőn heted egében ül,
  Van oly boldog órája,
  Hogy — csak múlás hibája.

170. Dal.

Csupán magad, értelmes ész,
  Szerencsénket nem teszed,
Sőt még inkább vesztünkre lész,
  Mert több javunk elveszed;
Érzékeny szív, te legfőbb kincs!
  Nagyobb rosz vagy, mint sem jó,
Ha mindenütt veled ott nincs
  Az ész, úgy mint kormányzó; —
De, kiben szív s ész kezet fog,
Az a százszor s többször boldog!
  Minden jó s szép, a mi van,
  Övé ezen világban.

171. Dal.

Libyának homokjain,
  Hol az útas szomjan hal;

Hyrcania havasain,
  Hol nem hangzik madárdal;
Szerecsenek melegében,
  Hol megsűl a természet;
A jégtenger közepében,
  Hol megszünt a tenyészet;
Az ég bár mely hajlatában,
A föld bár mely barlangjában
  Csak teveled lehetvén, –
  Mindég boldog volnék én.

172. Dal.

Az ész minden új tudtával
  Egy-egy öröm-falatot
Elkap, — milyent lármájával
  Még egyet sem adhatott.
Tiszteletét, becsületét
  Az észnek én megadom;
De kényim tág kerületét
  Nem szorítja, fogadom.
Gyermekkorom játékait,
Ifjúságom szép álmait
  Elragadá magával, –
  Szerelmemért meg nem csal.

173. Dal.

Az aranynyal teli zacskó
  Igen hasznos a földön,
A miólta némely szép s jó
  Pénzzel vétethető lőn;
De nemesebb kellemeit
  S díszeit a léleknek,

És édesebb örömeit
  S kéjeit a szíveknek,
A mi létünk menynyé teszi,
Senki pénzen meg nem veszi:
  Az aranynyal tölt zacskó
  Csak boldog szív mellett jó.

174. Dal.

Erdőn, mezőn zúgva dúl-fúl
  Az éjszak hideg szele;
Tölgynek, bükknek zörögve húll
  S repdez száraz levele;
Hamvas ködbe van borúlva
  A szép vidék pompája;
Szerelmünknek elpusztúlva
  Fekszik öröm-tanyája:
De minket ez nem szomorít;
Noha négy fal közé szorít
  Bennünket a zordon tél —
  Szívünk mindég tavaszt él.

175. Dal.

Kiki maga útján járjon,
  S boldogúljon ott bízvást;
De mást attól el ne zárjon,
  S ne kénytessen arra mást;
Űzze kiki mesterségét,
  Melyre kedve s alkalma;
De arra más tehetségét
  Kénytetni, nincs hatalma;
Mert az ember szabad állat;
S nyomja, törje bár a vállat

Az önként felvállalt terh,
A baj könnyebbséget nyer.

VII. ÉNEK.

Ott, hol Hymen kötelében
Két rokon szív s lélek él,
Ott az élet idejében
Minden nyomban öröm kél:

Ölelkező akaratok
A kettőnek lelkében,
Ölelkező indúlatok
A kettőnek keblében;

Egyet-értő vélemények
A két elme reptében,
Öszvehangzó érzemények
A két szívnek mélyében;

Jó s bal sorsnak forgásában
Öszvefogó kezekkel,
Ezen élet pályájában
A sírig úgy mennek el.

Békességes türedelem
Egymás eránt szívekben,
Hű barátság, hű szerelem
Mindenütt társ mentekben.

Ama mérges szelenczének
Együtt hordják átkait;

A kedvező szerencsének
  Együtt élik javait.

Hol útjokban gátot lelnek
  Édes együtt-mentekben,
Ketten könnyű terht emelnek,
  Kettős erő lelkekben.

Hol az egyes kétesen áll,
  Hogy ennyit nem visel el,
A terhnek két öszvetett váll
  Nyájaskodva megfelel.

Munka után az egyesnek
  Kipihenni, únalom;
Hah! de két hív szerelmesnek
  Ott a legszebb jutalom.

Midőn a sors ostorával
  Az egyesre lecsapkod,
Ez magános fájdalmával —
  Néha késhez is kapkod;

De két hű szív, ki egygyé lett,
  Csapásit csak kaczagja;
Míg szerelmek sebet nem vett,
  Nem árt semmi haragja.

Egy szerelem lángol, lobog
  A kettőnek szívében;
Egy kény s öröm remeg, dobog
  A kettőnek keblében,

Az érzemény tengerében
  Ölelkezve merengnek;
A remények tér egében
  Pár-galambként kerengnek.

Azon egy bú a gyötrelme
  Mind a kettő éltének;
Egy seb, egy kín a sérelme
  Mind a kettő lelkének;

De minden bú csak felet tesz,
  Mely kétfelé oszlik el;
S minden öröm duplázva lesz,
  Mely közös két jó szívvel.

A mit egyik a másért tesz,
  Tevődjék bár bajokkal,
Mindég édes örömmé lesz —
  A remény csak itt nem csal.

Törjön rájok veszedelem,
  Az erős a gyengének
Segedelem és védelem
  Veszélyével éltének.

Hol az erős erejével
  A szépségért dolgozik,
Ott a szépség kellemével,
  Virágával áldozik.

Hol az erős megépíti
  A nyúgalom tanyáját,

A szép azt felékesíti,
  Szerte hintvén rózsáját.

Imígy élik ezt a létet
  Ezen próba-világon;
A mit egyik könnyüvé tett,
  Másik abba rózsát fon.

Imígy élnek az életnek
  Szép tavaszi korában,
Az igaz, hív szeretetnek
  Fennyen-csapó lángjában;

Imígy élnek az életnek
  Már hervadó őszében,
A barátság s szeretetnek
  Holtig égő tüzében.

Szerelmeik gyümölcsiben,
  Kik keblekből fakadnak,
S ezek gyermek-örömiben
  Ők újra megifjadnak. —

Egyetlen egy féreg terem
  E szép élet-rózsában, —
Gondolni is alig merem
  Szívem boldogságában! —

Tudniillik: ha fele szív
  Verni megszünt, — s fele még
Tovább is ver — feléhez hív —
  Ha vernie már elég!

176. Dal.

Amor ezer mesterségét
  Elmémmel ha vizsgálom,
Legjelesebb tehetségét
  Abban lelem s csudálom:
Hogy az élő természetnek
  Különnemű két ágát,
A magzásnak s tenyészetnek
  Megért hím s nő virágát
Oly csudával köti öszve,
Hogy meg lévén már kötözve,
  A volt kettő egyet tesz —
  S ez egyből meg — hat is lesz.

177. Dal.

Miólta, mint bimbóikból
  Virágai kertemnek,
Kifejlének csomóikból
  Érzelmei szívemnek:
Egy szép lelket, egy jó szívet
  Kivántam én magamnak,
Szívet nékem élőt s hívet
  Ez életben társamnak; —
A mit kérni nem is mertem,
Boldog én! azt is megnyertem:
  Szép lelket szép hüvelyben,
  Jó szívet szép kebelben.

178. Dal.

Volt egy idő, hogy Aurora
  Bú-követ volt én nékem,

S felrettent a kakas-szóra
Ki sem pihent inségem! —
De most öröm-követem ő:
Mert álmamból serkenvén,
S látván, derűl a hegytető,
Újra tudom s érzem én, —
S érzi kettős valóságom,
Hogy — nem álom boldogságom;
S hogy valamint volt tegnap,
Szint úgy lesz a mái nap.

179. Dal.

«Álom Amor boldogsága»
Sok azt véli, kedvesem!
Nem igaz: mert valóság a —
Vagy, ha ez nem, — semmi sem.
De légyen úgy: ha engemet
Az igazság gyötör s nyom,
Hát többet ér egy szívemet
Boldogító szép álom.
Mért vagyunk mink oly okosok
Vesztünkre? hajh! s oly szorosok
Boldogságunk ösvényi: —
S tágok a bú örvényi.

180. Dal.

Az embert fő indúlatja
Féreggé vagy istenné,
S e földet elváltoztatja
Pokollá vagy édenné:
A sok közül legboldogabb
Indúlat a szerelem;

Ha szerencsés, minden víz-hab
  Öröm néki s élelem;
Hová boldog szeme tekint,
Az élésnek virága int;
  S akármely baj éri őt,
  Nem esmer ez rosz időt.

181. Dal.

Érzeményink hajnalában
  Nyíló *első szerelem!*
Ezen szegény föld porában
  Te vagy legjobb élelem!
Te vagy földi életünknek
  Legszebb virág-ideje!
Minden gyönyörűségünknek,
  Kényünk s kedvünk veleje!
Sem előtted jobbat, szebbet,
Sem utánad édesebbet
  Az ember itt létében
  Nem érezhet keblében.

182. Dal.

Kezdj idején fösvénykedni
  Az örömmel, halandó!
Mert késő lesz epekedni,
  «Hogy az öröm múlandó»,
Midőn nem lesz semmi kedv s kény
  Már ínyére szívednek,
Mely, mint az eltörött edény,
  Nem szolgál már éltednek;
S az öröm, mint egy szitában,
Nem marad a mell baljában, —

Csak a zsibbadt únalom
S a darabos fájdalom.

183. Dal.

Sokat mondék szerettemről,
Sok szépet, jót s édeset;
Sokat mondék szerelmemről —
Hajh! s még is még keveset:
Lelkes, szíves tekintetét,
Kegyét valóságának,
Édes rózsa-lehelletét,
Mennyét édes csókjának, —
Ki képes azt lerajzolni?
A mi úgy el tud bájolni,
Hogy keblem ezt érezvén,
Embernél több vagyok én.

184. Dal.

Megemésztéd az erdőnek
Árnyék-adó díszeit;
Megemésztéd a mezőnek
Élet-tartó füveit;
A vizeknek megállítád
Haszon-hordó menteket;
A napokat megkurtítád,
Kinyújtád az éjeket:
Olyan vagy te, óh december,
Mint egy zsarló szultán-ember; —
De nékem nem véthetvén.
Csak nevetlek téged én.

185. Dal.

Amornak sok a rokonja
  S mindenik más tárgyért ég:
Ezt magához Clio vonja,
  Ezt egy, azt más mesterség;
Ez Bacchusnak szeretője,
  Az aranynak s ezüstnek;
Ez játéknak kedvelője,
  Amaz a tömjén-füstnek:
Tárgyokban bár ellenkeznek,
Az egy pontban megegyeznek:
  Kiki azon hitért vész,
  Hogy övé a legjobb rész.

186. Dal.

A szerelem erkölcsöket
  A szív gerjedelmiből
Úgy tenyészt, mint gyümölcsöket
  A nap a fák rügyiből;
S gyakran, a mit egy században
  Fel nem talál az elme,
Felleli egy pillantatban
  A szív égő szerelme.
Kifejtvén az elmésséget,
Ő lel minden mesterséget;
  Nincs ott lehetetlenség,
  Hol termékeny tüze ég.

187. Dal.

Ha nem ügyel az ész rája,
  Midőn a lágy szív szeret,

A bujaság vad rózsája
  Könnyen verhet gyökeret:
A testben felforró vérnek
  Veszedelmes termése,
Mely által a jobb gyökérnek
  Elnyomatik díszlése.
Átok arra, ki miként ti,
Banya Phrynék, magvát hinti
  E kártékony maszlagnak
  Keblekbe az ifjaknak.

188. Dal.

Az öröm, kit bánat s csömör
  Követ legott nyomában,
Tolvaj-vendég; — kárt tesz, lop, tör
  A szívnek kincs-tárában.
A bujaság siren kénye
  Lep s lop így meg bennünket,
Ha erkölcsünk érzeménye
  Meg nem őrzi szívünket;
Ő az, a ki, ha befészkelt,
Semmi jónak már nem ád helyt
  S a míg talál, addig dúl,
  Míg csömörben el nem fúl.

189. Dal.

Nincsen minden ember-főben
  Ész, ki *Newtont* elérje,
S véle alban és tetőben
  A teremtést esmérje;
De van minden jobb emberben
  Érző szív, mely ömledez,

Ha *Maróban* és *Homerben*
  Az érzemény zengedez:
S azért, kik úgy énekeltek,
Hogy szíveket érdekeltek,
  Míg az emberszív érez,
  A nevetek áldott lesz.

190. Dal.

Az emberi tétemények
  Jó reménység fejébe
Hintegetett vetemények
  A jövendő méhébe;
De tisztán a legszebb s jobb mag,
  A sors jege vervén el,
Vagy elnyomván földi maszlag,
  Csak ritkán s elvétve kel! —
Hymen boldog kebelében
Az emberszív csak felében
  S tűrhetőbben érezi,
  Ha valami vérezi.

191. Dal.

Boldogítni, boldogúlni
  Egyarányú mértékben,
Nem fogyni, sőt gyarapúlni
  A legszebb s jobb értékben;
Vídám, nyúgodt, erős lenni
  Lelkében és testében,
Nem rettegni s nem csökkenni
  A sors dúló mérgében:
Ez boldog s bölcs emberélet!
Tőled ered e tökéllet,

Értelmes, bölcs szerelem!
Szerelmes, bölcs értelem!

192. Dal.

Hogy a hírnek templomában
Örök legyen a neve,
Mit nem forgat az agyában,
Mit nem tesz, mit nem teve,
Vagy ha nem tesz, nem tehetvén,
Mit tenni nem hajlandó,
Kész örömét félre-vetvén,
A nyugtalan halandó? —
S csak sírjánál eszmélkedik;
De már ott nem kételkedik:
Hogy jobb élni szívében,
Mint sem a név hírében.

193. Dal.

E hiános por-életben
Nézz bár hátra s előre,
Semmi sincsen tökélletben,
Semmi sem jut tetőre:
A szerelem ragad csak fel
Oly tetőre szárnyával,
Hol a szív oly élelmet lel,
Hogy — elégszik sorsával.
Szeretni és szerettetni,
Két szívnek egygyé lehetni, —
Ennél feljebb már nem hág
Az emberi boldogság.

194. Dal.

A szerelem keserűjét,
  Ki az, ki leirhatná?
A szerelem gyönyörűjét,
  Hol az, ki elmondhatná? —
Pokla dühösb gyötrelmeit
  A jaj ki nem adja még;
Mennye lelkesb örömeit
  Zengni, lehetetlenség.
Szívünknek mély fenekében
S valóságunk szövetében
  Űl mind lelke kéjének,
  Mind fenéje mérgének.

195. Dal.

Úgy szí lelkem boldogságot
  Rám súgárzó szeméből,
Mint a gyémánt fényt s világot
  A nap örök tüzéből;
S szerelmének Édenében
  Szívem úgy él kényére,
Énekelve örömében,
  Áldást mondva szívére, —
Mint a kis méh egy Tempében,
A tavasz lágy levegtében;
  Csak hogy több kény-s kedvekben,
  Mint ez virág-nemekben.

196. Dal.

A szivárvány színeivel
  Szemfényvesztő ruhában,

A tenger s föld kincseivel
  Potrohos tárházában, —
E gondolat dagályában:
  Hogy övé mind, a mit lát,
Az ott — senyvedt únalmában
  Még is ásit s száját tát:
Mert, mily fény van ruhájában,
S a mennyi kincs tárházában,
  Oly homály van fejében
  És üresség szívében.

197. Dal.

Kendericzék! fülemilék!
  Rég elolvadt már a hó;
Karikáznak már a pillék,
  Fakad már a fabimbó:
Hol késtek még, ti kertemnek
  Tavaszi hív lakosi?
Az életnek, szerelemnek
  Kedvit dalló lantosi? —
Jőjjetek meg, kis kedvesek!
Minden karvalyt csővel lesek,
  Hogy békében legyetek
  S több kis lantost költsetek.

198. Dal.

A szív minden indúlatja
  Az emberből mást mást tesz:
Most barommá változtatja,
  Kiből majd meg isten lesz,

A párducznak s oroszlánynak
  Parancsol most eszével,
Kit egy vérhab majd zsákba rak
  Lelkével és testével:
Önmaga meg nem foghatja,
Az istennek mily állatja; —
  Érző szív te s magas ész,
  Mindég ég rokonja lész.

199. Dal.

Az embert, ki kebelében
  Soha tiszta szerelem
Nem fogamszik, bár fejében
  Sok az ész és értelem;
Ki a vallást s jámborságot
  Gúnyolja s megneveti,
Az erkölcsöt s igazságot
  S hazáját nem szereti,
Az oly embert kerűlni kell:
Mert élete poklot lehel;
  Mert méreg foly erében,
  S egy ördög ül szivében.

200. Dal.

Miket, szívem ömledezvén,
  En-magam-lelt hangokban
Énekeltem s daloltam én, —
  Nem nagy ész szól azokban:
Csak természet szüleményi,
  Együgyűek szavaim;

Búm s örömim érzeményi
  Énekeim, dalaim;
De, ki mind ezt nem érezed
S talán hiú hangnak veszed, -
  Élelmed a nap alatt
  Csak agyagból kelt falat.

TARTALOM.

HIMFY SZERELMEI.

I. RÉSZ: A KESERGŐ SZERELEM.

1. Énekek.

2. Dalok.

II. RÉSZ: A BOLDOG SZERELEM.

1. *Énekek.*

2. *Dalok.*

LESZIK K. KÖNYVKÖTŐ BUDAPEST